

U d d r a g

af

Aarhus Byråds Forhandlinger

for

1882.

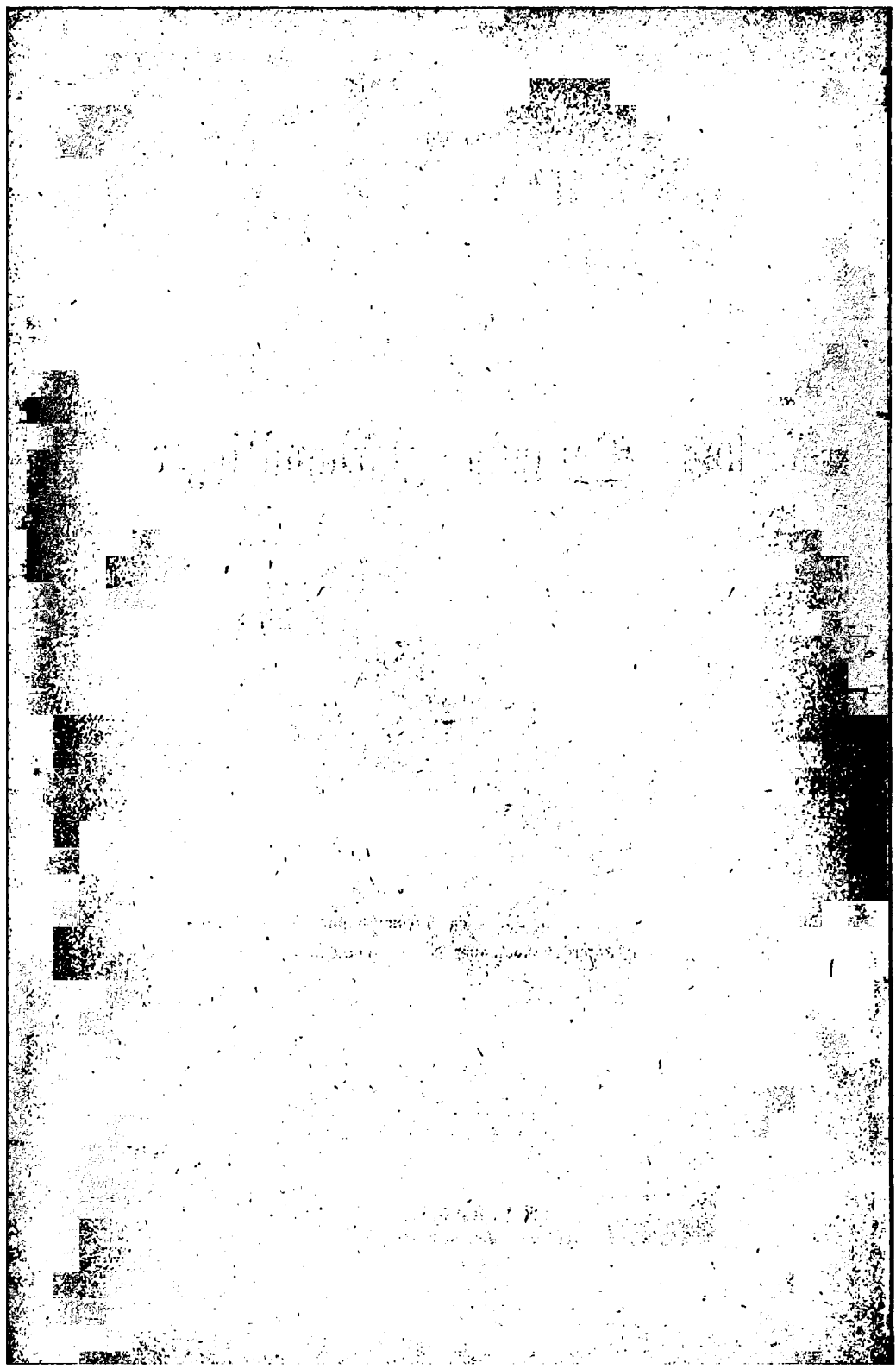


Med en Beretning fra Gaaneingeniøren om Aarhus Gaanearbejder 1877—83,
hvormed følger et Kort over det ny Gaaneanlæg.

Aarhus.

Trykt hos Bygbr. Bachhausen.

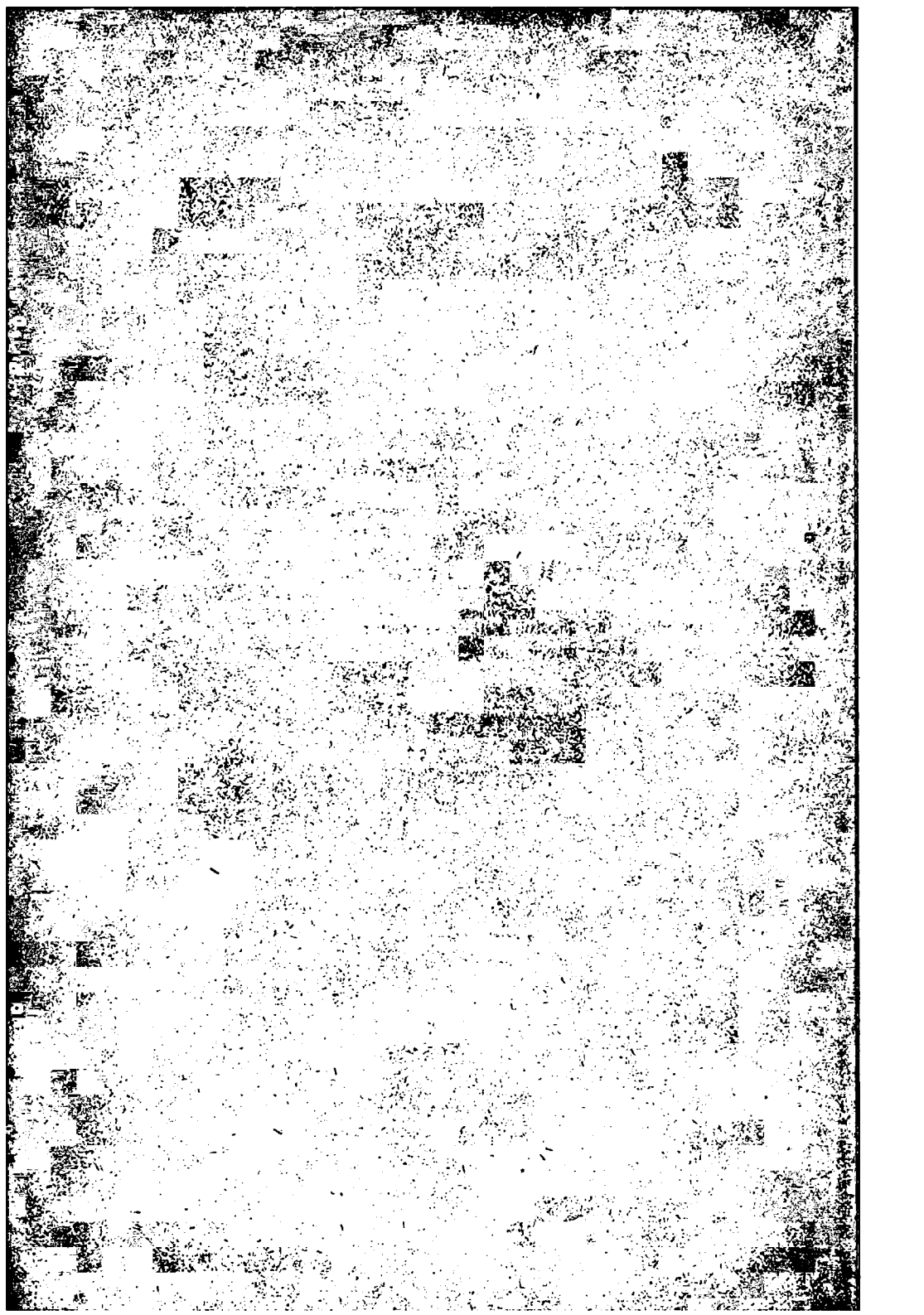
1883.



Rettelser.

Side 124, 15de Linie f. o., Trottoiret, læs: Rigsbanen.

„ 124, 16de „ f. o., Broen, læs: Sporet.



Inhold.

	Side.
A. Fortegnelse over Medlemmer af Byraadet og de særlige kommunale Kommissioner og Udvalg samt Kommunens Bestillingsmænd	1—11.
B. Byraadets Forhandlinger	12—146.
Mødet den 12te Januar	13—16.
do. " 19de —	16—17.
do. " 26de —	18—21.
do. " 2den Februar.	21—22.
do. " 9de —	22—25.
do. " 16de —	25—29.
do. " 21de —	30—33.
do. " 23de —	33—34.
do. " 2den Marts	34—35.
do. " 16de —	35—38.
do. " 23de —	38—39.
do. " 30te —	39—45.
do. " 13de April	45—51.
do. " 20de —	51—52.
do. " 27de —	52—54.
do. " 4de Maj	54—56.
do. " 11te —	56—60.
do. " 25de —	60—73.
do. " 1ste Juni	73—76.
do. " 8de —	76—78.
do. " 15de —	78—80.
do. " 22de —	80—83.
do. " 29de —	83—84.

II

	Sibe.
Mødet den 6te Juli	84.
do. „ 13de —	84—85.
do. „ 20de —	85—86.
do. „ 3die August	86—91.
do. „ 10de —	91—95.
do. „ 24de —	95—98.
do. „ 31te —	98—103.
do. „ 8de Septbr.	103—104.
do. „ 21de —	104—108.
do. „ 28de —	108—109.
do. „ 5te Oktober	109—114.
do. „ 12te —	114—117.
do. „ 19de —	117—120.
do. „ 26de —	121—122.
do. „ 2den Novbr.	122—123.
do. „ 9de —	123—128.
do. „ 16de —	128—129.
do. „ 23de —	129—139.
do. „ 30te —	139—140.
do. „ 7de Decbr.	141—143.
do. „ 14de —	143.
do. „ 21de —	143—146.
 C. Tillæg	 147—218.
	Sibe.
Kjøbekontrakt imellem Kommunen og Gene- ralmajor G. A. v. Juels og Enkes Dødsbo om Matr.-Nr. 753 i Ran- nifegade	149—153.
Skjøder paa samme Ejendom	153—156.
Pantebrev til bemeldte Bo for 25500 Kr.	157—159.
do. „ do. „ 11100 —	160—161.
Stadsfæstelse og Statuter for „Generalinde Charlotte Amalie v. Juels Legat“.	162—164.
Reglementariske Bestemmelser, der blive at iagttage i Aarhus Havn af Skibe, der have Stenolje og lignende brandsfarlige Væsker ombord som Lajt	165—167.

	Side	Side.
Stadsfæstelse og Statuter for „Sophia Sechers Legat“	168—170.	
Do. og do. for „M. C. Lottrup's Legat“	171—176.	
Do. og do. for „Therese Hemmerts og Sophie Lindhard's Legat“	177—179.	
Doerenskomst om Dørtagelsen af Artilleri- kasernens økonomiske Bestyrelse	180—183.	
Stadsfæstelse og Fundats for det af Mar- hus Haandværkerforening oprettede Fond til Udvidelse af Foreningens Friboliger m. m.	184—187.	
Do. og do. for Slagtermester „S. L. Hendriksen og Hustrus Legat“ for vær- dige Trængende i Haandværkerforenin- gens Friboliger i Aarhus	188—190.	
Skjøde til Fabrikant A. Nielsen paa Matr.: Nr. 222 paa Frederiksgade	191—192.	
Do. til Kommunen paa Matr.:Nr. 205 b paa Søndergade	192—193.	
Do. til Kommunen paa Matr.:Nr. 204 a, Hjørnet af Søndergade og Fiskergade	194—197.	
Tillæg til den under 18. April 1869 ap- proberede Instrux for Politiasistenten i Aarhus	198—199.	
Beretning om Aarhus Vandværk i 1882	200—201.	
Do. om Aarhus Gasværk i 1882	202—205.	
Do. om Aarhus Sygehospital i 1882	206.	
Meddelelse fra Stadsingeniøren om udført Arbejde i 1882 vedrørende Bejvæsen, Brolægning og Vandafsløb	207—211.	
Fortegnelse over anmeldte Byggearbejder og udfærdigede Byggeattester m. m. i 1882	212—213.	
Rekapitulation af Skatteligningen for 1883	214.	
Fortegnelse over Byens Velgjørere	215—218.	
 D. Regnskabsstilling	 1—164.	
	Side.	
Overflag over Indtægter og Udgifter i 1883	1—48.	

	Side.	Side.
Beregning over hvad Aarhus Vandmølle som et med Aarhus Kjøbstad forbundet Landdistrikt skal bidrage i 1883 til de af Kjøbstadens Udgifter, som vedrøre Skole- og Fattigvæsenet.	49—50.	
Overslag over Indtægter og Udgifter i 1883 af Legatmidler under Aarhus Byraads Bestyrelse.	51—55.	
Skrivelse af 4. Oktober 1882 fra Budget- udvalget, hvorved foranstaaende Over- slag blev forelagte for Byraadet . .	56—60.	
Regnskab over Kjøbstadens Indtægter og Udgifter i 1882 (o: det almindelige Regnskab)	61—113.	
Sammenstilling af Overslagets og Regn- skabets Hovedsummer	114—115.	
Regnskab for 1882 over Laantene af 1874 hos „Bikuben“ og af 1879 hos Ind- kvarteringsfonden	116—118.	
Oversigt over ny nævnte Laan fra deres Stiftelse til Udgangen af 1882. . .	119—121.	
Regnskab for 1882 over det midlertidige Laan hos jydsk Handels- og Landbrugs- bank	122—125.	
Legaterne:		
A. Regnskab for 1882 over Legater under Byraadets Bestyrelse	126—132.	
B. Fortegnelse over Legater under Fattig- væsenets Bestyrelse	133.	
Opgjørelse over Kommunens Formue og Gjæld ved Udgangen af 1882 . . .	134—149.	
Havnen:		
A. Uddrag af Havnens Regnskab for 1882.	150—151.	
B. Havnens Kapitalstatus til 1883 . .	, 152.	
C. Havnens Indtægt- og Udgiftsoverslag for 1882.	153—158.	
D. Do. for 1883.	159—164.	

~~~~~  
Beretning fra Havnearbejderne om Aarhus Havnearbejder 1877—83,  
med et Kort over det ny Havnearbejde.

# Fortegnelse

over

## Medlemmer af Byraadet og de særlige kommunale Kommissioner og Udvalg samt Kommunens Bestillingsmænd.

---

### Byraadet.

(If. Lov 26. Maj 1868).

Generalkrigskommissær, Borgmester U. C. Schmidt, K., D. M.,  
Formand.

Den første Hælsdel, valgt d. 6. Jan. 1882 for 6 Aar:

Gjortler N. Hald,  
Kjøbmand Otto Langballe,  
Redaktør J. M. Mørk, K.,  
Overretssagsfører Chr. Rier,  
Skolebestyrer P. B. Fenger,  
Maler L. Kruse,  
Overbanemester Müller, g,  
Symaskinesabrikant A. Nielsen,  
Kjøbmand Jens Ormslev,  
Jernstøber S. Frich, som blev fritaget af Byraadet den 16. Febr.,  
hvorefter der i hans Sted d. 1. Maj 1882 valgtes:  
Partifulier, fhv. Farver J. Rjær.

Den mindre Hælsdel, valgt d. 6. Jan. 1879 for 6 Aar:

Kammerraad, Sagsfører, Branddirektør J. B. Esmann,  
Prokurator A. Langballe,  
Forligsmægler og Auktionsholder Fr. Rellermann,  
Kjøbmand M. Neden,  
Assurancebestyrer Speyer,  
Bryggeriejer L. Chr. Meulengracht,  
Kaptajn C. G. F. N. Baumann, K.,  
Kjøbmand Carl Bertelsen, ( valgte den 14de Juni 1880  
Snedkermester S. Peterfen, for 4 Aar.

---

Sekretær: Sagsfører F. C. C. Holt.

## Byraadets staaende Udvalg.

(Om de løbende Udvalg — valgt for enkelte Sager eller for 1 Aar ad Gangen —  
kan søges Oplysning i Mødet den 19. Januar).

### For Havnebæsenet:

|                                                                      |   |                                 |
|----------------------------------------------------------------------|---|---------------------------------|
| Borgmesteren, Formand,                                               | } | valgte af Byraadets Midte.      |
| Kjøbmand D. Langballe,                                               |   |                                 |
| Redaktør J. M. Mørk,                                                 | } | valgte<br>uden for<br>Byraadet. |
| Kjøbmand Chr. B. Spliid,                                             |   |                                 |
| Toldinspektør Boldt til $\frac{9}{11}$ 82, og fra $\frac{7}{12}$ 82, |   |                                 |
| Oljemøller Bang,                                                     |   |                                 |

---

Agent, Konsul P. Herfskind, R. V., Sekretær og Regnskabsfører.  
Ingeniør L. Hornemann, Havneingeniør.

### For Kasse- og Regnskabsbæsenet:

Borgmesteren, Formand,  
Overretssagsfører Rjer,  
Assurancebestyrer Speyer.

#### Suppleanter:

Kammerraad Esmann,  
Kjøbmand Møden.

### For Fattigbæsenet:

Auktionsholder Mellemann, Formand,  
Kjøbmand D. Langballe,  
Skolebestyrer Fenger,  
Kjøbmand Drmslev,  
Snedker S. Petersen.

---

Exam. juris. H. Dyrlund-Jensen, Sekretær og Regnskabsfører.  
C. B. Mogensén, Inspektør paa Fattiggaarden.

### For Skolebæsenet:

Kammerraad Esmann, Formand,  
Redaktør Mørk,  
Kjøbmand Møden.

### For Brolægningsbæsenet:

Kaptajn Baumann, Formand,  
Kjøbmand C. Bertelsen,  
Overbanemester Müller.

**For Bejlsæsenet:**

Kaptajn Baumann, Formand,  
 Kjøbmand C. Bertelsen,  
 Overbanemester Müllerh.

**For Markvæsenet:**

Bryggeriejer L. C. Meulengracht, Formand,  
 Profurator Langballe.

**For Gasværket og den offentlige Belysning:**

Overretssjagfører Rier, Formand,  
 Kjøbmand Langballe,  
 Bryggeriejer Meulengracht.

---

Stadsingeniør Sletting, Gasværksinspektør.

**For Sygehuset og Epidemiløstet:**

Profurator Langballe, Formand,  
 Auktionsholder Nellesmann,  
 Kjøbmand C. Bertelsen.

---

Allderdegn Madsen, Inspektør og Regnskabsfører.

**For Bygninger og Inventariefager:**

Kammerraad Esmann, Formand,  
 Overbanemester Müllerh.,  
 Snedker S. Petersen.

**For Legater:**

Borgmesteren, Formand,  
 Overretssjagfører Rier,  
 Redaktør Mørk.

**For Skovvæsenet:**

Kammerraad Esmann, Formand,  
 Profurator Langballe,  
 Kjøbmand J. Drmslev.

Ved sin Gjenindtrædelse i Byraadet blev Partikulier Rier valgt til Medlem af dette Udvalg i Stedet for Prokt. Langballe.

**For Byens og dens Omegns Forstjænnelse:**

Kaptajn Baumann, Formand,  
 Maler Kruse,  
 Skolebestyrer Fenger.

**For Vandværket:**

Overretsfagsfører E. Rjer, Formand,  
 Kjøbmand D. Langballe,  
 Bryggeriejer Meulengracht.

Stadsingeniør P. Sletting, Vandinspektør.

**Skatteligningskommissionen:**

**Den større Halvdel,** valgt d. 25. August 1882 for 3 Aar:

Kjøbmand Jens Petersen,  
 Lømmermester Thorbrøgger,  
 Overretsfagsfører Schwen,  
 Værkstedsforsmand Mogenssen,  
 Arbejdsmand Jens Nielsen,  
 Bager A. Petersen,  
 Kjøbmand N. Th. Jacobsen,  
 Detailist Jens Mogenssen.

**Den mindre Halvdel,** valgt d. 29. August 1881 for 3 Aar:

Kæmner A. Weng, Formand,  
 Kjøbmand Fr. Arby,  
 — H. Schourup,  
 Slagter Bendix Petersen,  
 Kjøbmand L. Koch,  
 — S. M. Holst,  
 Skomager Richter.

**Inspektionen for Aarhus Domkirke:**

Stiftsprovst Sørensen, Formand,  
 Borgmesteren (af Magistraten),  
 Overretsfagf. E. Rjer, valgt af Byraadet d. 19. Jan. 1882 for 3 Aar  
 Prokurator J. Winge, Kirkeværge.

**Inspektionen for Frue Kirke:**

Pastor E. Seidelin, R., Formand,

Borgmesteren (af Magistraten),  
Gjortler Halb, valgt af Byraadet den 19. Jan. 1882 for 3 Aar,  
Rådmand M. G. Bøch, Kirkeværge

#### Skolekommissionen:

|                               |                                                     |
|-------------------------------|-----------------------------------------------------|
| Banfdirektør Skovby, Formand, | } valgte af Byraadet d. 19.<br>Jan. 1882 for 3 Aar. |
| Rådmand Meden,                |                                                     |
| Kammerraad Esmann,            |                                                     |
| Redaktør Mørk,                |                                                     |
| Pastor E. Seidelin,           |                                                     |
| Stiftsprovst Sørensen.        |                                                     |

#### Bygningskommissionen:

|                                |                                                      |
|--------------------------------|------------------------------------------------------|
| Borgmesteren, Formand,         |                                                      |
| Politimesteren,                |                                                      |
| Bygnings- og Brandinspektøren, |                                                      |
| Gjortler R. Halb,              | } af Byraadet, valgte d. 19. Jan. 1882<br>for 3 Aar, |
| Overbanemester Müller,         |                                                      |
| Murmester R. Nielsen,          | } udenfor Byraadet, valgte som forrige.              |
| Arkitekt B. Buch,              |                                                      |

#### Markdirektionen:

|                                                                             |                       |
|-----------------------------------------------------------------------------|-----------------------|
| Bryggeriejer L. E. Meulengracht, Formand,                                   | } valgte af Byraadet, |
| Prokurator Langballe,                                                       |                       |
| Rådmand J. S. Lottrup, valgt af Forbejerne d. 10. Oktbr. 1881<br>for 3 Aar. |                       |

Thv. Bagtmester Theisen, D. M., Markbetjent.

#### Sundhedskommissionen:

|                                                                         |                                                          |
|-------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|
| Politimesteren, Formand,                                                |                                                          |
| Stadslægen,                                                             |                                                          |
| Gjortl. Halb, valgt blandt Byraadets Medlrm. d. 19. Jan. 1882 f. 3. A., |                                                          |
| Apotheker Meyer,                                                        | } valgte udenfor Byraadet d. 19. Jan. 1882<br>for 3 Aar. |
| Skorstensfejer Schawo,                                                  |                                                          |
| Læge Heide,                                                             |                                                          |
| — Juul,                                                                 |                                                          |

#### Indkvarteringskommissionen:

|                                        |                                         |
|----------------------------------------|-----------------------------------------|
| Borgmesteren, Formand,                 |                                         |
| Assurancebestyrer Speyer, af Byraadet, | } valgte d. 19. Jan. 1882<br>for 3 Aar. |
| Fabrikant Holm, udenfor Byraadet,      |                                         |

Intendant Truelſen, valgt af Kommandantskabet.

Fhv. Kjøbmand P. Paulsen, Billettør, Sekretær og Regnskabsfører.

### Brandkommissionen:

(Sfr. Lov af 21. Marts 1873 § 3).

Politimesteren, Formand,

Brandinspektøren,

Gjortler Hald,

Overbanemester Müller,

Maler Kruse,

} valgte af Byraadet d. 19. Jan. 1882  
for 3 Aar.

### Bestyrelsen for Materisamlingen:

Overlærer Kleisdorff, R., Formand,

Apotheker A. Meyer,

Cand. E. Weis,

Borgmester Schmidt,

Redaktør Mørk,

} valgte af Kunstforeningen,  
} valgte af Byraadet d. 19. Jan. 1882  
for 3 Aar.

### Kommunale Revisorer:

Sagsfører, Hospitalsforstander E. Thomsen, valgt af den almindelige Bælgerklasse den 1. Maj 1882 for 6 Aar,

Fabrikant Gustav Werner, ligeledes den 22. Maj 1882 for 6 Aar.

### Overligningskommissær:

Prokurator J. Winge, for 3 Aar fra 15. Jan. 1881.

### Suppleant:

Kammerraad Esmann, ligeledes.

### Revisorer af Øresparekassen:

Kjøbmand F. W. Sjøyer,

Intendant Truelſen,

} valgte af Byraadet d. 25. Juni 1881.

# Bestyrelsen for de Fattiges Kasse.

(If. Lov af 8. Marts 1856.)

## For Domfognet:

|                          |                                           |
|--------------------------|-------------------------------------------|
| Stiftsprovst Sørensen,   | } valgte den 3. Oktbr. 1881<br>for 3 Aar. |
| Kjøbmand Groes Petersen, |                                           |
| Bognmand Chr. Jakobsen,  |                                           |

## For Frue Sogn:

|                              |                                           |
|------------------------------|-------------------------------------------|
| Pastor Seidelin,             | } valgte den 3. Oktbr. 1881<br>for 3 Aar. |
| Murmeester H. P. Carstensen, |                                           |
| Kjøbmand B. Kirkebye,        |                                           |

## Kommunale Embeds- og Bestillingsmænd.

Sagsfører F. C. C. Holst, Sekretær ved Byraadet;

— A. Weng, Ræmner;

— A. Byberg, Kommunebogholder;

Civilingeniør B. Sletting, Stadsingeniør;

— L. Hornemann, Havneingeniør;

Agent, Konsul P. Herfkind, Sekretær og Regnskabsf. ved Havnevæsenet;

Læge C. Heide, Sygehus- og Politilæge;

Premier-Løjtnant Springborg, Bygnings- og Brandinspektør;

Exam. juris N. Dyrlund-Jensen, Sekretær og Regnskabsfører  
ved Fattigvæsenet;

Fattigforstandere: 1. Distrikt: Kunstdrejer Evert,

2. do. Kjøbmand Gotfred Beck,

3. do. — J. L. Højmark,

4. do. — H. C. Jaster,

5. do. — Jørg. Houmann,

6. do. — Otto Lassen,

7. do. Fabrikant L. Nobel,

8. do. Kjøbmand P. H. Erichsen,

9. do. — J. Nielsen,

10. do. — Chr. Møller,

11. do. — J. Therkildsen,

12. do. — Forretningsf. Hedemann.

Rettsvidner: Skomagermester L. Larsen og

Urmager Pallesen-Rhode,

fhv. Klubvært Noose og } Suppleanter.  
Kontorist S. Sørensen, }

Fhv. Kjøbmand P. Paulsen, Billetør, Sekretær og Regnskabsfører  
ved Indkvarteringskommissionen;

Thv. Navigationslærer C. A. Møller, Hannefoged;

Havneløbjer: A. Nicolaijen,

J. Jensen,

D. L. Berg,

H. Offenberg,

A. Bang;

C. B. Mogensén, D. M., Inspektør ved Fattiggaarden;

Enken Hansine Eriksen, Husholderske ved Fattiggaarden;

Alterdegn C. Madsén, Inspektør ved Sygehospitallet;

Simonsén, Økonom ved Sygehospitallet;

Tøjberg, do. ved Epidemihuset;

Knudsen, Skovfoged;

Thv. Bagtmester Theisen, Markbetjent;

Kontorist H. Hansen og Bogholder Tøttrup, Skatteopkrævere.

Ved Skolevæsenet ere fast ansatte:

Overlærere ved den højere Borgerdrengeskole: A. A. Kraiberg, D. M., R.,

— — Borgerpigeskolen: Cand. theol. H. A. Nielsen,

— — Nordre Byfskole: J. J. Olsen,

— — Søndre Byfskole: E. Meyer.

Lærerne:

B. Friis,

J. Michaelsen, D. M.,

M. C. Handest,

P. Jngerslev,

F. A. Pape,

A. L. C. C. Müller,

H. C. Christensen,

A. D. Sørensen,

F. Mørgaard,

L. Sørensen,

S. Gundersén,

S. Petersén,

A. Krogh,

H. C. Petersén,

Lærerinderne:

C. Johansen,

C. Møller,

C. Nørz,

J. C. Bøcher,

M. Alling,  
 S. Hovgaard,  
 H. Tørsleff,  
 U. Spiller, til  $\frac{11}{10}$  82,  
 J. Thilker,  
 J. Østergaard,  
 B. Mohnsen,

Bedellerne:

J. B. Spiller, ved Borgerstolen,  
 J. Holdensen, ved Nordre Bysskole,  
 H. Rasmussen, ved Søndre Bysskole.

Ved Politiet ere ansatte:

Exam. jur. D. Jørgensen, Politiasistent;

Politibetjente (til Dagtjenesten):

Overpolitibetjent H. Løien;

- |                        |   |                                         |
|------------------------|---|-----------------------------------------|
| 1. Kl.                 | { | Inspektionsbetjent R. Mortensen, D. M., |
| Politibetjent J. Koch, |   |                                         |
| — J. C. Sørensen;      |   |                                         |
| 2. Kl.                 | { | — N. Jensen,                            |
|                        |   | — C. Berthelsen,                        |
|                        |   | — B. Rømhild,                           |
|                        |   | — M. Hansen, til Novbr.,                |
|                        |   | — S. Rasmussen;                         |
| 3. Kl.                 | { | — J. Petersen, fra Novbr.,              |
|                        |   | — J. Sørensen, til Novbr.,              |
|                        |   | — S. D. Overgaard;                      |
|                        |   | — A. H. Hansen, fra Novbr.,             |

Reservepolitibetjent C. P. S. Andreasen,

- |   |                         |
|---|-------------------------|
| — | J. C. Petersen,         |
| — | P. Jakobsen.            |
| — | A. Nielsen, fra Novbr., |

Patrouillebetjente (til Nattjenesten):

- |        |   |               |
|--------|---|---------------|
| 1. Kl. | { | P. Hansen,    |
|        |   | H. H. Hjorth, |
|        |   | R. Mikkelsen, |
|        |   | H. Høier,     |
|        |   | A. Mortensen, |
|        |   | Joh. Jensen,  |
|        |   | H. Ryed,      |
|        |   | H. Neuhaus;   |

2. Kl. { N. C. C. Schou,  
N. Jørgensen,  
C. Sveifel,  
C. Krarup,  
L. Andersen,  
C. Christiansen,  
H. C. Fabian,  
J. Mathiesen;

Reservepatrouillebetjent H. Nielsen,  
— D. Petersen,  
— Christensen,  
Arrestforvarer Støckelbach.

Af Byraadet valgte:

til Medlemmer af Aarhus Amts Skoleraad:

Redaktør Mørk, { valgte den 6. Januar 1881,  
Profesor Funch, }

Kammerraad Esmann, valgt den 23 Februar 1882;

til Medlem af Forligskommissionen for Aarhus Amts 1ste Forligskreds:

Auktionsholder Fr. Nellesmann, valgt den 23 Februar 1882;

til Boldgiftsmænd for Jagtasløsningen:

Overretssagfører Chr. Rier, { valgte d. 8. Decbr. 1881;  
Kammerraad Esmann, }

til Medlem af Overformynderiets Laanebestyrelse for Aarhus Amt;

Kammerraad Esmann, valgt den 6. Jan. 1881 for 6 Aar;

til Hegnsynsmænd efter Lov af 6. Marts 1869 § 14, samt til Burderingsmænd efter Lov om Vej- og Markfred af 25. Marts 1872, valgte af Byraadet den 15. Septbr. 1881 for tre Aar:

Kammerraad Esmann,

Rjøbmand J. S. Lottrup,

— J. Ormslev,

Oliemøller Bang, Suppleant;

til at afgive Botum til Kapitelstængen:

Rjøbmand C. P. Spliid, valgt den 30. Juni 1881 for tre Aar;

til Taxationsmænd i Genhold til Lov af 19. Marts 1869 valgte den 15. Septbr. 1881:

Murmestrene K. Nielsen, C. Lund og J. Jensen,

Lømmestrene J. Jensen Broue, S. W. Bang og A. C. Andersen,

Smedemestrene J. C. Petersen og H. P. Jensen,

Bognmand C. Stjær,  
 Rjøbmand J. S. Lottrup,  
 Forpagter Faurichou, Højvang,  
 Jernstøber Frich;

til Jordboniteringsmænd efter Lov af 4. Juli 1850, valgte den 6.

Jan. 1881 for tre Aar:

Kammerraad Esmann, Formand,  
 Gartner Møllerup,  
 Bognmand C. Stjær;

til Strandsynsmænd efter Lov af 23. Jan. 1862, valgte den 6. Jan.

1881 for tre Aar:

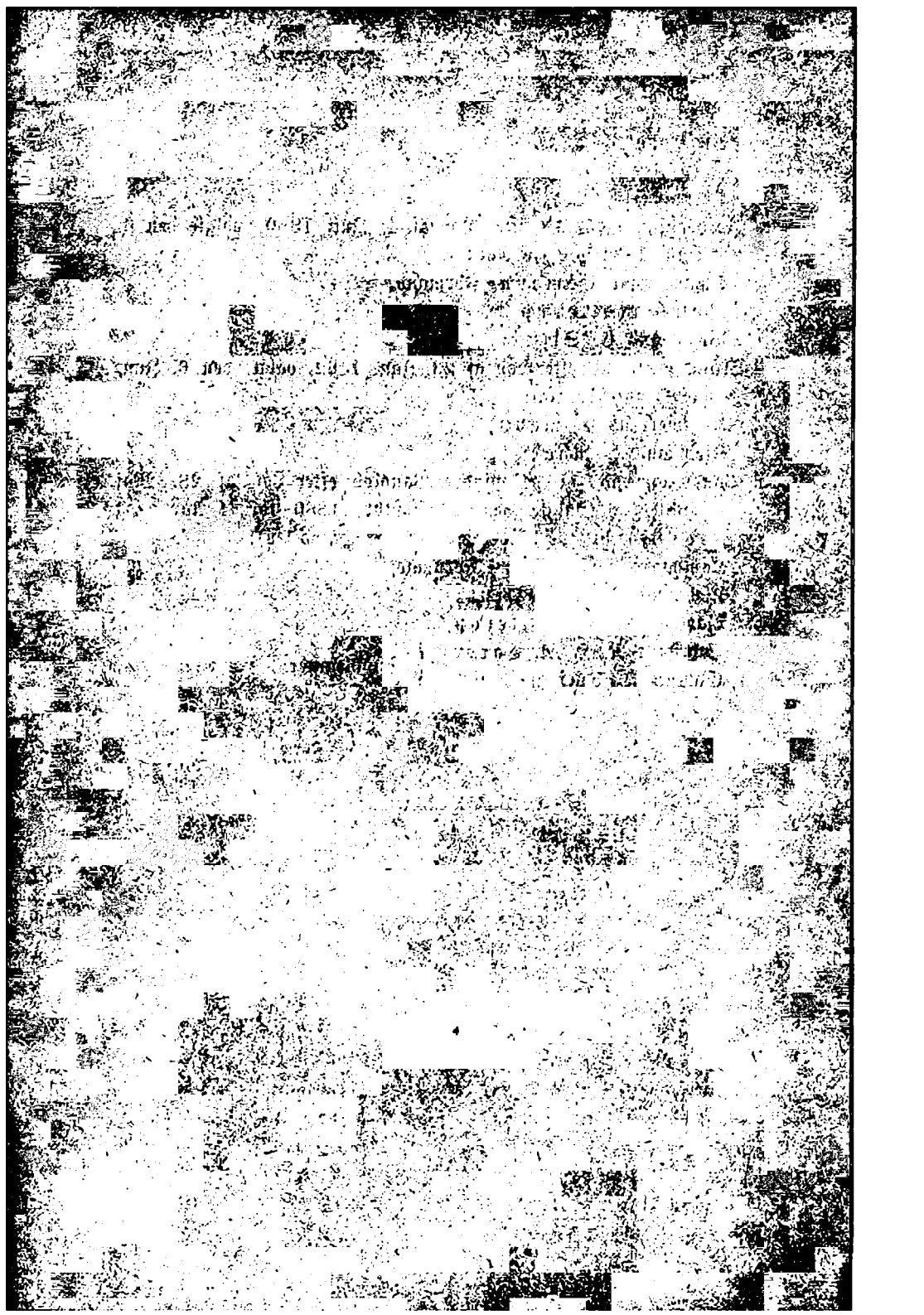
Kammerraad Esmann,  
 Rjøbmand H. Raae;

til Bandsynsmænd for de mindre Bandleb efter Lov af 28. Maj

1880 § 6 (valgte den 23 Septbr. 1880 for 4 Aar, dog  
 faaledes, at hvert 2det Aar afgaar Halvdelen):

Kammerraad Esmann, Formand,  
 Rjøbmand J. S. Lottrup,  
 Gartner N. P. Møllerup,  
 Fabrikant N. H. M. Caroc, }  
 Gartner Thomsen, } Suppleanter.





## Mødet den 12. Januar.

-- Til Skuemeester ved frivillige Svendepøver i Bødkerhaandværket valgtes Bødker Jussjong.

<sup>58/78</sup>. I Anledning af, at Møllejer A. Weis's Højesterreisadvokat havde ladet forkynde en Del nye Dokumenter til Fremlæggelse for Højesteret i den af Hr. Weis appellerede Sag med Kommunen angaaende Kommuneskatter af Landdistriktet for Aaret 1877, forebragte Formanden Spørgsmaal, om Kommunen paa Grund heraf burde lade møde under Sagen for Højesteret. (Se Byraadsforh. for 1879, S. 61 og for 1880 S. 66).

Byraadet anmodede C. Rjer om at antage en Højesteretsfagsfører til at varetage Kommunens Løb under Sagens Behandling for Højesteret.

<sup>317/80</sup>. Fra Amtet forelaa en Skrivelse af 23. f. M., hvori meddeles, at samme under nævnte Dato for et Tidsrum af 3 Aar fra den 1. Januar d. A. at regne har konstitueret Jordemødrene, Madame Poulsen, Frederiksballe Nr. 57, som Distriktsjordemoder for Aarhus Kjøbstad, og Madame Munch, Fiskergade Nr. 52, samt Madame Jacobsen, Studsgade Nr. 40, som Reserverjordemødre, saaledes at det er tilfjendegivet enhver af disse, at det paahviler dem som Pligt at betjene fødende i hele Byens Distrikt; det tilføjes derhos i Skrivelsen, at Lønningsvilkårene i Overensstemmelse med de derom førte Forhandlinger ere fastsatte saaledes, at der aarlig af Kommunens Kasse tilkommer Distriktsjordemoderen i Løn 100 Kr., til Grænsning af en Ro 40 Kr., for 2 Favnne Brænde 50 Kr., samt fri Bolig, bestaaende af et eller to Værelser med Kjøkken eller som Erstatning derfor 24 Kr., og enhver af Reserverjordemødrene 200 Kr. (Se Mødet den 1. Decbr. f. A.)

<sup>117</sup>/<sub>81</sub>. I Fortsættelse af Forhandlingerne i Mødet den 22. Decbr. f. A forelaa fra Sft. Klemensboudvalget Indstilling om de Endringer, der ere ansete fornødne i den i Mødet den 17. Novbr. f. A. fremlagte Broplan. I det Udvalget derhos oplyste, at der har været afholdt Taxationsforretninger ved uvilige af Retten udmeldte Mænd over de Ejendomme, man ønskede at erhverve i Anledning af Broprojektets Udførelse, men at enkelte af de vedkommende Ejere havde modsat sig den af Kommunen tilsligtede Expropriation, og at Udvalget, selv om det mente at kunne tvinge Expropriationen igjennem ad Retten Vej for de Arealers Vedkommende, der ere ligefrem nødvendige for Projektets Udførelse, dog maatte tvivle om, at dette lod sig gjøre, for saa vidt angaar de Arealer, man ønskede at erhverve navnlig til Forøgelse af de paaregnede Byggegrunde, indstillede det, at der gaves Approbation paa Kjøbet af nedennævnte Ejendomme, som Udvalget bl. a. ledet af foranstaaende Hensyn ved Forhandlinger under Haanden med de respektive Ejere havde faaet disse til at afstaa for de vedføjede Kjøbesummer, nemlig:

|                                                |           |
|------------------------------------------------|-----------|
| Agade Nr. 29, tilh. Enkefru Petersen . . . . . | 11000 Kr. |
| do. Nr. 27 (Hjørnet af Stentrappen), tilh.     |           |
| Brødrene Skovby . . . . .                      | 38000 —   |
| Fistergade Nr 27, tilh. Murm. A. J. Rasmussen  | 8000 —    |
| do. Nr. 25, „ Enkefru Stabell . . . . .        | 24000 —   |
| do. Nr. 23, „ Kjøbm. A. L. Stigaard            | 6000 —    |
| do. Nr. 21, „ Maler Larsen . . . . .           | 15000 —   |
| do. Nr. 17, „ Enkefru Griffen . . . . .        | 15000 —   |
| Søndergade Nr. 2, „ Detaillist J. Rasmussen    | 20000 —   |

Med Hensyn til det samlede Beløb af Kjøbesummerne gjorde Udvalget derhos opmærksom paa, at dette, 137000 Kr., vel er 15500 Kr. højere end Taxationssummen, men at man igjen kan gjøre Regning paa at indvinde et større Beløb ved senere Afhændelser af det tiloversblevne Areal.

Ved foretagen Afstemning bleve begge Indstillingspunkter tagne til Følge, Kjøbet af Ejendommene dog kun under Forbehold af Indenrigsministeriets Approbation. (Se Mødet den 9. Februar).

<sup>222</sup>/<sub>81</sub>. I det Formanden meddelte, at der under 23. f. M. var blevet udbydt Skjøde til Kommunen paa de Voet efter afg. Generalmajor G. A. v. Fael og Enke tilhørende Ejendomme Matr. Nr. 753 a og 753 b af Bygrunden, fremlagde han de i Kjøbekontrakten ommeldte 2 Pantebreve for en Del af Kjøbesummen, resp. paa 25500 Kr. og 11100 Kr. med Pant i hvert sit af ovennævnte

Matrikulnumre, hvilke han bad forsyne med Byraadets Underskrift, som derpaa blev meddelt. (Se Mødet den 3. Novbr. f. A.)

(Saavel Skjødet som Pantebrevene ere optagne i Tillægget).

<sup>234</sup>/<sub>81</sub>. Som Svar paa den i Mødet den 1. Decbr. f. A. vedtagne Erklæring til Kjøbstædernes Brandforsikring angaaende Brandstadesersatningen for Bygningerne paa Fattiggaarden var fra bemeldte Forening modtagen en Skrivelse af 8. f. M., hvori udtales, at omendstjont der nok kunde gjøres Indvendinger mod flere af de i Opgjørelsen over Fjandsættelsesarbejderne anførte Poster, har Foreningen dog ikke fundet Anledning til at nægte andre Poster Anertjendelse end det for en Bandlekning m. v. opførte Beløb af 1327 Kr. 25 Øre, der under intet Synspunkt formenes at kunne henregnes til Restitution af den lidte Skade. — I Overensstemmelse hermed tilbyder Forsikringen at betale 1192 Kr. 29 Øre som Resten af det af Kommunen opgjorte Erstatningsbeløb, naar fornævnte 1327 Kr. 25 Øre og det Kommunen tidligere udbetalte Forskud fradrages. Over denne Skrivelse var der blevet indhentet Erklæring fra Fattigudvalget, og i Genhold til sammes foreliggende Betænkning vedtog man at indgaa paa Brandforsikringens Forslag.

<sup>285</sup>/<sub>81</sub>. Der fremlagdes en Kommunikation af Indenrigsministeriets Skrivelse af 7. d. M., hvorved Havnebudgettet for indeværende Aar approberes.

<sup>815</sup>/<sub>81</sub>. Der fremlagdes en Kommunikation af Indenrigsministeriets Skrivelse af 5. d. M., hvorved Kjøbet af Vinhandler Fr. Larfens Ejendom, Matr.-Nr. 754, Nr. 6 paa Domkirkepladsen, approberes. (Se Mødet den 15. Decbr. f. A.)

<sup>1</sup>/<sub>82</sub>. Paa Forslag af Kasseudvalget besluttede man at anlægge Sag mod Sagfører Thorsen til Udredelse af det ham for Aarene 1879, 80 og 81 paalignede Kirkebidrag til Beløb i Alt 106 Kr. 20 Øre, hvilket han uagtet Kirke- og Undervisningsministeriets Skrivelse af 7. Marts f. A., (se Byraadsforh. f. f. A. Side 39), har vægret sig ved at erlægge, og i den Anledning at ansøge Amtet om fri Proces for Kommunen. Efter senere modtagen Meddelelse er saadan bleven tilstaaet.

<sup>5</sup>/<sub>82</sub>. I Anledning af et af Møllejer A. Weis derom indgivet Andragende og efter Brolægningsudvalgets Indstilling vedtog Byraadet at lade neblægge en Kloakledning i Vesterbrogade bl. a. til Optagelse af Vandet fra den Hr. Weis tilhørende Ejendom, Matr.-Nr. 1267 a. Af Udgiften, 540 Kr., betaler Hr. Weis 240 Kr., medens Resten, 300 Kr., paaføres Konto VIII. 2. c, for indeværende

Mar. Af Hr. Weis vil der derhos være at udstede en Deklaration om, at Ledningen i sin Helhed er Kommunens Ejendom.

<sup>6</sup>/<sub>32</sub>. Efter Indstilling af Markudvalget approberede Byraadet Konditionerne for Bortleje af Græsningen paa den store Exercerplads ved Skejby Ved.

## Mødet den 19. Januar.

Ved Valg af Medlemmer til de staaende Udvalg og Kommissioner m. v. (for 3 Aar) bleve disse besatte saaledes, som det er angivet i den foran Forhandlingerne anførte Liste over Byraadets Medlemmer og Udvalg m. m.

Ved Valg af Medlemmer til de løbende Udvalg (for 1 Aar) eller for enkelte Sager bleve de vigtigste af disse besatte saaledes:

1, Udvalget til at forestaa de kommunale Valg:

Borgmesteren, A. Langballe og Hald;

2, Udvalget for Affattelsen af Valglisten:

S. Petersen, A. Nielsen og A. Langballe. (Se næste Møde).

3, Udvalget for Redaktionen af Byraadsforhandlingerne:

Borgmesteren og Baumann.

4, Udvalget for Udarbejdelsen af Budgettet:

Kasseudvalget, Mørk og A. Langballe.

5, Udvalget for Ansættelse af Offerpligt:

A. Langballe, Møden og Kruse.

6, Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse:

Speyer, Frich og Müllerh. (Se Mødet den 16. Febr.)

7, Udvalget for en Forandring i Vedtægten om Torvehandelen:

Mørk, Speyer og Ormslev.

8, Udvalget for Tilvejbringelsen af Afgang til Ris Skov Øst for Skrænterne:

Hald, Esmann og Speyer.

9, Udvalget for Hovedvandløb:

Bertelsen, Baumann og Frich. (Se Mødet den 16. Febr.)

10, Udvalget til at afgive Erklæring over Andragender om Indsødsret,

Myndighedsbevilling og Forening af Borgerfaber:

A. Langballe, Bertelsen og S. Petersen.

11, Udvalget for Omordningen af de kirkelige Forhold:

Borgmesteren, Kjer, Esmann, Mørk og Meulengracht.

12, Udvalget for Omordningen af Fattigvæsenets Bestyrelse:

Borgmesteren, Mørk, D. Langballe, Mellemann, A. Langballe, Speyer, — hvorhos Fattigudvalget bemyndiges til at designere et af sine Medlemmer til at tiltræde Udvalget.

13, Udvalget for Opførelsen af en ny Byskole:

Skoleudvalget, A. Langballe og Fenger.

14, Udvalget for Odder-Hou Jernbanen:

D. Langballe, Meden og Frich. (Se Mødet den 16. Febr.)

15, Udvalget for Juddæmning af Havet ud for det gamle Ridehus:

Kjer, Speyer og A. Langballe.

16, Udvalget for Udvidelse af Volden i Anledning af Ombygningen af en Del af M. G. Bech's Ejendom:

Kjer, Hald og A. Nielsen.

17, Udvalget for Vedligeholdelsen af de offentlige Bygninger:

Esmann, Speyer og Müllerth.

18, Udvalget i Anledning af Forslaget om en delvis Omordning af Byens Brandvæsen:

Brandkommissionen, Esmann og Mørk.

19, Udvalget for Bygningen af Sct. Klemensbroen:

Speyer, Baumann og Frich. (Se Mødet den 16. Febr.)

— Formanden gjorde Byraadet bekendt med, at han i Dag havde modtaget Kommunikation af en Skrivelse fra Indenrigsministeriet af G. D., hvori meddeles, at det her i Kredsen den 26de Juli f. A. foretagne Folketingsvalg er blevet erklæret ugyldigt og nyt Valg berammet til Foretagelse den 31. d. M.

Ved foretagen skriftlig Afstemning blev Borgmesteren, C. Kjer, Meden, Bertelsen, S. Petersen, Speyer, Baumann, Müllerth, Mørk, D. Langballe, Drmslev, Mellemann, Esmann, A. Langballe, A. Nielsen og L. Kruse valgte til Medlemmer af Udvalget for de foreløbige Valgforberedelser.

## Mødet den 26. Januar.

— Paa Forslag af Formanden fritoges A. Langballe for at være Medlem af Udvalget for Valglisteres Affattelse og valgtes i hans Sted Borgmesteren.

— Da Fattigudvalget meddelte, at Økonomen paa Fattiggaarden havde op sagt sin Stilling til Fratrædelse førstkommande 1ste April, blev samme paa Begjæring bemyndiget til fra nævnte Tidspunkt at regne midlertidig at besørge Økonomien paa Fattiggaarden udført.

— I Anledning af General Steinmanns og Biskop Brammers forestaaende Afgang fra Embedet og Bortreise fra Byen, nedsatte man et Udvalg, bestaaende af Borgmesteren, Gald, Rjer, Mørk og Kruse, til paa Byraadets Vegne at forberede en Afskedsfest for hver især.

<sup>253/80</sup>. Foranlediget ved en Skrivelse fra Indenrigsministeriet til Amtet af 27. f. M., hvori Byraadets Erklæring forlanges indhentet om, til hvilket Tidspunkt det senest i Mødet den 8. Decbr. f. A. behandlede Reglement for Skibe, der løse eller lade Petroleum o. lign. i Aarhus Havn, ønskes sat i Kraft, for at en dertil svarende Bestemmelse kan blive optagen i Reglementet, forelaa fra Havneudvalget Forslag om, at Tidspunktet i den omhandlede Henseende sættes til den 1. Juli d. A., for at Havnevæsenet imidlertid kan lade et Kogehus med tilhørende Spijselokale indrette til Brug for Besætningerne paa de Skibe, der efter Reglementet ikke maa have Ild og Lys om Bord.

I det Byraadet tiltraadte Udvalgets Forslag, anmodede det tillige Udvalget om at fremkomme med et detailleret Forslag til Tilvejebringelsen af et Kogehus m. v. som anført. (Se Mødet den 16. Februar. Jfr. tillige med Hensyn til Kogehuset Sag Nr. <sup>118/82</sup> i Mødet den 4. Maj).

<sup>294/81</sup>. Fra Ræmneren forelaa Meddelelse om, at han fra Rolerakomiteen i Genhold til sammes Skrivelse af 11. Novbr. f. A. og Byraadets i Anledning af samme i Mødet den 17. f. M. tagne Beslutning havde modtaget Restbeholdningen af Komiteens Midler, saaledes som denne var ved Afslutningen af forrige Aars Regnskab, nemlig a) en Panteobligation fra Brolægger Christen Jensen, tinglæst den 22. Januar 1857 med Pant næst 1419 Kr. i Matr.-Nr. 953 i Nørregade, oprindelig stor 3000 Kr., nu til Rest 1581 Kr.; b) Kontrahog Nr. 20276 med Spare- og Laanekassen i Aarhus, stor 125 Kr. 55 Øre; og c) i rede Penge 35 Kr. 38 Øre. — Toges til Efterretning.

<sup>299</sup>/<sub>81</sub>. Der fremlagdes Kommunikation af en Skrivelse fra Indenrigsministeriet af 11. d. M., indeholdende Approbation paa, at det Beløb af 1824 Kr., som tilkommer Aarhus Hospital for Afstaaelse af Grund til Udvidelse af Gaderne omkring Hospitalet, maa afholdes af Kommunens Kapitalformue. (Se Byrådsforh. f. 1881, Side 133.)

<sup>314</sup>/<sub>81</sub>. Den i Mødet den 15. Decbr. f. A. forelagte Indstilling om Anvendelsen af „Bennelyst“ vedtog man at tilbagesende til Erklæring af Forskjønnelsesudvalget, saaledes som dette nu er sammenfat efter de senest foretagne Valg. (Se Mødet den 16. Febr.)

<sup>8</sup>/<sub>82</sub>. Efter derom foreliggende Andragende besluttede man endnu for indeværende Aar at tilstaa fhv. Taarnvægter N. Rasmussen en maanedlig Understøttelse af 10 Kr. paa de i Mødet den 3. Februar f. A. fastsatte Vilkaar.

<sup>10</sup>/<sub>82</sub>. I Anledning af, at der fra begge de kommunale Revisioner var modtaget Meddelelse om, at det dem paalagte Hverv er udløbet, og at nyt Valg saaledes skal foretages, blev der rejst Spørgsmaal om den nuværende paa Kommunallovens Bestemmelser grundede Ordning for Revisionen af de kommunale Regnskaber maa anses fuldt ud tilfredsstillende for Kommunens Vedkommende, eller om der i saa Henseende bør søges andre Regler tilvejebragte. Man kom dog ikke til nogen Beslutning i denne Retning, men vedtog at forny Sagens Drøftelse i et senere Møde. (Se Mødet den 23. Februar.)

<sup>11</sup>/<sub>82</sub>. Efter Brolægningsudvalgets Andragende tilloob Byrådet, at de paa Konto VIII. 2. a—c for 1881 bevilgede, men ved Aarets Udgang ikke forbrugte Beløb maatte overføres til Regnskabet for 1882 dels for at anvendes til Efterarbejder i de Gader, hvor der i Efteraaret er lagt Kloak, og dels for at tjene til Udredelse af nogle for vedkommende Entreprenør tilbageholdte Procenter, samt endelig til et Træstur paa Materialpladsen i Grønland til Opbevaringssted for forskjellige Rekviziter m. m. (Vandvogne, Trillebøre, Teglsten, Rør etc.), alt imod at Udvalget ved Regnskabsaarets Slutning afgiver Meddelelse om, hvilke Beløb der saaledes ere overførte fra 1881 til 1882.

<sup>12</sup>/<sub>82</sub>. Fra Politimesteren forelaa Indstilling om, at der i Genhold til den ved Justitsministeriets Skrivelse af 9. Decbr. f. A., se Byrådsforh. for 1881, Side 148, bl. m. approberede Forandring i Patrouillebetjentenes Lønningsforhold foretages følgende Oprykning af Betjentene i højere Lønningsklasser, nemlig:

fra 2. til 1. Lønningsklasse (600 Kr.):

Nr. 18, Joh. Jensen, Nr. 20, N. Nielsen, Nr. 23, A. Mortensen, Nr. 24, H. Neuhaus, samt Nr. 25, L. Andersen af 3. Lønningsklasse;

fra 3. til 2. Lønningsklasse (550 Kr.):

Nr. 16, E. Hveifel, Nr. 19, N. Schou, Nr. 13, N. Jørgensen, Nr. 26, E. Krarup, Nr. 27, J. Jensen og Nr. 28, E. Christiansen.

Det bemærkes derhos i Indstillingen, at naar Patrouillebetjent Nr. 25, L. Andersen af 3. Lønningsklasse er indstillet til Oprykning i 1. Lønningsklasse i Stedet for Nr. 22, H. Ryed af 2. Lønningsklasse, er dette væsentlig begrundet i, at sidstnævnte tillige er ansat som Opsynsmand ved Byens Kloaker, Vandløb m. m. og derved foruden sin Løn som Patrouillebetjent har en aarlig Indtægt af 300 Kr.

Da Byraadet imidlertid overensstemmende med de Forudsætninger, man under Budgetforhandlingen gik ud fra ved Bevilgelsen af fornævnte Lønningsstillæg, ikke kunde billige, at nogen ellers berettiget Betjent blev forbigaaet ved Uddelingen, besluttede man foreløbig at udsætte Sagen (Se Mødet den 9. Februar.)

<sup>13</sup>/<sub>82</sub>. Efter Gasværksudvalgets Indstilling vedtog Byraadet at godtgjøre d'Hr. N. Jørgensen & Komp. paa vedkommende Leverandørers Vegne et Beløb af 378 Kr. 14 Øre, som af disse er udlagt i Vægteromkostninger samt for Telegrammer i Anledning af en Kulleverance, som Gasværksudvalget havde ønsket iværksat med Dampffibet „Rovena“ i Maj Maaned f. A. i Newcastle.

<sup>14</sup>/<sub>82</sub>. Fra en Del Beboere af den private Vej, den saa kaldte „Skt. Annagade“ paa Frederiksbjerg, var fremkommen Begjæring om, at Gaden maatte blive forsynet med en offentlig Lygte. Udvalget for Gasværket havde erklæret, at der vilde blive opsat en Petroleumslugte i Gaden, indtil denne i Løbet af Aaret kunde blive forsynet med Gas.

Sagen blev drøftet, men derpaa udjat til næste Møde.

<sup>15</sup>/<sub>82</sub>. Ligeledes forelaa fra en Del Beboere af den private saakaldte „Olens Vej“ Andragende om, at samme maatte blive forsynet med offentlig Belysning, med Hensyn til hvilket Andragende Gasværksudvalget havde ytret, at der ikke for Tiden havde noget Beløb disponibelt, hvoraf Udgiften kunde afholdes.

Da Byraadet under Behandlingen af dette Andragende, foranlediget ved nogle i samme indeholdte Øtringer om Vejens flette

Tilstand, kom ind paa en mere indgaaende Drøftelse af Forholdene i det hele taget ved denne Vej, blev Beslutning opjat til næste Møde.

<sup>16</sup>/<sub>82</sub>. Paa Forslag af Markudvalget besluttede man at indstille til Indenrigsministeriets Approbation det af Slagter F. A. Jørgensen ved den derover afholdte Auktion paa Græsningsretten til Exercerpladsen ved Skejby Led gjorte Bud af 1025 Kr. aarlig som det højeste. (Se Mødet den 16. Marts.)

## Mødet den 2. Februar.

— Man vedtog at henholde sig til de af Indkvarteringskommissionen til Indenrigsministeriets Revisionsantegnelser angaaende Indkvarteringsregnskabet for 1ste Halvjaar 1881 afgivne Besvarelser, der bleve forelagte af Kommissionen.

<sup>14</sup>/<sub>82</sub>. I Anledning af det i forrige Møde fremlagte Andragende om Belysning af den saakaldte „Skt. Annagade“ besluttede man gennem vedf. Udvalg at indhente Dplysning om, naar Gaden er anlagt, navnlig om den var anlagt allerede i 1876, og om hvorledes dens Bedligeholdelsestilstand for Tiden er. (Se Mødet den 16. Marts.)

<sup>15</sup>/<sub>82</sub>. Det i forrige Møde fra en Del Beboere af den saakaldte „Olens Vej“ fremlagte Andragende om offentlig Belysning af Vejen fandt Byraadet ikke Anledning til at bevilge, da Vejen er privat, hvorimod man besluttede at anmode Vejudvalget om i Genhold til Kommunalvedtægtens § 44 for Fremtiden at overtage Tilsynet med Vejens Istandsættelse og Bedligeholdelse. (Se Mødet den 11. Maj.)

<sup>22</sup>/<sub>82</sub>. Paa Anledning af Udvalget for Valglisters Affattelse besluttede Byraadet for Fremtiden at opgive den hidtil fulgte Ordning af Valgernes Navne i Valglisterne, men derimod at opføre disse efter Bogstavorden, saaledes at denne bestemmes ikke alene efter Slægtnavnet men ogsaa efter Fornavnet.

<sup>27</sup>/<sub>82</sub>. Efter Indstilling af Havnudvalget vedtog man at indgaa til Indenrigsministeriet med Andragende om Approbation paa, at Konto 8 a i Havnbudgettet for indeværende Aar maatte overføres med indtil 4000 Kr., for at Dampmaskinen i det store Mølderværk kunde blive underkastet en jorøget Reparation. (Se Mødet den 16. Marts.)

<sup>29</sup>/<sub>82</sub>. I Anledning af en fra 2. Generalkommando Intendantur modtagen Skrivelse af 30. Novbr. f. A., hvori der fremsættes Anmodning om, at den for 3. Artilleriafdeling i forrige Aar oprettede Feltstald maa blive brolagt, besluttede man i Overensstemmelse med Indkvarteringskommissionens Erklæring at svare, at da denne Brolægning selv med 3. Sort Brosten vilde koste 2558 Kr. 50 Ore, kunde man ikke finde det tilraadeligt at bringe den til Anvendelse ved den her omhandlede Bygning, der kun er opført for 3 Aar, efter Udløbet af hvilken Tid den forhaabentlig vil kunne forlades.

## Mødet den 9. Februar.

<sup>117</sup>/<sub>81</sub>. Efter Indstilling af Ekt. Klemensbroudvalget vedtog Byraadet fra den 1. Marts at regne at ansætte Cand. polyt. Edv. Andersen som Konduktør ved de forestaaende Broarbejder med en maanedlig Gage af 150 Kr. (Se Mødet den 16. d. M.)

<sup>127</sup>/<sub>81</sub>. Fra Legatudvalget var modtaget Erklæring med Hensyn til Fattigudvalgets i Mødet den 15. December f. A. indkomne Skrivelse angaaende Peter Willadsens og Hustrus Legat. Da Byraadet kunde tiltræde Udvalgets Indstilling, blev Fattigudvalget under 15. d. M. tilfjerevet faaledes:

„Efter at der paa dertil af Udvalget givne Foranledning har været forhandlet mellem Udvalget og Legatudvalget angaaende Opfyldelsen af de ved P. Willadsen og Hustrus Legater givne Bestemmelser, har Byraadet i sit Møde den 9. ds. taget følgende Beslutninger:

1. Lejeindtægten af Jordlodderne Nr. 59 og 60, der ved Udskyfningen af Byens Jorder ere udlagte i Stedet for de 5 Gaardes Aul, hvorover P. Willadsen og Hustru havde disponeret som Legater, respektive for Tiden 654 Kr. og 455 Kr., i alt 1109 Kr., udgaar fra dette Aars Begyndelse af Byens almindelige Jordleje-Indtægter (Indt. Rt. II. B. 3 b.) og opføres som en særlig Indtægt. Dog forblive Jorderne under Tilsyn af Udvalget for Markvæsen.
2. Det af P. Willadsen og Hustru skjænkede Hus paa Graven til Frihellig for 2 Enker forbliver under Fattigvæsenets Bestyrelse og Tilsyn og af fornævnte 1109 Kr. tages forlods de til bemeldte 2 Enker skjænkede 36 Kr. til hver = 72 Kr., der skulle uddeles til dem hver Juleaften.

3. Af Resten af Indtægten, 1037 Kr., uddeles  $\frac{1}{5}$  = 207 Kr. 40 Dre aarlig hver Juleaften gennem Legatudvalget til stiftelige og trængende Enker efter Byraadets nærmere Bestemmelse.
4. Den ørige Del af Indtægten = 829 Kr. 60 Dre indføres aarlig ved Lejens Forsaldstid paa en Sparekassereg, og tillades det Fattigudvalget deraf aarlig at faa udbetalt saa meget, som er fornødent til Bedligholdelse af de nævnte 2 Friboliger. Hvad der ikke medgaar paa den Maade, opsamles og frugtbargøres, indtil saa meget er opsamlet, at bemeldte Friboliger derfor kunne ombygges, hvorefter nærmere Bestemmelse tages af Byraadet efter Fattigudvalgets Indstilling derom.

<sup>143</sup>/<sub>81</sub>. Fra Stiftsøvrigheden fremlagdes Kommunikation af en Skrivelse fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet af 26. f. M., hvori meddeles, at da den Statsraad, Herredsfoged Willemons tilhørende Ejendom er erhvervet til fremtidig Bispegaard, og det som Følge heraf er opgivet at opføre en saadan paa Bispetofte, vil den gamle Bispegaard med tilhørende Grund formentlig kunne staa til Kommunens Raadighed allerede fra førstkomende April Flyttedag at regne. (Se Mødet den 1. Septbr. f. A. og herefter den 16. Marts.)

<sup>302</sup>/<sub>81</sub>. Fra Skoledirektionen for Aarhus Kjøbstad og Hasle Herred var modtaget en Skrivelse af 5. d. M., hvori meddeles, at Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet under 26. f. M. har approberet den i Byraadets Møde den 17. Novbr. f. A. vedtagne Indstilling om Oprettelsen af en ny Lærer- og en ny Lærerindepost ved Kjøbstadens Skolevæsen. (Se Mødet den 23. Marts under Nr. <sup>70-71</sup>/<sub>82</sub>.)

<sup>317</sup>/<sub>81</sub>. Fra Magistraten havde Byraadet i forrige Mars December Maaned modtaget et Andragende fra de Herrer executores testamenti i General Hans Adolph v. Fael og Hustru Charlotte Amalie, sødt Hviids Dødsbo om fgl. Stadfæstelse paa et af bemeldte Egtfæller oprettet Legat med Grundkapital 10,000 Kr. til Fordel for trængende og værdige Enker eller trængende og værdige ældre Piger her i Kjøbstaden, kaldet „Generalinde Charlotte Amalie v. Fael“s Legat, med Anmodning om at erklære sig over samme, navnlig med Hensyn til, at Fundatsens § 8 henlægger Tilfynet med Legatets Bestyrelse og Uddeling samt Revisionen og Decisionen af Regnskabet til Byraadet. Efter at Legatudvalget i Mødet den 15. f. M. var anmodet om at afgive Erklæring herover, og denne nu var modtaget, besluttede Byraadet i Overensstemmelse med samme

at svare, at det intet havde at erindre imod, at den ansøgte Stadfæstelse meddeltes.

Idet endnu bemærkes, at Stadfæstelsen blev meddelt den 11. April 1882 tilføjes, at den tillige med Fundatsen er optagen i Tillæget til disse Forhandlinger.

<sup>31</sup>/<sub>81</sub>. Efter Indstilling af Decisionsudvalget for Regnskabet for 1880 efterbevilgede Byraadet følgende Overskriftelser af Kontier i Indtægts- og Udgiftsoverslaget for samme Aar, nemlig:  
paa Indtægtskonto II. B. 2. a. Overskriftelse af bud-

|   |                     |                       |     |            |
|---|---------------------|-----------------------|-----|------------|
|   |                     | getteret Udgift . . . | Kr. | 338,51.    |
| " | do.                 | " " " c.              | do. | — 253,00.  |
| " | Udgiftskonto II. 2. | do.                   | —   | 932,35.    |
| " | do.                 | " 3. i                | do. | — 212,80.  |
| " | do.                 | III. 2. a.            | do. | — 2610,23. |
| " | do.                 | " 2. c.               | do. | — 230,60.  |
| " | do.                 | " 2. f.               | do. | — 119,48.  |
| " | do.                 | " 2. k. 1.            | do. | — 760,36.  |
| " | do.                 | " 4. a.               | do. | — 366,35.  |
| " | do.                 | " 4. b.               | do. | — 66,99.   |
| " | do.                 | V. 1. a.              | do. | — 3016,63. |
| " | do.                 | X.                    | do. | — 251,00.  |
| " | do.                 | XVIII. 6.             | do. | — 311,65.  |
| " | do.                 | " 12. d.              | do. | — 588,05.  |

<sup>12</sup>/<sub>82</sub>. Den i Mødet den 26. f. M. forelagte Indstilling fra Politimesteren om Uddeling af Lønningstillæg til Patrouillebetjente blev vedtagen, dog saaledes at Betjent Nr. 22, H. Ryed, i Lighed med de andre Betjente erholder 50 Kr., hvorefter følger, at Tillægget til Nr. 25, L. Andersen, kun kan fastsættes til 50 Kr. i Stedet for som foreslaaet til 100 Kr.

<sup>31</sup>/<sub>82</sub>. Under Henviisning til hvad der påsøgte i Byraadets Møde den 2. Novbr. 1876 under Sag Nr. <sup>256</sup>/<sub>76</sub>, var fra Legatudvalget modtaget Forslag til en Fundats for det af Frøken Christiane Sophia Secher ved Testamente af 17. Januar 1876 oprettede Legat for værdige og trængende Jomfruer (og Enker), kaldet „Sophia Sechers Legat“, hvilket Forslag Byraadet tiltraadte, hvorefter Udvalget blev anmodet om at fremskomme med en formelig udfærdiget Fundats, der kunde blive underskrevet af Byraadet.

Legatkapitalen, 2000 Kr., er modtaget i tvende med Pant i herværende fikrede Obligationer, hver paa 1000 Kr.  
(Se Mødet den 11. Maj).

<sup>34</sup>/<sub>82</sub>. Fra Bryggeriejer L. Chr. Meulengracht var indkommet et Andragende om fgl. Stadsfæstelse paa et af ham og Hustru oprettet Legat, kaldet „M. C. Lottrup's Legat“, til Fordel for veltjente og hæderlige Folk, der have virket i tjenende Stilling paa Bryggeriet „Ceres“, med Anmodning om, at Byraadet vilde afgive sin Erklæring med Hensyn til Fundatsens §§ 2 og 4, hvorved Revisionen og Decisionen af de aarlige Regnskaber er henlagt til Byraadet tillige med den eventuelle Bestyrelse af Legatet i sin Helhed m. v.

Efter Legatudvalgets foreliggende Erklæring vedtog Byraadet at tiltræde ovennævnte Paragrafer, hvorefter Andragendet bliver at indsende til Indenrigsministeriet. (Se Mødet den 4. Maj).

<sup>35</sup>/<sub>82</sub>. Efter derom foreliggende Andragende fra vedkommende Grundejere tillod Byraadet i Genhold til Brolægningssubvalgets Indstilling, at der maatte nedlægges en Kloak i Banegaardsvejens nordre Side, imod at Andragerne udrede samtlige dermed forbundne Omkostninger.

<sup>36</sup>/<sub>82</sub>. Paa samme Vilkaar som under foranstaaende Sag tillod Byraadet, at den Kørledning, der er paabegyndt langs med Matr.-Nr. 1267 a i Vesterbrogade, maa fortsættes med en 4" Ledning forbi Ejendommene Nr. 80, 82, 84, 86, 88, 90 og 92 i denne Gade, hvis Ejere havde andraget om denne Foranstaltning.

---

I et samme Dag af Byraadets valgte Medlemmer med Esmann som valgt Formand afholdt Møde decideredes Kommunens Regnskab for 1880.

## Mødet den 16. Februar.

— Man nedsatte et Udvalg, bestaaende af Borgmesteren, Hald, Mørk, C. Rjer og D. Langballe, til at gjøre Forslag om Anvendelsen af den gamle Bispegaard, den Juelfste og den Lærjenske Ejendom.

— I Anledning af, at Jernstøber Frich under nedenauførte Sag <sup>42</sup>/<sub>82</sub> fik Tilladelse til at udtræde af Byraadet, bleve efternævnte Udvalg ombesatte som følger:

Udvalget for Brolægningen, Vejvæsenet og Hovedvandløb tilforordnedes Müllerh;

- do. „ Byens Udvidelse og Bebyggelse: Baumann;
- do. „ Sft. Klemensbroens Opførelse: Kruse;
- do. „ Hads Herreds Banen: C. Rjer.

<sup>253</sup>/<sub>80</sub>. Fra Amtet var med Kommunikation af Indenrigsministeriets Skrivelse af 13. d. M. modtaget de af Ministeriet under J. D. i Genhold til Lov af 31 Januar 1875 stadfæstede reglementariske Bestemmelser, der blive at iagttage i Aarhus Havn af Skibe, der have Stenolie og lignende brandfarlige Vædske om Bord som Laft. (Se Mødet den 26. f. M.)

Toges til Efterretning. Bestemmelserne ere indrykkede i Til læget. (Se Mødet den 9. Novbr. under Sag <sup>278</sup>/<sub>82</sub>.)

<sup>106</sup>/<sub>81</sub>. I Anledning af en fra Forretningsudvalget for Hads Herreds Banen fremkommen Skrivelse af 26. f. M., hvori der fremsættes Begjæring om yderligere Aftietegning for Kommunens Vedkommende af 70,000 Kr. blev det med 6 Stemmer imod 4 vedtaget at afholde et Ekstramøde den 21. d. M. til Behandling af denne Sag.

<sup>117</sup>/<sub>81</sub>. Fra Amtet fremlagdes Kommunikation af en Skrivelse af 6. d. M., hvori Indenrigsministeriet approberer Kjøbet af de til Eft. Klemensbroprojektets Udførelse erhvervede Ejendomme. (Se Mødet den 12. f. M.)

<sup>314</sup>/<sub>81</sub>. I Stedet for den i Mødet den 26. f. M. tilbagesendte Indstilling om den fremtidige Anvendelse af „Bennelyst“ var under 14. ds. fra Forskjønnelsesudvalget modtaget et nyt Forslag i denne Henseende, saalydende:

„Som Byraadet bekendt have Bygningerne i „Bennelyst“ i afvigte Sommer været udlejede til en Gartner og en Konditor. Den førstnævnte frasklyttede, fordi han fandt Boligen ubrugbar paa Grund af Utæthed, og med den sidstnævnte har Udvalget ikke villet forny Kontrakten, da man ikke mente, han havde gjort Fyldest paa rette Maade.

Da Udvalget formener at være enig med Byraadet i Ekjendelsen af, at „Bennelyst“ bør bevares som offentlig Have navnlig af Hensyn til Børn og ældre Folk, at man dér maa kunne faa Forfriskninger, at Anlægget kan benyttes som Lytlund til Udspredelser af passende Art, og at „Bennelyst“ maa være til Raadighed for Udstillinger eller lignende almennyttige Foranstaltninger, skulde vi tillade os at bemærke følgende:

Aarjagen, til at Haveanlægget var kommen i stærk Forfald, maa formentlig søges i en mangelfuld Ordning af Vedligeholdelsen og Tilsynet. Udvalget er af den Anskuelse, at der i Fremtiden kun kan raades Bod herpaa derved, at selve Haven bestyres direkte af Udvalget, altsaa ikke udlejes, og at der tilvejebringes et fast og dagligt Tilsyn for at skaffe Fred i Haven

mod Overlast, da det ellers fremdeles vil være umuligt at holde den blot i en nogenlunde passende Tilstand. En fast Opsynsmand vil kunne faa Bolig i Udhuset, naar dette gennemgaar en mindre Ombygning, som andrager 560 Kr.

Selve Hovedbygningen vilde da være at udleje til en Konditor, hvem det maatte være tilladt at arrangere Koncerter og andre Forlystelser, som ikke kunne give Anledning til Forargelse, hvorimod det maatte være ham strengt forbudt at indlade sig paa noget, som vilde vække Anstød og bringe Bønnelyst i flet Omdømme. Ved Kontrakts Afslutning bliver det derfor nødvendigt mindre at se paa en høj Lejesagift end paa at finde den rette Mand, som formentlig kunde være i Stand til at retablere Etablisementet.

Forinden Bygningerne atter kunne tages i Brug, bliver det imidlertid nødvendigt, — hvilket i øvrigt tilstrækkeligt fremgaar af medfølgende Bedømmelse fra Hr. Arkitekt Buch og Bygningsinspektør Springborg — at Tagene gjøres tætte, herunder indbefattet Taget over Verandaen, som er raadent. Udgiften hertil andrager for Tegltagene 90 Kr. og for Verandaen, naar der anvendes Spaan, 180 Kr., men benyttes Tagpap 330 Kr. Skjønt det sidste Materiale er mest at anbefale, vilde man dog vistnok kunne nøjes med Spaan, hvorved Udgiften til Tagene etc. bliver 270 Kr.

Udvalget har dernæst gjenoptaget Tanken om at faa Bønnelyst belyst, væsentligt tilskyndet hertil ved Underhandlingerne om at finde en passende Lejer til Etablisementet. Da Byraadet i sit Møde den 18. Marts 1880 selv har besluttet denne Foranstaltning — se medfølgende Skrivelse af 19. d.s. til Udvalget — haabe vi at finde Tilslutning, naar vi tillade os hermed at foreslaa, at Gas indlægges fra den midterste Indgang paa Vestsiden hen til Hovedbygningen, saaledes at Afgang og nærmeste Omgivelser kunne blive oplyste. Dette Anlæg vil koste udenfor Bygningerne 620 Kr. Endnu skal Udvalget tilføje, at den Lejer, med hvem vi ere blevne enige, og som vi derfor ville anbefale til Byraadet, ikke vil indlade sig paa noget Lejemaal, naar man nægter at indlægge Gas.

Ifølge foranstaaende indstiller Udvalget, at Byraadet godkjenner:

at Hovedbygningen udlejes i Genhold til de medfølgende Konditioner for Vortleje.

- at der i Baghuset indrettes en Bolig for en Opsynsmand i Genhold til det medfølgende Overflag og Mids;
- at denne Bolig indtil videre overlades til Patrouillebetjent Hjort, der ansættes som Opsynsmand ved „Bennelyst“, uden at han herfor har at betale nogen Leje eller liber Afdrag i sin hidtil normerede Løn af 200 Kr. aarlig;
- at de til Tagenes Istandsættelse og Bagbygningens Indretning til Beboelse nødvendige Beløb stilles til Udvalgets Raadighed, nemlig 830 Kr.;
- at Gasudvalget bejærer Indlægningen af den foreslaaede Ledning.

Ved samme Lejlighed maa Udvalget henlede Byraadets Opmærksomhed paa, at Indhegningen omkring „Bennelyst“ er i en faare maadelig Forfatning, ej at tale om, at Hegnet fuldstændig er forvunden paa en Strækning af henved 300 Alen langs den nordlige Side. Derjom det er Hensigten at bevare Haven og opretholde Orden og Fred i den, er det absolut nødvendigt, at Indhegningen, som har en Længde af 13 à 1400 Alen, holdes i forjvarlig Stand. Udvalget mener derfor at turde foreslaa, at de Indtægter, Etablissementet giver, komme dette tilgode, uanset hvad der paa Conto XIV er bevilget til Haven, med Fradrag af Bygningernes Renteværdi og Afgifter. Som bekendt andrager Erstatningssummen for Bygningerne 7000 Kr., lægges hertil foranstaaende Reparation bliver Beløbet 7830 Kr. Regnes 4 % heraf som Indtægt, saas . . . Kr. 313,20

Bygningsafgift og Brandpenge for 1 Mar (1881) — 76,64

---

Kr. 389,84 aarlig.

Udvalget indstiller derfor: at hvad der vinder i Indtægt af „Bennelyst“ (Conto II. B. 3. e.) ud over 400 Kr. stilles til Udvalgets Raadighed til særligt at anvendes til Indhegningens Vedligeholdelse m. m.“

Alf de i foranstaaende nævnte Konditioner, der ere underskrevne af Konditor J. Rozzi som Lejetager, mærkes følgende Bestemmelser:

„ — Lejeren kan afholde Koncert i Haven, dog ikke ud over Kl. 10 Aften. Vauxhall, Fyrværkeri og lignende kan afholdes af Lejeren, dog for hver enkelt Gang med særlig Tilfaldelse af Udvalget. Derfor kan Lejeren fordré Entrée.

— Offentlig Dans — undtagen i Plussmarkedet — maa ikke finde Sted, ligesom der ikke maa gives Koncert af Sanger-

inder (Café chantant). Misligholdelse af denne Bestemmelse berettiger Byen til at sætte Lejeren ud strax.

— Lejemaalet er paa 10 Aar, saaledes at Lejeren har Opsigelsesret med  $\frac{1}{2}$  Aars Varjel. Fra Kommunens Side kan dog Lejemaalet ogsaa opsiges med 1 Aars Varjel, naar 4 Aar ere forløbne efter Kontraktens Afslutning.

Udvalgets Forslag blev vedtaget med alle Stemmer imod 2. (Se Mødet den 16. Marts.)

<sup>28</sup>/<sub>82</sub>. Efter Indstilling af Indkvarteringskommissionen vedtog Byraadet at anstaffe følgende yderligere Inventarium til Fodfolkets Mandsskabskaserne, nemlig: 32 Jernsengesteder, 36 Hømadratser, 36 Hovepøller, 15 Lagener, 5 Tøjstabe à 4 Rum, 3 Madstabe à 10 Rum, 15 Fag Knager og Hylber, for at sætte denne i Stand til at kunne modtage hele Aarets Refruttifgang.

<sup>42</sup>/<sub>82</sub>. Fra Jernstøber S. Frich, der under 6. f. M. er bleven valgt til Medlem af Byraadet, var modtaget følgende Skrivelse, saa lydende:

„Til

Byraadet i Aarhus.

J Anledning af Valgbestyrelsens meget ærede Skrivelse af 6. Januar d. A., hvori meddeles mig, at jeg er bleven valgt til Medlem af Byraadet, tillader jeg mig herved at ansøge om Fritagelse for dette Hverv.

Jeg ser mig nemlig ikke i Stand til paa nogenlunde fyldestgørende Maade at udfylde Pladsen som Medlem af Byraadet, naar jeg samtidig skal passe min egen Forretning, da denne kræver Anvendelsen af hele min Tid og Arbejdskraft.

Mit Helse taaler ikke nogen Forøgelse af mit daglige Arbejde; det kan kun holdes oppe derved, at jeg benytter den Tid, der nu levnes mig fra mine Forretninger, til nødvendig Recreation, og jeg haaber derfor, at det ærede Byraad gunstigt vil bevilge denne min Ansøgning.

Aarhus, den 13. Febr. 1882.

Ørthødigst

S. Frich.”

J Anledning heraf vedtog de tilstedeværende Medlemmer af Byraadet enstemmig at fritage Andrageren for at være Medlem af Byraadet samt foreløbig at lade den ledige Medlemsplads forblive ubesat. (Se Mødet den 16. Marts.)

## Ekstraordinært Møde den 21. Februar.

<sup>106</sup>/<sub>81</sub>. I Overensstemmelse med den i sidste Møde tagne Beslutning forelaa til Forhandling følgende Skrivelse af 26. f. M. fra Forretningsudvalget for Haabs Herreds Banen, saa lydende:

„Af vedlagte Udskrift af Forhandlingsprotokollen for den til Anlægget af en Jernbane fra Hou over Odder til Aarhus nedsatte Komité vil det ærede Byraad erfare, at Bygningen af bemeldte Jernbane overensstemmende med det tidligere vedtagne Program med Tilslutning til Statsbanen ved Viby, vil medføre en Beføstning af i alt 1300000 Kr., men at der af dette Beløb endnu mangler en Sum af 233000 Kr. Med Hensyn til Tilvejebringelsen af det saaledes endnu manglende Beløb har Hr. Hofjægermester v. Holstein-Rathlou til Rathloussdal, saaledes som det endvidere vil ses, tilfagt Forretningsudvalget, at han, naar det ærede Byraad vil forhøje sammes oprindelige Aftietegning 80000 Kr. med 70000 Kr., og Aarhus Amtsråd ligeledes vil forhøje dets oprindelige Tegning 100000 Kr. med 50000 Kr., vil forhøje sin Tegning 100000 Kr. med 50000 Kr., naar tillige de endnu manglende 63000 Kr. blive tilvejebragte paa den under Forretningsudvalgets Møde den 24. dennes vedtagne Maade.

Idet man nu nærer det Haab, at det ærede Byraad, som tidligere har stillet sig velvillig i denne Sag, fremdeles vil støtte den, uden hvilken Støtte Sagens videre Fremme maa opgives som uudsærlig, tillader man sig at anholde om Byraadets Understøttelse til Gjennemførelsen af det ansøgte for Aarhus Kjøbstad saa fordelagtige Foretagende ved at forhøje Byraadets Tegning med 70,000 Kr.

Da det af Hofjægermester v. Holstein-Rathlou givne Tilfagn er gjort afhængig af, at det manglende Beløb bliver tilvejebragt inden den under Forhandlingerne den 24. d.s. ommeldte Tid, og da man har tænkt sig, at Sagen, saafremt det endnu manglende Beløb bliver sikret, kan blive fremmet i Rigsdagens indværende Samling, vilde det være ønskeligt, at det ærede Byraads Beslutning i Anledning af nærværende Andragende foreligger snarest muligt.“

Den vedlagte Udskrift er saa lydende:

## Udskrift

af

### Forhandlings-Protokollen for den til Anlægget af en Jern- dane fra Høu over Odder til Aarhus nedsatte Komité.

Aar 1882 den 24. Januar afholdt det snævrere Forretningsudvalg Møde paa Thinghuset i Odder, hvortil bemeldte Udvalgs Medlemmer havde givet Møde; saa var ogsaa Justitsraad Tegner efter Indbydelse mødt.

Formanden bemærkede, at han overensstemmende med hvad der var vedtaget ved Komitéens sidste Møde den 16. f. M. havde tilskrevet saavel d'Hrr. Laurik Petersen & Wegold som Justitsraad Tegner i Aarhus. Det af de førstnævnte Herrer derefter gjorde nye Tilbud med det deri omhandlede Udkast til en Kontrakt, hvori er angivet Baneanlæggets Detailler, og den derover af Justitsraad Tegner afgivne Erklæring blev fremlagt.

Justitsraad Tegner henviste til Slutningsbemærkningen i hans Erklæring, hvorefter Laurik Petersen & Wegold efter de Forhandlinger, der have fundet Sted mellem disse og ham og Grosferer Broge, ere gaaede ind paa de af Justitsraaden gjorde Fordringer, som ville forbyde Baneanlægget med c. 100000 Kr., og at bemeldte Herrer desuagtet ville bygge Banen for i Alt 1300000 Kr., nemlig 650000 Kr. i Præferenceaktier og 650000 Kr. kontant.

Under den derefter stedfunden Forhandling anbefalede Justitsraad Tegner de nu saaledes foreliggende Tilbud til Antagelse med Hensyn til Banens Konstruktion.

Efterat Forretningsudvalget havde taget Sagen under Overvejelse, fandt man, at der til Udførelsen af Baneprojektet foretrak følgende kontante Beløb:

|                                                                                                                |                  |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|
| 1. til Entreprenørerne som ansørt .                                                                            | 650000 Kr        |
| 2. til Staten Bidrag i Anledning af<br>Tilslutningen til Statsbanen samt<br>til Bestyrelsens Administration .. | 50000 --         |
|                                                                                                                | <hr/> 700000 Kr. |

Da de nu tegnede Beløb andrage ..... 467000 —

vil der saaledes komme til at mangle et kontant

Beløb af ..... 233000 Kr.

Med Hensyn til Tilvejebringelsen af dette manglende Beløb erklærede Hofjægermester v. Holstein-Rathlou sig villig til at forhøje sin Tegning af 100000 Kr. med 50000 Kr., naar Aarhus Byraad forhøjer dets Tegning med 70000 Kr. og Aarhus Amtsråd dets Tegning med 50000 Kr., og naar der til den 22. Februar d. A. var taget Bestemmelse om begge disse Tegningers Forhøjelse, og endelig at Forretningsudvalget inden den 15. Marts næstkommende ved Tegning af Sognekommuner og Private tilvejebragte de endnu manglende 63000 Kr. Skulde noget af disse 3 sidstnævnte Beløb ikke blive tegnet inden de angivne Tider, betragter Hofjægermesteren sig i ethvert Tilfælde løst for de af ham gjorte Tilbud.

Forretningsudvalget tog derefter den Bestemmelse, at hvis de ovennævnte Beløb — i alt 233000 Kr. — ikke vare tegnede til de angivne Tider, da at indstille til den samlede Komité at opgive Sagen som uigjennemførlig for Tiden. Endvidere vedtog man inarest mulig at henvende sig med en Opfordring til Aarhus Byraad og Aarhus Amtsråd om den ønskede forhøjede Tegning ledsaget af en Udskrift af Forhandlingerne af Mødet i Dag.

Endelig vedtog man at afholde det næste Møde Torsdagen den 23. Februar Kl. 12 Middag paa Odder Thinghus, hvor man da, hvis Amtsrådet og Byrådet har tegnet det ønskede Beløb, vil tage Bestemmelse om, hvilken Fremgangsmaade man vil følge ved Tilvejebringelsen af de 63000 Kr.

Mødet derefter hævet.

G. Nehling.    Hans Broge.    Chr. Mergaard.  
Jens Nielsen.    C. F. C. v. Holstein-Rathlou.

Udskriftens Rigtighed bekræftes.

G. Nehling."

En fra Aarhus Privatbank modtagen Skrivelse af D. D. er  
saa lydende:

„Til

Byrådet i Aarhus.

J Anledning af, at der for Tiden af Komitéen til Gjen-  
nemførelse af Projektet om en Jernbane fra Hou Havn over  
Odder til Aarhus, i Genhold til Indbydelse af 20. Aug. 1881,  
søges tilvejebragt af Aarhus Kommune en Tegning hertil af  
150000 Kr., tillader underskrevne Direktion sig herved at med-  
dele, at saafremt Aarhus Kommune tegner dette Beløb, forpligter

Banken sig herved til, for andres Regning, at overtage af dette Beløb 50000 Kr., er femti Tusinde Kr. i Aktier, og at indbetale til Aarhus Kommune de hertil pligtige Beløb efterhaanden som Raterne maatte forfalde imod Udløvelse af tilsvarende Interimsbeviser af 1000 Kr. Aktiebeløb pr. Stk.

Denne Forpligtelse skal dog kun være bindende under Betingelse af, at Loven om Gjennemførelsen af Banen udkommer og Koncession gives samt Kontrakt om Banens Bygning sluttes inden Udgangen af Mæret 1883; ellers dette ikke, er Bankens Forpligtelse bortfalden.

For Aarhus Privatbank.

J. C. Seidelin. Harald Skovby."

Med 11 Stemmer (Borgmesteren, Rier, Meden, Meulengracht, Müller, Mørk, D. Langballe, Bertelsen, Nielsen, Kruse og Hald) imod 8 (Petersen, Fenger, Speyer, Baumann, Drmslev, Nellemann, Esmann og A. Langballe) vedtog man under den i Privatbankens Skrivelse angivne Betingelse at forhøje Kommunens tidligere Aktietegning i denne Bane til 150000 Kr. Paa egne med fleres Begne forbeholdt Speyer sig et Separatootum ved Sagens Indstilling til Ministeriet. (Den her omhandlede Sag er i forrige Aar senest foretagen i Mødet den 24. Novbr.; se ogsaa herefter Mødet den 13. April).

## Mødet den 23. Februar.

— I Genhold til Loven af 4. Marts 1857 § 4 gjenvalgtes Exam. juris., Byrådsmedlem Fred. Nellemann som Forligsmægler for Aarhus Amts 1. Forligskreds for et Tidsrum af 6 Aar.

— Efter at Bankdirektør H. Skovby i Genhold til en foreliggende skriftlig Begjæring var bleven fritagen for Resten af sin Funktionstid som Medlem af Skoleraadet, blev i hans Sted i Overensstemmelse med Loven af 8. Marts 1856 § 3 valgt Kammerraad, Sagfører Esmann for et Tidsrum af 6 Aar.

<sup>10/82</sup>. I Fortsættelse af de i Mødet den 26. f. M. indledelede Forhandlinger, besluttede man at nedsætte et Udvalg, bestaaende af Kassendoalget samt Mørk og Esmann, til at overveje Spørgsmaalet om en forbedret Ordning af Revisionen af Kjøbstadens kommunale Regnskaber samt derefter at fremkomme med Indstilling til Byrådet. (Se Mødet den 13. April).

<sup>43</sup>/<sub>82</sub>. Borgmesteren som Formand for Havnendvalget meddelte, at Havnens Regnskab for 1881 paa sædoanlig Maade var fremlagt til offentligt Eftersyn, hvorefter Meden og Ormslev bleve valgte til som kritiske Revisorer at gennemgaa samme, naar det har fremligget i den befalede Tid. (Se Mødet den 23. Marts.)

<sup>47</sup>/<sub>82</sub>. Efter derom fremkommen Anmodning saa vel fra 2. Generalkommando Intendantur som 8. Regiment, der begge søre Besværing over, at Gulvet i Fodfolkets Exercerhus er i en mindre god Tilstand, besluttede Byraadet i Genhold til foreliggende Oplysninger at lade Exercerhuset forsyne med Asfaltgulv i Stedet for det nuværende Gulv af Ler og Tjærebeton, mod at Udgiften herved, ca. 4500 Kr., paasøres Bygningens Anlægskonto og forrentes af Krigsbestyrelsen med en bestemt Sum af 400 Kr. aarlig. (Se Mødet den 16. Marts).

## Mødet den 2. Marts.

<sup>49</sup>/<sub>82</sub>. Fra Markudvalget var modtaget den sædvanlige aarlige Indberetning om Høstens Udsæd i forrige Mar. Blioe at indsende til det statistiske Bureau.

<sup>50</sup>/<sub>82</sub>. Ved Revisionen af Kommunens Regnskab for 1880 blev det henstillet, hvorvidt det var rigtigt, at Renten af de 2078 Kr. 6 Ore, der som Legatkapitaler ere henlagte under Skolevæsenets Bestyrelse, uden videre inddrages i Ræmnerkassen uden særligt at anvendes til en efter Legatets Natur svarende Bestemmelse. Efter at dette Spørgsmaal var decideret at skulle udgaa til nærmere Undersøgelse af Skoleudvalget, var fra dette modtaget Erklæring, hvori meddeles, at de Aktiver, der oprindeligt tilhørte Skolevæsenet, men nu henligge umiddelbart under Ræmnerkassen, findes anførte i Fordebogen Pag. 85—86. Af disse ere 1036 Rdl. 91 Sk. eller ca. 2074 Kr. Legater, som paa en Undtagelse nær ere gione dels til Skolelæreres Lønning, dels til Boliger for Lærere; da nu Kommunen lovmæssig bestrider disse Udgifter, formener Udvalget ogsaa, at Renten af disse Legater med Rette tilkommer Ræmnerkassen. Undtagelsen er Fru Gertners Legat „til Bøger til fattige Skolebørn“; men da det kun i Kapital er 35 Rdl. (70 Kr.) stort, og da Kommunen jo ogsaa giver fattige Skolebørn fri Bøger (nemlig i begge Byffskolerne), finder Udvalget heller ikke, at der er Anledning til at udfondre dette Beløb, og indstiller saaledes i det hele, at der ikke foretages videre i denne Sag, hoilket Byraadet tiltraadte.

<sup>51</sup>/<sub>82</sub>. Ved Revisionen af Kommunens Regnskab for 1880 var der fra Revisorernes Side blevet rejst Forlangende om, at Kasseudvalget skulde attestere, hvor stor den kontante Kassebeholdning hos Kæmneren var ved Regnskabets Afslutning hvert Aars 31. December, hvortil Kasseudvalget havde bemærket, at det ikke var det bekendt, at der i saa Henseende paahvilede det nogen Pligt. Da Revisionen imidlertid fastholdt sit Forlangende, blev det ved Regnskabets Decision bestemt, at denne Sag skulde udgaa til særlig Forhandling i et ordinært Byraadsmøde. Efter at dette Spørgsmaal i Genhold her- til var blevet forelagt af Kasseudvalget, vedtog Byraadet at udtale, at det ansaa den af Revisionen krævede Foranstaltning for unødvendig.

<sup>53</sup>/<sub>82</sub>. Efter Indstilling af Fattigudvalget vedtog Byraadet at lade de Herrer Emil Bett & Wessjel, C. C. Andersen og Konsul Seiersen udbetale et Beløb af i Alt 111 Kr. 8 Ore i Erstatning for forskjellige af dem til Forarbejdning paa Fattiggaarden leverede Materialier, der brændte ved Ildbranden paa Fattiggaarden den 28.—29. Maj f. A. og for hvilke Ejerne have rejst Erstatningskrav mod Fattigvæsenet, idet hverken det Assuranceelskab, hos hvem Anstalten, eller de Selskaber, hos hvem de skadelidte have asfureret, have villet erstatte Skaden. Beløbet paaføres Konto III. 5. h.

<sup>54</sup>/<sub>82</sub>. Efter Indstilling af samme Udvalg vedtog Byraadet fremdeles for indeværende Aar at ville udrede det sædvanlige Bidrag til det aandsfuge Barn Carl Grouleffs fortsatte Ophold paa Idiotanstalten paa gl. Bakkegaard, hvortil der i forrige Aar af Fattigvæsenet er udredt 148 Kroner. (Om tidligere Understøttelse se senest Byraadsforhandlingerne for 1881, Side 39.)

<sup>56</sup>/<sub>82</sub>. Et af en Del af Lærerpersonalet ved Kommunens offentlige Skolevæsen om Lønningsforhøjelse for indeværende Aar indgivet Andragende, der forelaa med Skoleudvalgets Erklæring, blev udfat til Mødet den 16. dennes.

## Mødet den 16. Marts.

<sup>4</sup>/<sub>81</sub>. Fra Udvalget for Opsørelsen af en ny Skolebygning var fremkommet en paa Grundlag af det i Mødet den 29. Septbr. prisbelønnede Projekt udarbejdet, men dog efter Konference med vedkommende Arkitekt i mindre betydelige Enkeltheder noget ændret Plan til en ny Skolebygning, hvilken Udvalgets Flertal indstillede til Byraadets Godkendelse, hvorimod Fenger i et med Udvalgets Indstilling fulgt

Separatvotum havde erklæret, at han i Hovedspørgsmaal var uenig om de Principer, der vare gjorte gjældende i Udkastet, og derfor ikke havde kunnet tiltræde Anbefalingen af dette.

Efter at Sagen var drøftet, besluttede man at tilbagefende Udkastet til Udvalget med Anmodning om at tage de af Fenger fremsatte Anskuelser, der bl. a. gik ud paa ved en Forandring af Skolebygningens Længdemaal at gjøre denne bedre skiftet til at optage det nu som det bedste ansete Skolemateriel, nemlig Tomandsborde til Eleverne, under Overvejelse og derefter paa ny at fremskomme med Indstilling.

<sup>33</sup>/<sub>81</sub>. Fra Amtet fremlagdes Kommunikation af Indenrigsministeriets Skrivelse af 4. d. M., hvorved fremsendes Decisioner til og Kvitteering for Havneregnskabet for 1880.

<sup>143</sup>/<sub>81</sub>. Fra Stiftsøvrigheden forelaa Kommunikation af en Skrivelse fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet af 1. d. M., indeholdende Meddelelse om, at Aftaaelsen af den gamle Bispegaard med tilhørende Grund til Kommunen under 23. f. M. har modtaget fgl. Stadfæstelse paa de i de tidligere førte Forhandlinger nævnte Vilkaar, se den i Byraadets Møde den 1. Septbr. f. A. fremlagte Skrivelse fra Ministeriet af 20 August 1882. (Se Møderne den 9. f. M. og den 27. April.)

<sup>314</sup>/<sub>81</sub>. Af Forskjønnelsesudvalget var fremsendt den af samme med Konditor J. Rozzi paa Grundlag af Byraadets Beslutning i Mødet den 16. f. M. afsluttede Lejekontrakt om Beværtningsbygningerne i „Bennelyst“ m. v.

Byraadet fandt intet imod Kontrakten at erindre og besluttede at tilstille Ræmneren samme til fremtidig Opbevaring.

<sup>14</sup>/<sub>82</sub>. Som Svar paa den i Mødet den 2. f. M. fremsatte Opfordring forelaa fra Gasværksudvalget Oplysning om, at den saa kaldte „Skt. Annagade“ paa Frederiksbjerg formentlig er anlagt i Aaret 1874 og at den er 20 Alen bred samt paa begge Sider forsynet med Rendeestene og 2½ Alen brede Fortove, der dog kun ere brolagte foran de sidst bebyggede Ejendomme; Rjørebanen er ikke gruset, den er forsynet med en brolagt Overfjørsel til Jægergaardsvejen.

Med Hensyn til de saaledes foreliggende Oplysninger vedtog man at indhente Brolægningsudvalgets Erklæring. (Se Mødet den 13. Juli.)

<sup>16</sup>/<sub>82</sub>. Fra Amtet fremlagdes Kommunikation af en Skrivelse fra Indenrigsministeriet af 3. d. M., hvorved det paa Græsnings-

retten til den store Exercerplads gjorde og i Mødet den 26. Januar ommeldte højeste Bud tillægges Ministeriets Approbation.

<sup>27</sup>/<sub>82</sub>. Fra Amtet fremlagdes en Kommunikation af Indenrigsministeriets Skrivelse af 25. f. M., hvorved tillades, at Konto 8 a i Havnebudgettet for indeværende Aar maa overskrides med indtil 4000 Kroner i Anledning af Dampmudderværkets forøgede Reparation. (Se Mødet den 2. f. M.)

<sup>42</sup>/<sub>82</sub>. Da samtlige Medlemmer ikke vare til Stede ved den i Mødet den 16. f. M. trafte Afgjørelse i Anledning af det af Jernstøber Frich indgivne Andragende om at maatte blive fritaget for at være Medlem af Byraadet, blev den da foretagne Afstemning i Dag ratificeret i begge Henseender, da Byraadet er fuldtalligt paa et Medlem, Bryggeriejer Meulengracht, nær, fra hvem der imidlertid blev fremlagt en Skrivelse, hvori han udtaler sin Tilslutning til dentagne Beslutning.

<sup>47</sup>/<sub>82</sub>. Fra 2. Generalkommando-Intendantur forelaa Kommunikation af en Skrivelse fra Forplejningskorpset af 9. d. M., hvori meddeles, at det er villigt til at indstille til Krigsministeriet, at Lejen for det herværende Exercerhus forhøjes, naar der samme Steds i Medfør af Byraadets Beslutning i Mødet den 23. f. M. anbringes Asfaltgulv i Stedet for det nuværende Lergulv, men at Korpset ikke finder, at der er Anledning til at fravige de i Overenskomsten af 1873 indeholdte Regler for Beregningen af Lejegodtgjørelsen, og saaledes kun vil indstille, at Lejen forhøjes med 6 % af, hvad der virkelig medgaar til den nævnte Forandring.

I Anledning heraf vedtog Byraadet at fastholde sit tidligere Forlangende om, at Anlægskapitalen skulde forrentes med den bestemte Sum af 400 Kroner aarlig og kunde saaledes kun under denne Betingelse indgaa paa at lade Arbejdet udføre. (Se Mødet den 30. d. M.)

<sup>56</sup>/<sub>82</sub>. I Anledning af det i forrige Møde fremlagte Andragende fra en Del af Lærerpersonalet ved Kommunens offentlige Skolevæsen om Lønningsforhøjelse for indeværende Aar vedtog Byraadet i Overensstemmelse med Skoleudvalgets Erklæring for Aaret 1882 at forhøje samtlige Læreres Lønning efter Kapitelstarten saaledes, at en Tønde Byg beregnes til 12 Kroner i Stedet for efter Kapitelstarten for 1881 til 10 Kr. 62 Øre, hvorimod man ikke fandt, at der var samme Grund til for Lærerindernes Vedkommende at indgaa paa Forhøjelsen, idet disse alt som Kvinder ere meget heldigt stillede og derhos ikke ere Familieforsørgere.

<sup>57</sup>/<sub>82</sub>. Efter Forslag af Indtægteringskommissionen efterbevilge Byraadet paa Konto II. B. 2. b. et Beløb af 102 Kr. 76 Øre, som i forrige Aar er medgaaet til Vedligeholdelse af Fodfolkestablisfementet mere end budgetteret.

<sup>60</sup>/<sub>82</sub>. Efter derom foreliggende Andragende og i Genhold til Erklæring, afgiven af Udvalget for Byens Forstjænnelse, meddelte Byraadet Tilladelse til, at der maatte anbringes en Laage i Skjellet mellem det offentlige Lystanlæg bag Valdemarsgade og Haven til den Gartner D. Chr. Bøgh tilhørende Ejendom, Valdemarsgade Nr. 24, dog kun for den nuværende Eiers Befiddelsestid, hvorom der paa hans Beforsning bliver at udstede og thinglæse en Deklaration, og paa Betingelse af, at Andrageren i hele Skjellet imellem Anlægget og Haven lader opstætte et Stakit og holder dette beklædt med blomstrende og grønne Slyngeplanter.

<sup>63</sup>/<sub>82</sub>. Efter Indstilling af Fattigudvalget foretog Byraadet følgende Beskikkelser af ny Fattigforstandere i Stedet for de fratrædende, hvis Funktionstid er udløben, nemlig:

- § 1. Distrikt: Drejermester H. Evert.
- „ 3. — Kjøbmand Høimark, Lille Torv.
- „ 6. — Kjøbmand Otto Lassen, Klostergade.
- „ 12. — Forretningsfører Hedemann, Palmehjørnesfabrikken.

Derhos blev Kjøbmand Jens Nielsen, hvis Funktionstid ligeledes er udløben, gjenvalgt til Forstander for 9. Distrikt. Samtlige Udnævnelser gjælde for 3 Aar.

## Mødet den 23. Marts.

— De i Anledning af de nysaffattede Valglister til Folkettinget og Lister til Valg af Valgmænd til Landstingsvalg for Tiden fra den 1 April d. A. til den 31. Marts 1883 indkomne Klager bleve paaftjendte.

<sup>43</sup>/<sub>82</sub>. Fra de i Mødet den 23. f. M. valgte kritiske Revisorer forelaa Bemærkninger til Havnens Regnskab for 1881. Følgende Bemærkning til Indtægten: „Paa Budgettets Indtægtslide findes ikke opført nogen Konto for forskellige Indtægter, og da saadanne virkelig have efter Regnskabet under Post 8, foreslaar Udvalget, at der paa fremtidige Budgetter opføres en Konto for saadanne Indtægter“ vedtog man at gjøre til Gjenstand for nærmere

Forhandling, til hvilken Ende Havnendvalget anmodedes om at afgive nærmere Erklæring. Forøvrigt blev Regnskabets decideret og forsynet med de sædvanlige Paategninger. (Se Mødet den 30. Novbr.)

<sup>64/82</sup> Fra Kammerraad, Procurator Møller i Ringkjøbing forelaa Kvittering for Modtagelsen af Kommunens to sidste Aarsbidrag til Driften af Silkeborg—Herning Jernbanen tillige med den af Byraadet i Overensstemmelse med sin Beslutning i Mødet den 11. Juni 1874 i saa Henseende udsædte Skulderklæring, der herved aldeles er bleven indfriet. (Se Byraadsforh. for 1874, Side 48 og 49).

<sup>65/82</sup>. I Overensstemmelse med en af Professor, Rektor G. Lund i en Skrivelse af 18. d. M. paa vedkommende Komitees Begne udtalt Anmodning vedtog Byraadet at drage Omsorg for den fremtidige Vedligeholdelse af det Mindesmærke for Morten Børup, hvortil Midler ere blevene indsamlede og som i den nærmeste Fremtid agtes opstillet paa Pladsen bag ved Domkirken.

<sup>67/82</sup>. En fra vedkommende executores testamenti i Dødsboet efter afd. Proprietær Johan Cornelius Krieger til Elisabethsminde fremkommen skriftlig Forespørgsel, om Byraadet vilde overtage Bestyrelsen af et Legat paa 10000 Kr., som den afdøde havde ønsket oprettet til Fordel for „Narhøus Haandværkslærlinge og Haandværksvende“, vedtog man at overgive Legatudvalget til Erklæring tillige med et med Skrivelsen fulgt Udkast til en Fundats for dette Legat. (Se Mødet den 1. Juni.)

<sup>70-71/82</sup>. Efter at Byraadet fra Skolekommissionen til Erklæring havde modtaget de om de nyoprettede Pladser ved Rjøbstadens Skolevæsen (se Mødet den 9. f. M. under Sag Nr. <sup>302/81</sup>) indkomne Ansøgninger og disse derefter vare blevene tilstillede Skoleudvalget til videre Behandling, besluttede man i Overensstemmelse med dettes foreliggende Erklæring at indstille Seminarist Hans Carl Petersen, Lærlærer ved Byens Skolevæsen, og Frøken Jenny Østergaard, Lærlærerinde ved Byens Skolevæsen, foruden tvende andre Ansøgere til hver Post, til at erholde Ansættelse i de oprettede Pladser.

## Mødet den 30. Marts.

— Fra Overligningskommissionen fremlagdes Meddelelse om de af den trufne Afgjørelser med Hensyn til indkomne Skatteklager over Ligningen for indværende Aar.

<sup>259</sup>/<sub>81</sub>. Efter at Indkvarteringskommissionen mundtlig havde meddeelt Erklæring over den i Mødet den 29. Septbr. f. A. fremlagte Skrivelse fra Generalkommando-Intendanturen angaaende Opførelsen af et Krudthus for den samlede Garnison, og fremlagt Plan til et saadant med tilhørende Overslag, besluttede man at stille denne Sag i Bero, indtil det ses, hvilket Udfald det Nøgtsdagen forelagte Forslag til en Garnisonslov faar. (Se Mødet den 1. Juni.)

<sup>308</sup>/<sub>81</sub>. Med Hensyn til det i Mødet den 24. Novbr. f. A. fremkomne Andragende fra Bognmandsforeningen angaaende et paa-tænkt Sporvejsanlæg fra Banegaarden over Skt. Klemensbroen til Store Torv forelaa Erklæring fra Udvalget for Skt. Klemensbro. Udvalgets Erklæring henholder sig ganske til følgende Skrivelse af 14. d. M. fra Byens tvende Ingeniører, saa lydende:

„Bognmandsforeningen her i Byen har i en Skrivelse af 22. November f. A. forespurgt Byraadet om, hvorvidt et paa-tænkt Andragende om Koncession paa et Sporvejsanlæg, som skulde passere Skt. Klemensbro, kunde forventes forsynet med dets anbefaling.

Med Hensyn til Passagen over Broen vil Anbringelsen af en Sporvej med enkelt Spor ikke frembyde væsentlig Gene, naar den lægges paa den ene Side i Nærheden af Trottoiret, da to almindelige Bogne alligevel ville kunne passere paa Siden deraf. Midten af Sporet maa lægges 3' 9" fra Trottoiret; Sporet er 4' 6<sup>3</sup>/<sub>4</sub>" vidt og Sporvognen 6' bred; der vil da blive ca. 9" fra Vognen til Trottoiret paa den ene Side og 16' 3" til Trottoiret paa den modsatte Side af Sporvognen. Stigningsforholdene blive af den Besskaffenhed, at de kunne til-lade Sporvognskjørsel uden større Vanskelighed, idet Forholdet 1:27, som paa en kort Strækning findes i Søndergade ved Broens Tilslutning til Gaden, er det Maximum, som man her til Lands har paa et Par Steder.

Det maa anbefales, at Koncessionen erhverves saa tidlig, at Aedlægning af Sporet over Broen kan finde Sted samtidig med at Brobanens Brolægning, som skal udføres i Cement, foretages.

Byraadet maa forbeholde sig Ret til, naar nøjagtige og detaillerede Planer ere indsendte til dets Approbation, at fore-tage de Forandringer deri, som maatte ønskes, ligesom at Kon-cessionshaveren maa rette sig efter de Bestemmelser, som gives

for Arbejdet, saavel med Hensyn til dets Udsørelse som Tiden, da dette skal finde Sted.

Endvidere maa lignende Forbehold træffes som af Rjøbenhavns Kommune ere stillede ligeoverfor saadanne Anlæg, navnlig, at Koncessionshaveren afholder alle Udgifter i Anledning af Sporenes Nedlægning og Reparation i Gader og Beje, saavel vedrørende Brolægning som Gas-, Vand- og Kloakanlæg, at nye Brosten af 1. Sort anbringes i Gaderne langs Skinnerne, umiddelbart op til disse, og at Brolægningen vedligeholdes i selve Sporet og 1 M. til hver Side. Sporvognene maa kun henstaa uforspændt paa Sporet en meget kort Tid ( $\frac{1}{4}$  Time), og der maa ikke fjøres med disse udenfor Sporet.

Aarhus Kommune maa til enhver Tid kunne expropriere det hele Anlæg mod fuld Erstatning ved af Retten udmeldte uvilige Mænd.

Efter Koncessionens Udløb (30 Aar) overleveres Anlægget efter Byraadets eget Valg til Kommunen uden vederlag, eller det borttages af Gaderne og disse istandsættes paa Koncessionshaverens Regning."

Byraadet besluttede at meddele Bognmandsforeningen foranstaaende med Tilføje, at man forbeholdt sig yderligere Ytringer over Sagen, naar Ansøgning om Koncessionen fremkommer. (Se Mødet den 9. Novbr.)

<sup>47</sup>/<sub>82</sub>. Som Svar paa den i Mødet den 16. d. M. vedtagne Beslutning angaaende Omlægningen af Gulvet i Fodfolket's Exercerhus med Asfalt forelaa en Skrivelse af G. D. fra 8. Regiment, hvori meddeles, at Sagen efter Forplejningskorpsets Resolution er stillet i Vero indtil videre.

<sup>72</sup>/<sub>82</sub>. Fra Stadslægen var modtaget følgende Skrivelse af 7. d. M., saa lydende:

„Da Rugbrød er de Fattiges vigtigste Næringsmiddel — og derfor det er af mindre god Betskaffenhed, dels ikke er tilstræffeligt nærende, dels er skadeligt —, saa undlader jeg ikke ifølge min Embedsstilling at gjøre det ærede Byraad opmærksom paa, at det er i Kommunens velforstaaede Interesse at forstaafe den Fattige det bedst mulige Brød. Dette tror jeg ikke let kan opnaas ved at udbyde Leverancen til Bicitation, af Grunde, som ere saa indlysende, at jeg næppe behøver at gaa ind derpaa. Jeg fremkommer derfor med denne Skrivelse som en Henstilling til Raadet om fremtidig, naar den nuværende Kontrakt

med Leverandøren udløber, at lade de Fattige under Fattigvæsenet forsyne med Brødfort, hvorefter de kunne købe Brødet hos enhver Bager, som maatte være villig til at indgaa en Forpligtelse i saa Henseende med Kommunen. Jeg tvivler ikke paa, at jo alle Bagere ville være villige dertil, samt villige til at give Rabat, ligesom de gjøre det i deres Udsalgssteder. Ikke blot for de Fattiges Vedkommende i Byen, men ogsaa for selve Fattiggaardens Lemmer og Syge burde samme Fremgangsmaade følges, og det behørlige Kvantum Brød afhentes efter Kort hos hvilken som helst Bager. Bagerne maatte forpligte sig til ved deres Formand at opgive Brødpriisen for hver følgende Maaned eller hoer 14. Dag, og endelig maatte de for mulig nødvendig Kontrols Skyld jatte deres Navn eller Mærke paa hvert Brød, hvad de alt efter Lovgivningen ere pligtige til, men ikke altid efterkomme. Paa denne Maade synes jeg, at man kommer ud over alle Vanskeligheder, ihvorvel utvivlsomt Udgifterne derved ville noget forøges.

Jeg kan ikke noksom fremhæve Betydningen af godt Brød som Næringsmiddel, og jo bedre det er bagt og af jo bedre Bestanddele det bestaar, desto lettere er det at fordøje. Er det slet bagt, ere i Reglen dets Bestanddele ogsaa slette, eller paa anden Maade udtrykt: ere Bestanddelene slette, vil det i Reglen ikke kunne bages godt, og imedens det under saadanne Omstændigheder optager meget Vand i sig, bliver det tungt og taber derved i Næringsværdi i Forhold til Vægten af godt Brød.

Skjøndt det plejer at være let at kjende, om Brød er godt og godt bagt, bør Synet dog udføres forsoarligt af derpaa kyndige Folk, hvilket jeg fremhæver for det Tilfælde, at Raadet beslutter at lade den hidtidige Fremgangsmaade bestaa. Men jeg foreslaar indtrængende, at man bryder med dette Princip, thi for at de Fattige ikke skulde være altsfor svage til deres Arbejde, eller de opvoksende Børn ikke skulde blive altsfor skrøbelige, bør idetmindste det Rugbrød, som de spise, være godt."

Denne Skrivelse var bleven tilstillet Fattigudvalget, der herom nnder 28. d. M. havde erklæret sig saa lydende:

„Ved at tilbagesende den med det ærede Byraads Paa-tegning af 8. ds. modtagne Genstilling fra Stadsldge Schmiege-low om en forandret Anskaffelsesmaade af Rugbrød til Lemmerne paa Fattiggaarden og de Fattige i Byen, skal Udvalget tillade sig at udtale, at den hidtil brugte Maade, Udbydelse ved

Licitation, har vist sig at være hensigtsfærende, baade med Kommunens og de Fattiges Læve for Djet, idet Brødet i Reglen har været af god Beskaffenhed og Prisen som oftest har været under den almindelige Brødpriis. Det er en Selvfølge, at de Fattige, lige som alle andre, kunne være udsatte for at faa daarligt Brød, hvad der ogsaa i et Par enestaaende Tilfælde er sket, men saadant er altid paa Anfordring blevet ombyttet med godt Brød, selvsølgelig for Leverandørens Regning; de Fattige ere gjorte opmærksomme paa og vidende om, at en sliq Ombytning af ethvert daarligt Brød kan finde Sted, og Udvalget ser sig i Øjeblikket ikke i Stand til at opgive, hvad der mere kan gøres for at sikre de Fattige godt Brød, hvis man da ikke vil underkaste hvert enkelt Brød en nøjagtig Prøvelse.

Udvalget skulde imidlertid være meget villigt til at fravige denne gjennem en lang Mærætte og i faa godt som alle Kommuner brugte Fremgangsmaade, der sikkert har sine Mangler, saasemt der kunde paavises en anden, som var bedre. Den af Stadsråden henstillede Forandring tør vi imidlertid ikke slutte os til, idet den efter vort Skøn ikke vil afgive større Betryggelse for, at de Fattige virkelig faa godt Brød, medens den vil medføre forskjellige Ulemper og praktiske Vanskeligheder. Først vil nemlig Kontrollen med Brødbets Beskaffenhed derved blive endnu vanskeligere end den er, for ikke at sige umulig; dernæst er det at befrygte, at Brødkortene ville blive Gjenstand for Omsætning, idet det selvsølgelig ikke af Bagerne kan kontrolleres, om Ijændehaveren af Brødkortet har faaet det udeliveret til sig selv eller tilforhandlet sig det, og for den Fattige vilde denne Ordning medføre den Ulempe, at han maatte gaa to Steder for at faa Brødet — til Fattiggaarden eller Forstæderne om Brødkortet og derefter til Bageren om Brødet —, medens han nu slipper med at gaa til Fattiggaarden. Endelig vil det ogsaa for Bagerne selv have sine Vanskeligheder at gaa ind paa den foreslaaede Ordning. Det skal nemlig herved bemærkes, at de af Fattigvæsenet uddelte Brød skulde have en Vægt af 6 a 7 P., men Bagerne hverken have eller maa føre Brød af denne Vægt til Salg i deres Forretninger, og da de ikke forud kunne vide, hvormange Fattige der ville hente Brød for Brødkort hos hver enkelt af dem, vil det ses, at de let kunne komme i Forlegenhed enten ved at beholde nogle uafsatte Brød eller ved ikke at kunne honorere Brødkortet. At

Fattigvæsenet lod Brødets Bægt forandre til 8 Pd. maa vi baade af praktiske og finansielle Grunde fraraade; det vilde enten medføre en Udgift af 14 a 1500 Kr. aarlig eller i høj Grad besværliggjøre Distributionen.

Sluttelig finde vi Anledning til at tilføje, at skjønt den Kontrol, der hidtil er ført med det leverede Brød, som Regel har vist sig at være tilfredsstillende, skulle vi dog gjerne have vor Opmærksomhed henvendt paa, hvilke yderligere Midler, der maatte kunne staa til vor Raadighed for at sikke de Fattige godt og sundt Brød; foreløbig have vi fundet det tilstrækkeligt at stærke Licitationskonditionerne for denne Leverance samt at indskrænke denne til  $\frac{1}{4}$  Aar ad Gangen.

Byraadet vedtog at henholde sig til Udvalgets Erklæring.  
(Se Mødet den 13de April.)

<sup>73/82</sup>. Fra Direktøren for Statstelegrafsen forelaa følgende Skrivelse af 25. d. M. saa lydende:

„Af forskjellige Grunde har man anset det rigtigt at søge andre Lokaler for Telegrafstationen i Aarhus tilvejebragte og man har derfor sikret sig saadanne Lokaler i Stueetagen i Borgmesterboligen i Meilgade samme Steds, samt efterføgt den fornødne, ikke ubetydelige Bevilling, som er nødvendig til Flytning af Ledningerne m. v. Naar Stationen henslyttes til det nævnte Sted, der formentligt har en for Byens Benyttelse af Stationen meget heldig Beliggenhed, vilde Fredensgade og Sønderallée kunne frigjøres for de derværende Telegrafledninger. Man har nemlig antaget og er ved Affattelsen af Overflag m. v. gaaet ud fra, at Ledningerne kunne anbringes saaledes som antydnet paa det medfølgende Kort, hvorefter Ledningerne Syd fra føres over Banegaarden til et Punkt a i Nærheden af Havnen, herfra ved Kabler under Aaens Udløb i Havnen, derefter som underjordiske Ledninger i Blankefasjer eller Jernrør under Brobækket af Havnebroen og videre under Jorden til et Punkt b ved Havnegade, og derefter som Overjordsledninger til Stationslokalerne ved c, hvorfra de ligeledes som Overjordsledninger føres Nord paa langs Rystvejen og Aarhus—Nyom Jernbane.

I Forventning om, at de fornødne Pengebevillinger ville blive givne, tillader jeg mig herved at anholde om det ærede Byraads Samtykke til paa den angivne Maade at maatte lade Ledningerne føre over Byens Grund, hvorhos jeg til yderligere Oplysning om Sagen skal bemærke Følgende:

For ikke at forulempe Færdslen paa Havnepladsen er det, som anført, paatænkt her at benytte Underjordsledninger, hvorefter man udenfor den nuværende snævre Havneplads af Hensyn til Befolkningen har troet at maatte foreslaa Luftledninger. En saadan Ordning vil medføre, at der ved Punkterne a og b, hvor Kablerne skulde forenes med Overjordsledninger, maatte opføres lette Træbygninger ca. 3 Alen i Kvadrat samt anbringes Telegrafstænger. Længs Skolebakken og Kystvejen vil blive benyttet tynd Ledningsstræde og Telegrafstængerne ville blive saa høje samt efter Samraad med Stadsingeniøren eller anden Delegeret fra Byraadet blive placerede saaledes, at Færdslen ikke i nogen Henseende vil blive forulempet, ligesom man selvfølgelig vil søge at give Anlægget et for Omgivelserne passende Udseende."

Man vedtog at indhente Havneudvalgets Erklæring. (Se Mødet den 20. April.)

<sup>77</sup>/<sub>82</sub>. Efter derom foreliggende Indstilling approberede Byraadet en af Havneudvalget med 2 Skibstømrere afsluttet Kontrakt om Fuldsørelsen af en paa Havnepladsen henstaaende paabegyndt ny Mudderpram, for hvilket Arbejde Entreprenørerne skulde have en Betaling af 645 Kr.

<sup>78</sup>/<sub>82</sub>. Et fra Udvalget for Skt. Klemensbro fremkommet Forslag til en ny Byggelinie for en større Del af Nagade, saaledes som det er vist med Linien A—B paa en fremsendt Tegning, hvorved, som der staar i Udvalgets Skrivelse, der vil opnaas en smuk Regulering og en ikke ubetydelig Udvidelse af Gadebredden, blev oversendt til Erklæring af Bygningskommissionen. (Se Mødet den 20. April.)

<sup>79</sup>/<sub>82</sub>. Efter Indstilling af Udvalget for Skt. Klemensbro vedtog Byraadet at betale Sabelmager Tønnersen, Skomager Sørensen og Kjøbmand Mouritzen en Affindelsessum af henholdsvis 400, 250 og 2500 Kr. for til næstkommende Oktober Flyttedag at frastytte de af dem behøvede Lejligheder i den tidligere Skovbytte Ejendom Nr. 27 paa Nagade, hvilken Ejendom Udvalget af Hensyn til Brobygningens Fremme anser det meget ønskeligt at kunne have til Disposition fra den nævnte Tid at regne.

## Mødet den 13. April.

— Fra resp. Vandværks- og Gasværksudvalget forelaa de i Byraadsforhandlingerne for forrige Aar optagne Beretninger om Vandværkets og Gasværkets Drift i Aaret 1881.

— I Forbindelse med den nedenfor under Nr. <sup>10</sup>/<sub>82</sub> refererede Sag vedtog Byraadet samtidig med, at det der forudsatte Valg af 2 kommunale Revisorer foregaar, at lade foretage Valg af et Byraadsmedlem i Stedet for det af Raadet udtraadte Medlem, Jernstøber S. Frich.

<sup>106</sup>/<sub>81</sub>. Fra Forretningsudvalget for den projekterede Hads Herreds Bane var fremkommen følgende Skrivelse af 5. d. M. angaaende yderligere Aktietegning til Banen, saa lydende:

„Som i vedlagte Indbydelse til en fortsat Aktietegning i Hou=Odde=Århus Jernbane udviklet, er Komiteen kommen til den Erkjendelse, at det vilde være overordentligt vigtigt for denne Banes Rentabilitet og særlig for de oprindelige Aktionærer at faa Aktietegningen saaledes udvidet, at der kan præsteres kontant Betaling for Anlægget.

I Genhold hertil tillader man sig ærbødigst at henvende sig til det ærede Byraad med indstændig Begjæring om ogsaa her at støtte Foretagendet ved at tegne et Beløb af 50000 Kr. i Aktier efter Supplerings-Indbydelsen.

Det bemærkes, at lignende Indbydelser ere tilstillede Århus Amtsråd og de Sognekommuner, som tidligere have tegnet Aktier under Forudsætning af at Banen bygges for Betaling dels i Kontanter og dels i Præferenceaktier, til i samme Forhold at tegne et yderligere Antal Aktier efter Supplerings-Indbydelsen.“

Efter at der var stillet Forslag til Beslutning, saa lydende:

„Paa Betingelse af, at Århus Amtsråd, Højjemester Holstein=Rathlou og vedkommende Sognekommuner forhøje deres Tegning i tilsvarende Forhold, saaledes at Banen kan blive betalt kontant uden Udstedelse af Præferenceaktier eller Prioritetslaan, forhøjer Århus Byraad sin Tegning med 50000 Kroner til 200000 Kroner.“

blev Sagen udsat til den 27. d. M. (Se Ekstramødet den 21. Febr.)

<sup>117</sup>/<sub>81</sub>. Da Udvalget for Skt. Klemensbro havde indberettet, at de Herrer Brødrene Skovby og Enkefruene Petersen og Stabell havde vægret sig ved at underskrive Kjøbekontrakt med Kommunen om de af dem til Broanlægget afstaaede Ejendomme, med mindre Kommunen alene paatog sig at udrede samtlige Omkostninger ved Handelen, hvilken Fordring efter Udvalgets Formening saavne Begrundelse i de forudgaaede Aftaler, besluttede man, efter at forskellige mæglende Forslag vare forfaste, at lade anlægge Søgemaal

mod de Paagjældende til Kjøbekontrakternes Underffrivelse, i hvilken Henseende man meddelte Udvalget den fornødne Bemyndigelse.

Udvalget bemyndigedes derhos til paa Byraadets Begne at underskrive samtlige Kjøbekontrakter vedrørende de til Broanlægget afftaaede Ejendomme. (Se Mødet den 16. Febr. samt Mødet den 20. dennes.)

<sup>10</sup>/<sub>82</sub>. Efter at det i Mødet den 23. Febr. nedsatte Udvalg mundtlig havde erklæret sig over det samme til Overvejelse forelagte Spørgsmaal, om der maatte være Anledning til at søge nogen Forandring bevirket med Hensyn til Maaden, hvorpaa Kjøbstadens kommunale Regnskaber revideres, besluttede man at opgive videre Skridt i denne Retning, hvorefter man anmodede vedkommende Valgbestyrrelse om at træffe fornøden Foranstaltning til, at Valg af tvende kommunale Revisorer kunde foregaa i Genhold til Loven af 26. Maj 1868 § 33. (Se Mødet den 4. Maj).

<sup>70-71</sup>/<sub>82</sub> Fra Skoledirektionen for Aarhus Kjøbstad og Hasle Herred fremlagdes en Skrivelse af 31. f. M., hvori meddeles, at Seminarist G. C. Petersen og Frøken Jenny Østergaard i Overensstemmelse med Byraadets Indstilling, se Mødet den 23. f. M. ere konstituerede i de ny oprettede Pladser i Kjøbstadens Skolevæsen.

<sup>72</sup>/<sub>82</sub>. Med Hensyn til den i forrige Møde behandlede Sag angaaende det til Fattigvæsenet leverede Rugbrød var fra Stadslægen modtagen følgende yderligere Skrivelse af 8. d. M., saa lydende:

„Det være mig tilladt at fremsende følgende yderligere Bemærkninger til Brødsagen, som blev behandlet i sidste Byraads møde.

Da jeg troede at vide, at Udvalgets Medlemmer i Reglen ikke selv undersøgte Brødet, saa havde min Skrivelse til Udvalget, dateret 3. Novbr. 1881, og hvori jeg klagede over Brødet, til Hensigt at gjøre Udvalget opmærksomt paa, at den Undersøgelse, der blev foretaget, syntes at være mangelfuld. Jeg valgte denne Vej som den lempeligste. Udvalget svarede mig 3 Uger derefter i et Brev, som udtalte, „at Brødet havde været godt, og havde det en enkelt Gang været af ringere Vækkelse, saa var det en Tilfældighed, og naar de vedkommende Fattige strax vilde føre Klage derover, og Klagen sandtes berettiget, saa vilde de kunne faa Brødet ombyttet og faa udleveret et fejlsrit Brød“, med saa Ord, saa antydede Brevets Indhold, at Udvalget ikke, troede sig forpligtet til at tage videre Hensyn til min Skrivelse.

Da det er absurd at give Anvisning paa Brødets Ombytning, som tilmed er stik imod Politibestemmelser, der fordrer at Bagerne skulle bage sundt og godt Brød, og da det saaledes havde vist sig at min Erklæring intet betød ligeoverfor de i Udvalget raadende Maximer, begreb jeg, at enhver direkte Forhandling med Udvalget ikke for Øjeblikket vilde føre til Resultat. Efter nogen Tids Forløb henvendte jeg mig derfor til Sundhedskommissionen, under hvis Omraade Sagen ligeledes hører ind, men ogsaa denne Vej var forgjæves, skjøndt Kommissionen i Skrivelse til Udvalget udtalte, at det af samme undersøgte Brød var besundet slet og uspiseligt. Kort efter, og endnu tilstrækkeligt betids for at saa Forholdene ordnede anderledes inden 1. April, henstillede jeg til Byraadet in pleno, om det dog ikke maatte anses rigtigst at lade de Fattige kjøbe Brødet hos hvilken som helst Bager, imod at betale med saakaldte Brødkort, og jeg motiverede denne Henstilling alene dermed, at det sundeste og bedste Brød ikke var for godt til Fattige, hvis bedste og ofte eneste Næringsmiddel det skulde være. Denne min Henstilling blev, forinden den kom for i Byraadet, overgivet til Udvalgets Betænkning. Denne lod vente paa sig, og Sagen kom derfor først til Behandling i Byraadet 2 Dage før den nye Ordning skulde indføres. Da jeg kjender Betænkningens Indhold af den Skrivelse, som er udgaaet til mig fra Borgmesterkontoret efter at Sagen var bleven behandlet i Byraadet, men Udvalgets Fremstilling deri af de faktiske Forhold ikke passer med det, som jeg har erfaret og til dels i ovennævnte Skrivelse til Udvalget har gjort samme bekjendt med, — skal jeg ikke lade denne Fremstilling uimodsiget, men anføre følgende:

Efter at jeg ved Besøg hos fattige Syge havde erfaret, at der hyppig var Utilfredshed til Stede med det leverede Brød, som endog undertiden sagdes at være raat, og jeg samtidig troede at kunne hidføre forskellige Maveonder, især hos Børn, til denne Mær sag, lod jeg mig give Brød fra forskellige Steder, hvor jeg tilsaa fattige Syge, og undersøgte jeg derefter samme en Bedømmelse. Jeg har overhovedet undersøgt Brødet efter hver Levering fra 13. Oktober f. A. til Dato, og naar jeg undtager de aller sidste Leveringer har jeg fundet Brødet utilfredsstillende, naturligvis i mere eller mindre Grad. Dette er fort hele Sagen, og jeg maa nu kun tilføje, at jeg som Statens bestiftede Embedsmand har søgt at opfylde den Pligt jeg har

til at have min Opmærksomhed henvendt paa Næringsmidlernes Beskaffenhed, og til paa mit Omraade at være de kommunale Autoriteters Raadgiver, hvor jeg maatte finde det fornødent.

Men iøvrigt skal jeg ikke indlade mig paa at udgrænse Grunden til at Udvalget og jeg ere komne til et saa aldeles forffjelligt Resultat, og havde jeg snarere af Udvalget ventet Tak end Misnøje."

Sagen toges til Efterretning, idet man tillige besluttede at meddele Udvalget for Fattigvæsenet foranstaaende Skrivelse.

<sup>74</sup>/<sub>82</sub>. I Anledning af et fra en Del Beboere af „Grønland“ modtaget Andragen om, at det Stenhuggerarbejde, som drives paa Pladserne der og som Andragerne paastaa medfører forffjellige Ulemper for deres Boliger, maatte blive forlagt andet Steds hen, vedtog Byraadet at svare, at da ingen anden Stenhuggerplads stod til Kommunens Raadighed, kunde man ikke tage Andragendet til Følge, hvorimod man saa vidt muligt vilde drage Omsorg for, at de for Beboerne generende Ulemper ved Pladsernes nuværende Benyttelse blive fjernede.

<sup>85</sup>/<sub>82</sub>. Fra Stadslægens forelaa en Skrivelse af 11. d. M., hvori han under Henvisning til Mængden af de med hans Embedsstilling forbundne Forretninger, der kunde gjøre det ønskeligt for ham, at der blev affuttet bestemte Grænser for hvad der i saa Henseende hører ind under det offentlige Omraade og hvad der paa den anden Side maatte betragtes som privat, anmoder om, at Byraadet vil foranlede Udvalget for Fattigvæsenet vil forhandle med ham i denne Anledning, hvilken Forhandling fortrinsvis skulde angaa:

1. Distriktsforstandernes Virksomhed i Henseende til Afgivelse af Sygerekvifitioner;
2. I Sygdomstilfælde, Tyndeforholdet og Forholdet mellem Haandværksmestre og deres Lærlinge samt her paa Stedet arbejdende eller rejsende Evende;
3. Stadslægens Berettigelse til i trængende Tilfælde at rekvirere Fødemidler til fattige Patienter;
4. Betydningen mellem Fattigvæsenet og Politiet, naar rejsende Evende eller andre ønskes optagne paa Fattiggaarden, uagtet de ikke ere syge; og
5. Nødvendigheden af, at der føres Protokoller à jour over enhver, der tilftaas fri Kur m. m.

Man besluttede at meddele Fattigudvalget den fremkomne Skrivelse med Anmodning om at gjøre de forffjellige i den berørte

Punkter til Gjenstand for Forhandling med Stadslægen og eventuelt fremkomme med Erklæring derom til Byraadet.

<sup>87</sup>/<sub>82</sub>. Foranlediget af en af Fabrikant T. h. Ramfing indgiven Klage besluttede Byraadet i Overensstemmelse med Gasværksudvalgets Indstilling og i Henhold til de af Udvalget med Andrageren aftalte Vilkaar at lade lægge en 2" Gasledning til Andragerens Ejendom „Elvirastræde“ ved Hads Herreds Landevej og anbringe en Lygte paa Vejen dertil.

<sup>90</sup>/<sub>82</sub>. Et fra Gasværksudvalget foreliggende Forslag med tilhørende Udgiftsberegninger og Tegninger til et nyt Retorthus ved Gasværket blev undergivet 1. Behandling. (Se Mødet den 20. d. M.)

<sup>92</sup>/<sub>82</sub>. Efter Indstilling af Udvalget for Bygninger og Inventar besluttede Byraadet at anbringe en midlertidig Overgang over Aaen ud for Fissergyde saalænge Ombygningen af Fisserbroen staar paa, hvilket formenes at ville vare en Tid af 6 à 8 Uger. Omkostningerne ved denne Foranstaltning ere anslaaede til 50 Kroner.

<sup>93</sup>/<sub>82</sub>. Fra Bankbogholder D. Grønlund og Proprietær Jespersen som beklæbte executores testamenti i Frøken D. S. A. Lindhards Bo forelaa en Skrivelse af 8. d. M., hvori meddeles, at bemeldte Frøken Lindhard, der er afgaaet ved Døden her i Byen den 28. Juni s. A., ved Testamente af 16. Septbr. 1879, hvoraf Ekstrakt Afskrift fremsendes, har stiftet et Legat, stort 10000 Kr. i Obligationer, hvoraf Renten, fordelt i 4 Portioner, er bestemt at tilfalde værdige og trængende, ældre og ugifte Piger i Aarhus, der ere Døtre af Embedsmænd. Efter et af Testatrix næret Ønske, forespørge nu Exekutorerne, om Byraadet vil overtage den fremtidige Bestyrelse og Uddeling af dette Legat, idet de dog tillige anmode om, at der ved den første Uddeling maa blive givet dem Lejlighed til at ytre sig over de indkomne Ansøgninger og at der ved Afgjørelsen af disse maa blive taget mest muligt Hensyn til deres Anbefaling, eftersom de paa Grund af det Forhold, hvori de have staaet til Testatrix, tro sig i Stand til at lade Hensyn komme i Betragtning, som de antage hun gjerne vilde have taget ved den første Uddeling af Legatportionerne.

Efter Legatudvalgets Anbefaling besluttede Byraadet at svare, at det med stor Beredvillighed vilde overtage Bestyrelsen af det omhandlede Legat, til hvis Fundats det dog ønskede at modtage et Udkast, forinden derpaa søgtes fgl. Konfirmation. Tillige erklærede man sig villig til at tage Exekutorernes ovennævnte Hensyn til Følge ved Legatets første Uddeling. (Se Mødet den 4. Maj.)

<sup>94</sup>/<sub>82</sub>. Man approberede de af vedkommende Udvalg forelagte Auktionskonditioner for Nedrivningen og Bortsalget af Bygningerne paa den gamle Bispegaards Grund (Se Mødet den 11. Maj.)

## Mødet den 20. April.

— De i Tillæget til forrige Aars Byraadsforhandlinger modtagne Indberetninger fra Bygningsinspektøren om udførte Bygearbejder i 1881 og fra Stadsingeniøren om de i samme Aar udførte Arbejder ved Vej- og Bro-lægningsvæsenet samt Vandafløb vare modtagne og bleve fremlagte.

<sup>117</sup>/<sub>81</sub>. Formanden for St. Klemensbroudvalget meddelte, at Kjøbekontrakterne med d'Hrr. Brødrene Skovby og Enkefru Peter Jensen nu godvillig vare blevne underskrevne af Sælgerne, uden at Søgemaal i den Anledning havde været nødvendigt. (Se forrige Møde og Mødet den 11. Maj.)

<sup>331</sup>/<sub>81</sub>. Fra Amtet var med en Kommunikation af Indenrigsministeriets Skrivelse af 15. d. M. modtaget tilbagefendt Kommunens Regnskab for 1880, efter at det var blevet gennemgaaet af Ministeriet. Toges til Efterretning.

<sup>73</sup>/<sub>82</sub>. Fra Havneudvalget var modtaget Erklæring over den i Mødet den 30. f. M. fremlagte Skrivelse fra Telegrafdirektøren angaaende Flytningen af Telegrafftængerne her i Byen. Det udtales deri, at da der formentlig kan være Tale om at udføre det paatænkte Forehavende paa flere Maader, maatte det anses for ønskeligt, om Telegrafdirektøren selv eller ved en anden paa sine Begne ved personlig Nærværelse her paa Stedet vilde søge Sagen drøftet med vedkommende Myndigheder og navnlig med begge Byens Ingeniører.

I det Byraadet sluttede sig til denne Erklæring, vedtog man at tilskrive Telegrafdirektøren i Overensstemmelse hermed. (Se næste Møde.)

<sup>78</sup>/<sub>82</sub>. I Overensstemmelse med Bygningskommissionens foreliggende Anbefaling vedtog Byraadet den i Mødet den 30. f. M. af Udvalget for St. Klemensbro foreslaaede nye Byggelinie for Alagade.

<sup>90</sup>/<sub>82</sub>. Det i forrige Møde fremsatte Forslag til Opførelsen af et nyt Retorthus ved Gasværket blev vedtaget ved 2. Behandling, dog at der opføres 4 Retortovne à 6 Retorter i Stedet for som af Udvalget foreslaaet 2 Done, hvilken Forsøgelse vil medføre en

Overskridelse af 4000 Kr. af Forslagets Udgiftsbeløb 36,000 Kr. Endvidere vedtoges det, som ligeledes af Gasværksudvalget foreslaaet, at fornævnte Udgiftsbeløb skulde tilvejebringes ved et særligt Laan, som skulde optages af Gasværket i det nævnte Djemed og tilbagebetales af sammes Overskud i 2 a 3 Aar fra 1883 at regne. (Se Mødet den 15. Juni.)

<sup>92</sup>/<sub>82</sub>. Foranlediget af et ved et nyopført Sted her i Byen foreliggende Tilfælde besluttede Byraadet efter Bygningsskommisfionens Indstilling at indgaa til Justitsministeriet med Forespørgsel om, hvorvidt en Bygning, som foruden af Økonomikjælber bestaar af Stue, 1. Sal og en til Behovelse indrettet Kloist, med Hensyn til Anvendelsen af § 21 i Bygningsloven for Kjøbstæderne af 30. December 1858 er at betragte som en toetages eller treetages Bygning. (Se Mødet d. 1. Juni)

<sup>99</sup>/<sub>82</sub>. Efter derom foreliggende Indstilling fra Havneudvalget besluttede Byraadet at lade Havnens Arbejdere forsikre imod Ulykkestilsælde for Havnekasjens Regning i det schweiziske Forsikringselskab „Wintherthur“, dog foreløbig kun for et Aar, hvorfor Præmien udgjør 107 Kr. 50 Dre.

<sup>102</sup>/<sub>82</sub>. I Anledning af en fra Aarhus Landbosforening fremkommen Forespørgsel om Byraadet for sit Vedkommende maatte være stemt for, at den 16. danske Landmandsforsamling, der sandsynligvis vil blive udjat til 1888, afholdtes her i Byen, besluttede man at svare, at det var Byraadet kjært at erfare, at Foreningen nærede Ønske om at faa den nævnte Forsamling afholdt her i Byen, og at man derfor bemyndigede Foreningen til at fremsætte den i faa Henseende fornødne Indbydelse for Byraadets Vedkommende paa det Møde af Delegerede fra Landbosforeninger, som i næste Maaned vil finde Sted paa den fgl Landbohøjskole i Kjøbenhavn.

<sup>103</sup>/<sub>82</sub>. Efter derom foreliggende Andragende besluttede Byraadet ogsaa for indeværende Aar at ville understøtte en af Lærer M. D. Sørensen besørget Udgave af en Vejviser for Aarhus med et Pengetilskud af 200 Kr.

## Mødet den 27. April.

— Paa Forslag af Udvalget for de kommunale Valg anmodede man Meden, Mørk, Eszmann og Mellemann om at bistaa Udvalget ved det forestaaende Valg af et Medlem til Byraadet og 2 kommunale Revisorer.

<sup>106</sup>/<sub>81</sub>. Efter at et af Fenger stillet Forslag om yderligere Udsættelse af Sagen i 8 Dage var blevet forkastet, vedtog Byraadet med 11 Stemmer imod 6 det i Mødet den 13. d. M. stillede Forslag til Beslutning om yderligere Tegning af et Beløb af 50000 Kr. Aktier i den projekterede Hads Herreds Bane.

<sup>143</sup>/<sub>81</sub>. Fra Stiftsøvrigheden forelaa en Skrivelse af 24. d. M., hvori samme under Henvisning til en Skrivelse desangaaende af 18. ds. fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, anmoder Byraadet om at fremkomme med Forslag til den endelige Afslutning af Handelen om den gamle Bispegaard. I Anledning heraf besluttede man at lade Ræmneren forfatte et Udkast til en Kjøbekontrakt. (Se Møderne den 16. f. M., den 4. Maj og den 31. Aug.)

<sup>305</sup>/<sub>81</sub>. Fra det i Mødet den 17. Novbr. f. M. nedsatte Udvalg forelaa Forslag til en ny Værdiansættelse af Byens faste Ejendomme. Blev henlagt i Skabet til næste Møde.

<sup>73</sup>/<sub>82</sub>. Da Telegrafingeniørerne Lorenzen og Hagen for hans Vedkommende vare beordrede til at træde i Forhandling med de hervedværende Myndigheder om den paatænkte forandrede Anbringelse af Telegrafledningerne, se forrige Møde, besluttede Byraadet paa sin Side at lade Byens tvende Ingeniører deltage i disse Forhandlinger. (Se Mødet den 11. Maj.)

<sup>89</sup>/<sub>82</sub>. Efter derom foreliggende Indstilling fra Gasværksudvalget besluttede Byraadet at lade de Beløb, hvormed forskjellige Konti i Gasværkets Regnskab for Aaret 1881 ere overfredne, passere til Udgift paa Konto IX. 4 for indeværende Aar.

<sup>109</sup>/<sub>82</sub>. Fra Drmslev, Meden, Mørk, Peterfen, Bertelsen og Nielsen forelaa Forslag om, at Byraadet ved Beslutning skulde vedtage at paalægge Kasseudvalget i det mindste en Gang aarligt at afholde en detailleret Kasseundersøgelse paa Ræmnerkontoret i Henhold til Frd. 8. Juli 1840 om Kasse- og Regnskabsvæsenet i Almindelighed, § 42. Blev udsat til Mødet den 11. Maj.

<sup>114</sup>/<sub>82</sub>. Efter Indstilling af Skoleudvalget approberede Byraadet, at Lærer H. C. Christensen fra 1. d. M. oprykker paa ældst Lærergage samt at det fra affortede Lærergager disponible Beløb fra samme Tid tillægges hver af Lærerne S. Peterfen og Krogh med 100 Kr. og hver af Lærinderne C. Kors og C. Møller med 50 Kr. aarlig.

<sup>115</sup>/<sub>82</sub>. I Anledning af en fra Skoleudvalget derom frem-

kommen Forespørgsel vedtog Byraadet at svare, at det med Udvalget maatte være enig i, at Børn af udenbys boende Forældre ikke bør tilstedes Afgang til Byens kommunale Betalings-skoler, hvilket heller ikke kan tilstedes saadanne Børn, hvis Forældre ere bortflyttede her fra Kommunen efter at Børnene ere satte i Skolen, om endog Forældrene forblive boende paa Landet i Nærheden af Byen.

## Mødet den 4. Maj.

<sup>28</sup>/<sub>81</sub>. I Anledning af, at Marineministeren ved Lov Nr. 93 af 20 Juni 1881 er bleven bemyndiget til at oprette et søgaaende Skibsseri her i Byen, se senest Byraadsforhandlingerne for f. A. Side 70, var gennem Overlofsen i det vestlige Distrikt til Erklæring modtaget et af Marineministeriet udarbejdet Udkast til specielt Reglement og Tægt for Aarhus Skibsseri med tilhørende Tabel for Hjemrejsepenge.

I Genhold til Havnudvalgets foreliggende Indstilling besluttede man at svare, at man paa en nærmere angiven ubetydelig Redaktionsændring nær ikke fandt noget imod det fremsatte Udkast at erindre.

<sup>143</sup>/<sub>81</sub>. Fra Ræmneren forelaa Udkast til Købekontrakt om den gamle Bispegaard, hvilket Byraadet for sit Vedkommende tiltraadte og underskrev, hvorefter man besluttede at tilstille Stiftsøvrigheden samme. (Se Møderne den 27. f. M. og 8. Septbr.)

<sup>305</sup>/<sub>81</sub>. Efter at have drøftet Sagen besluttede Byraadet at tage den i forrige Møde fremlagte ny Værdiansættelse af Byens faste Ejendomme til Følge, saaledes at den allerede lægges til Grund ved Opgjørelsen af Kommunens Status i Regnskabet for forrige Aar.

<sup>10</sup>/<sub>82</sub>. I Fortsættelse af det i Mødet den 13. f. M. om Revisionen af Købstadens kommunale Regnskaber forhandlede var der fremkommet Forslag til, at det paa Konto II. 2. f. paa de aarlige Budgetter opførte Beløb af 100 Kr. som Vederlag til de kommunale Revisorer for havde Udgifter ved Udsørelsen af deres Hverv, for Fremtiden skulde forhøjes til 300 Kr., men da man ikke for Tiden kunde indgaa herpaa, blev dette Spørgsmaal udsat indtil videre.

<sup>34</sup>/<sub>82</sub>. I Anledning af det i Mødet den 9. Febr. foretagne Andragende fra Bryggeriejer L. Chr. Meulengracht om fgl. Stadfæstelse paa Fundatsen for „M. G. Lottrup's Legat“ var under

14. Marts fra Amtet modtaget Kommunikation af en Skrivelse fra Indenrigsministeriet af 11. f. M., hvori meddeles, at den ansøgte Stadsfæstelse vil kunne forventes meddelt, naar Fundatsen bliver forsynet med en Tillægsbestemmelse, hvorved fastsættes, at Legatets Aktiver ville være at forsyne med Forbudspaategning af Aarhus Byraad m. m. Denne Skrivelse var bleven kommuniceret Andrageren, og efter at hans Erklæring derom under 2. ds. var modtaget, besluttede man at fremsende samme til Ministeriet som Svar paa de gjorte Bemærkninger. (Se Mødet den 22. Juni.)

<sup>75</sup>/<sub>82</sub>. Ved at fremsende en Oversigt over Fattigvæsenets Udgifter i 1881 havde Fattigudvalget anholdt om Efterbevilling af de paa samme opførte, paa 16 forskellige Konti i Fattigvæsenets Budget skete Overskridelser til samlet Beløb 9589 Kr. 24 Øre af bevilgede Summer for 1881, fra hvilket Beløb dog maa drages den paa 19 andre Konti indvundne Besparelse af i Alt 8815 Kr. 33 Ø., saaledes at den virkelige Overskridelse af det samlede Budget kun udgjør 773 Kr. 91 Øre. Den forlangte Efterbevilling gaves.

<sup>93</sup>/<sub>82</sub>. Fra Amtet var til Erklæring modtaget Fundats for det i Mødet den 13. f. M. af afd. Frøken D. S. A. Lindhard oprettede Legat, kaldet „Therese Hemmerts og Sophie Lindhards Legat“, hvilken Fundats i Følge en ligeledes foreliggende Skrivelse fra vedkommende Testamentssekretorer af dem var bleven udfærdiget og indsendt til egl. Konfirmation, forinden Byraadet i sit ovennævnte Møde havde fremsat Begjæring om at maatte blive tilstillet Udkast til samme.

Sagen blev forhandlet, men derpaa udsat til næste Møde for imidlertid at fremskaffe nærmere Oplysninger.

<sup>117</sup>/<sub>82</sub>. Rasfeudvalget gjorde mundtlig Byraadet Meddelelse om, hvorledes Status af Laanet af 1874 for Tiden stiller sig, samt om, hvilke overordentlige Udgifter, der kunne paaregnes at ville forestaa i en nær Fremtid og til hvis Dækning nye Laan ere nødvendige. (Se Mødet den 22. Juni.)

<sup>118</sup>/<sub>82</sub>. Efter Indstilling af Havneudvalget besluttede Byraadet at andrage hos Indenrigsministeriet om Approbation paa, at der med en Bekostning af c. 850 Kr., der føres til Udgift i Havnens Regnskab for indeværende Aar under ny Udgiftspost 7b, opføres et Kogehus paa Havnepladsen med Episelokale til Brug for Søfolk, der høre til Skibe, som løse eller lade Petroleum eller lignende brandfarlige Væsker i Aarhus Havn. (Se Mødet den 8. Juni.)

<sup>119</sup>/<sub>82</sub>. Efter Indstilling af Indkvarteringskommissionen appro-

berebe Byraadet for sit Vedkommende en af bemeldte Kommission paa Kommunens Vegne med 3. Artilleriafdeling, i Righed med hvad der tidligere har fundet Sted for Rytteriets og Fodfolkets Vedkommende, afsluttet Overenskomst om Militæretatens Overtagelse af Artillerikaserternes økonomiske Bestyrelse. (Se Mødet den 13. Juli.)

<sup>120</sup>/<sub>82</sub>. Efter at det var meddelt, at ved det den 1. d. M. af den almindelige Valgerklasse foretagne Valg Partikulier, fhv. Farver J. Kjær var valgt til Medlem af Byraadet og Bankdirektør Døcker og Hospitalsforstander Thomsen til kommunale Revisorer, fremlagdes en Skrivelse fra Bankdirektør Døcker, hvori han anholder om Fritagelse for det paa ham faldne Valg, dels paa Grund af, at han ved sin Virksomhed som Leder af jydsk Handels- og Landbrugsbank samt ved sine øvrige Forretninger er saaledes optagen i Forvejen, at han frygter for ikke at kunne stænge Gjennemgaaelsen af Kommunens Regnskab den fornødne Tid og Omhu, og dels paa Grund af sit svagelige Helbred, der i Følge en fremsendt Lægeattest er saaledes, at han har al sin nuværende Fritid behov for at rekreere sig i fri Luft, og som vil nøde ham til i Sommer at opholde sig i længere Tid paa Landet eller at foretage en Rekreations- eller Baderejse.

Byraadet vedtog at indhente Valgbestyrelsens Erklæring. (Se Mødet den 11. d. M.)

## Mødet den 11. Maj.

— Paa Forslag af A. Langballe, der ønskede at udtræde, blev J. Kjær i hans Sted valgt til Medlem af Skovudvalget.

<sup>117</sup>/<sub>81</sub>. Efter Indstilling af Udvalget for St. Klemensbro approberede Byraadet de af samme forelagte Plantegninger med tilhørende Konditioner for Opsørelsen af Apillerne med dertil hørende Granitmure til Klemensbroen samt for Landbroen over Aaen, for at disse Arbejder ved Udvalgets Foranstaltning kunde blive udbudte ved Licitation, efter hvis Afholdelse Byraadet forbeholdt sig nærmere Approbation af de indkomne Bud. (Se Møderne den 20 April og 1. Juni.)

<sup>268</sup>/<sub>81</sub>. Med Hensyn til det i Mødet den 13. Oktober f. A. fremlagte Cirkulære fra Kirke- og Undervisningsministeriet angaaende fri Bolig eller Huslejegodtgjørelse til Rjøbstadlærerne forelaa fra Skoleudvalget følgende Erklæring:

„I Anledning af Cirkulære fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet af 15. September og Skoledirektionens Skrivelse af 10. Oktober har Byraadet den 14. j. M. forlangt Udvalgets Erklæring over de fremsatte Spørgsmaal, om Lærerboligerne her i Byen afgive passende Boliger og om den Huslejegodtgjørelse, der udbetales, er af en passende Størrelse og ikke blot en Huslejahjælp.

Udvalget skal som Svar paa de fremsatte Spørgsmaal først oplyse, at der for Tiden her i Byen kun findes to Overlærerboliger, nemlig Overlærerboligen i den højere Borger-Drengeskole og Overlærerboligen i den ny opførte Søndre By-skole, der begge ere rummelige og afgive passende og gode Boliger. Overlærerboligen ved Nordre By-skole er midlertidig indbragen til Skolens Brug, og da Overlæreren foretrækker at bo en ham tilhørende Ejendom, er der tildelt ham en Huslejegodtgjørelse af 500 Kr. aarlig, der maa anses for meget rigelig. Overlærerboligen ved Borger-Pigeskolen er ligeledes, efter Overenskomst med Overlæreren, indbragen til Skolelokaler, og der udbetales ham, der er ugift, 400 Kr. aarlig i Erstatning for Boligen.

Udvalget kjender ikke nogen Lovbestemmelse for Størrelsen af den Bolig, en Kjøbstad er pligtig at levere en Lærer paa ældst Gage, idet Anordningen af 1814 § 52 kun siger, at Læreren skal have anstændigt Husrum for sig og Familie, og Loven af 8. Marts 1856 §§ 2 og 3, der nærmest omhandle Lærerboligerne paa Landet, kun fordrer 3 (fire Alen høje) Rum med Bræddegulv, der tilsammen skulle udgjøre mindst 120 □=Alen foruden Udenomsbefoemmeligheder.

De paa ældst Gage ansatte Lærere her i Byen erholdt indtil 1874 en Huslejegodtgjørelse af 250 Kr., der da blev forhøjet til 300 Kr., en Erstatning for Bolig, der maa anses for fuld tilstrækkelig, hvorimod Lærerne, for saa vidt de have flere Børn, og altsaa meget maa ønske at have Boliger med 4 Værelser foruden Kjøkken, Spise- og Pigekammer m. v. og altsaa en større og bedre Bolig end Kommunen maa anses pligtig at levere, vanskelige kunne erholde en saadan Lejlighed for den Huslejegodtgjørelse, der blev vedtaget i 1874, med mindre de ty til en mere affides Veliggenhed.

Udvalget vil derfor ikke finde det urimeligt, om Byraadet i dette som i flere andre Tilfælde viste de gifte Lærere, der

sidde med større Familier, navnlig med flere end 2 Børn, den Belvillie, som midlertidigt Tillæg, at tilstaa disse en yderligere Huslejegodtgjørelse af 50 Kr. hver. Det er vel saa, at Lærerne ikke behøve at bebo det egentlige Forretningsstrøg i Byen, hvor Lejlighederne ere dyrere, men paa den anden Side har det stor Interesse for Lærerne, der have private Timer, at de dog ikke bo meget affides. Hvad angaar Lærere, der ikke have mere end 2 Børn, og naonlig Lærerinde paa ældst Gage, da er Huslejegodtgjørelsen derimod som bemærket fuldt tilstrækkelig og vil rimeligvis med den overordentlig stærke Bebyggelse ogsaa vedblive at være det.

De paa yngst Gage ansatte Lærere og Lærerinde oppebære indtil 1874 en Huslejegodtgjørelse af 120 Kr., der da forhøjes til 150 Kr., og der foreligger ingen rimelig Anledning til en yderligere Forhøjelse af dette Bederlag, der maa anses for passende og det saa meget mere som de paa Skolerne indrettede Lærerboliger (2 Værelser og Brænderum) ere blevne betragtede som en Byrde, hvorfor disse nu ogsaa anvendes i andre Djemed, saa samtlige paa yngst Gage ansatte Lærere og Lærerinde nu erholde Pengevederlaget udbetalt."

Byraadet vedtog at slutte sig til denne Erklæring, idet man tillige tog sammes næstsidste Stykke til Følge for saa vidt det deri omhandlede midlertidige Lønningstillæg til enkelte giste Lærere angaar.

<sup>15</sup>/<sub>82</sub>. Der blev forhandlet et fra nogle af de vedkommende Grundejere indgivet Andragende om, at den private Vej, der gaar fra Teglgårdsgade og Nørsgade til Galgebakksvejen, i daglig Tale kaldet „Olse's Vej", maatte blive tillagt Navn ved Byraadets Foranstaltning. Udfattes til næste Møde. (Se ogsaa Mødet den 2. Februar.)

<sup>31</sup>/<sub>82</sub>. I Henhold til den af Byraadet i Mødet den 9. Febr. udtalte Anmodning var fra Legatudvalget modtaget en for „Sophia Sechers Legat" udsærbiget Fundats, der blev underskrevet, hvorefter man besluttede at indsende samme til fgl. Stadsrættelse. (Se Mødet den 15. Juni.)

<sup>73</sup>/<sub>82</sub>. Fra de i Mødet den 27. f. M. nævnte Ingeniører forelaa en imellem dem under Forbehold af Approbation affluttet Overenskomst om en forandret Anbringelse af Telegrafledningerne her i Byen, hvilken Overenskomst væsentlig gaar ud paa en modificeret Anvendelse af de i Telegrafdirektørens Skrivelse af 25. Marts d. A.

udtalte Anskuelser om de nye Ledningers Anbringelse. Den blev forhandlet, hvorefter Sagen udsattes til Mødet den 25. d. M.

<sup>93/82</sup>. Med Hensyn til den i forrige Møde behandlede Sag om en Fundats for det af Frøken D. S. A. Lindhard oprettede Legat paa 10000 Kr. for Embedsmænds Døtre oplyste Legatudvalget, at vedkommende Testamentes Eksekutorer havde taget den af dem først udarbejdede Fundats tilbage og i dens Sted oprettet en ny, som Udvalget herved forelagde Byraadet til Erklæring, efter hvis Afgivelse den vil være at indsende for at blive tillagt egl. Konfirmation.

Byraadet fandt intet imod det nu forelagte Udkast at erindre, men et Mindretal ønskede dog at gøre opmærksom paa, at det i Fundatsens § 1 benyttede Udtryk „Embedsmænd, som lønnes af Staten“ indeholder en Indskrænkning af det i Testamentet brugte almindelige Udtryk „Embedsmænd“, hvorved formentlig maa kunne forstaaes ogsaa kommunalt lønuede Embedsmænd, i ethvert Tilfælde naar saadanne have egl. Udnævnelse. (Se Mødet den 29. Juni.)

<sup>94/82</sup>. Efter derom foreliggende Indstilling approberede man de ved Auktionen den 6. d. M. gjorde Bud paa Bygningerne paa den gamle Bispegaard's Grund til Nedbrydelse, nemlig:

- 1) af Murmestrene Brødrene Thomsen paa 2520 Kr. for Høvedbygningen med tilhørende Sidesøj,
- 2) af Murer M. P. Jensen paa 570 Kr. for Staldbygningen og Kontorbygningen,
- 3) af Tømmermester S. Rasmussen paa 120 Kr. for Muren langs med Skolegade og Domkirkepladsen, og
- 4) af Gæstgiver Mourik Petersen paa 340 Kr. for Muren langs med Kannikegade.

<sup>109/82</sup>. Det i Mødet den 27. f. M. fremsatte Forslag angaaende Paalæg til Kasseudvalget om at foretage detaljerede Kasseundersøgelser paa Kæmnerkontoret blev afgjort ved følgende Beslutning, der bleo foreslaet af Hald og O. Langballe, og som vedtoges med 11 Stemmer imod 6:

J Tillid til, at Kasseudvalget og specielt Borgmesteren i Genhold til Kommunallovens § 30 vil vide at sørge for, at Kassebeholdningen i Kæmnerkassen er rigtig til Stede, samt bestræbe sig for, at Bogholderiet kommer i en fuldt betryggende Form, gaar Byraadet over til den næste Sag paa Dagsordenen.

<sup>120/82</sup>. Efter at have modtaget Valgbestyrelsens Erklæring over det i forrige Møde fremlagte Andragende fra Bankdirektør

Døder besluttede Byraadet med 8 Stemmer imod 6 at fritage ham for at være Revisor af Kommunens Regnskaber.

## Mødet den 25. Maj.

— Det overdroges til Hald og F. Rjær som Udvalg at drage Omsorg for Grundlovsdagens Gufommelse her i Kommunen, i hvilken Anledning det paa Budgettet til dette Djemed bestemte Beløb blev stillet til deres Raadighed.

<sup>283</sup>/<sub>80</sub>. Fra Amtet var modtaget Kommunikation af en Skrivelse fra Indenrigsministeriet af 15. d. M., hvorved der resolveres paa den i Mødet den 3. Novbr. f. A. vedtagne Forestilling angaaende det af Amtsrådet fastsatte Forholdstal for Størrelsen af det Bidrag, som Landdistriktet „Aarhus Mølle“ i Aarene 1881—83 skal udrede til Kommunens Skole- og Fattigvæsen. I denne Skrivelse udtales det, „at Ministeriet finder, at der ved den omhandlede Sags Afgjørelse fortrinsvis maa tages Hensyn til Forholdet mellem Kjøbstadens og Distriktets Statteevne, saaledes som dette Forhold stiller sig, naar Distriktets Statteevne bedømmes — saa vidt det kan ske — efter den samme Maalestok, der benyttes som Grundlag for Skatteudskrivningen i Kjøbstaden“. Med Benyttelse af de af Byraadet meddelte Dplysninger om de herhen hørende Forhold er Ministeriet derhos kommet til det Resultat, at det af Amtsrådet bestemte Forholdstal er passende, og i Overensstemmelse hermed har det derfor fastsat Mølle-distriktets Bidrag for 1881—83 til Kjøbstadens Fattigvæsens- og Skolevæsensudgifter til  $\frac{1}{500}$  af det hele Beløb, som aarlig udredes til de paagjældende Udgifter.

Toges til Efterretning, idet Byraadet derhos vedtog at forespørge hos Amtsrådet om, hvorvidt de i dets Møde af 15. Maj 1878 — se Byraadsforh. for f. A. Side 73 — vedtagne Bestemmelser med Hensyn til Bidragets Fordeling paa Hartkorn samt paa Formue og Lejlighed, ligejom ogsaa dets Ligning ved Kjøbstadens Ligningskommission, endnu skulle staa ved Magt. (Se Mødet den 6. Juli.)

<sup>15</sup>/<sub>82</sub>. Da der med Hensyn til det i forrige Møde behandlede Andragende om officiel Benævnelse paa den Vej, der gaar fra Teglggaardsgade og Nørsgade til Galgebakstvejen, senere fra flere andre Grundejere ved Vejen var fremkommet et Modandragende, hvori det oplyses, at det ikke er efter Bemyndigelse af samtlige Grundejere, at det første Andragende er blevet indgivet, besluttede Byraadet at stille denne Sag i Bero indtil videre. (Se Mødet den 9. Novbr.)

<sup>73</sup>/<sub>82</sub>. I Anledning af den i forrige Møde fremlagte Overenskomst angaaende en forandret Anbringelse af Telegrafledningerne her i Byen blev det vedtaget, da Byraadet navnlig maatte ønske at undgaa de foreslaaede overjordiske Ledninger i Byens Gader, over Havnepladsen, Skolebakken og paa Kystvejen, at nedsætte et Udvalg, bestaaende af Baumann, D. Langballe og Mørk, til nærmere at drøfte Sagen og eventuelt indlede yderligere Forhandlinger med Telegrafdirektøren. (Se Mødet den 22. Juni).

<sup>122</sup>/<sub>82</sub>. I Genhold til en foreliggende Erklæring fra Brolægningsudvalget vedtog man at besvare et af Pølsfabrikant Emil Henriksen om Ansøgning af en Kloakledning indgivet Andragende derhen, at Kommunen vil kunne modtage Spildevandet fra den ham tilhørende Ejendom Nr. 43 i Søndergade i en lukket Ledning ved Ejendommens Port, naar der herfor erlægges 120 Kr. til Kammerkassen.

<sup>123</sup>/<sub>82</sub>. Paa Konto VIII. 2. h. i indeværende Aars Budget er der til Kloakering af Strækningen fra Aaen til Guldsmedgade optaget et Beløb af 4000 Kr., hvoraf Grundejerne skulle bidrage 3600 Kr. og Kommunen udrede 400 Kr.; men da det senere har vist sig, at der fra Grundejerne kun kan forventes 2936 Kr. i Bidrag, havde Brolægningsudvalget ansøgt om yderligere Bevilling af det manglende Beløb, nemlig 664 Kr.

Ved Sagens 1. Behandling blev den forlangte Bevilling givet. (Se næste Møde.)

<sup>125</sup>/<sub>82</sub>. Fra Udvalget for Brolægning, Vejvæsen og Hovedvandløb forelaa følgende Skrivelse af 1. d. M., saa lydende:

„Byraadet har i den seneste Tid tilstillet Udvalget forskellige Andragender fra nogle af de private Gader (Olsensvej, St. Annagade), hvori der klages over Mangler af forskjellig Art. Da der tillige foreligger Andragender i lignende Retning fra andre Gader, saafom Søgade og Valdemarsgade, og da der jævnlig anføres over Gaders og Væges mindre gode, for ej at sige usikre Tilstand, tror Udvalget det rigtigst at fremsætte nogle Bemærkninger om disse Forhold i Almindelighed.

Som bekendt var Byens Brolægning for en 10 à 15 Aar siden i en meget maadelig Forfatning. Det blev nødvendigt at foretage en grundig Forbedring baade med Hensyn til Afløbsforholdene og til en bekvemmere og mere tidsvarende Belægning af Kjørebane og Fortove. Der blev hertil anvendt ikke saa Midler, hvilket blandt andet fremgaar af hoslagte Oversigt over Udgifter til Veje, Gader og Kloaker i Tiaaret 1871—80.

I disse 10 Regnskabsaar er der saaledes hertil ialt anvendt omtrent 464000 Kroner. Af dette Beløb falder der paa Nybygninger og Omlægninger, hvilke sidste efter deres Natur ogsaa nærmest maa betegnes som nye Arbejder, 376000 Kroner. Heraf er der af Grundejerne tilskudt 114000 Kroner, saa at Kommune's Udgift foruden Vedligeholdelsen bliver 262000 Kroner i det nævnte Tidsmaal. Det turde derfor synes, at Kommunen foreløbig har gjort tilstrækkeligt i den nævnte Retning og rolig maatte kunne lade Arbejder af den Art hvile. Dette vilde ogsaa have været Tilfældet, naar ikke Byens pludselige stærke Udvikling var falden i denne Periode. Dens store Udvidelse kræver nemlig særlige Foranstaltninger, som Kommunen umuligt i Længden kan styde fra sig. Fordringen om disse Kravs Tilfredsstillelse vil stadig træde stærkere frem og med jo større Berettigelse jo længere man tøver med at opfylde dem, idet det vel maa erindres, at Byens Udvidelse forhaabentlig stadig vil være jævnt fremadskridende, altsaa stadig medføre nye Krav.

Som Bevis paa hvad der i Øjeblikket foreligger af Arbejder, der burde udføres for at Tilstanden kunde kaldes tilfredsstillende, henvises til medfølgende Overslag fra Stadsingeniøren. Dette Overslag andrager cirka 100000 Kroner, og er der deri ikke en Gang medtaget saadanne affides liggende Gader som dem hinsides Jernbanestugten eller Ølsensvej, men heller ikke de store Omlægninger, som Købet af Bispegaarden, Anlægget af Klemensbroen og Ordningen af Kloaforholdene i Byens Vestkant, ej at tale om Mølle-distriktets Indlemmelse, ville fordrø. Derimod vil der af disse 100,000 Kr. kunne forventes refunderet omtrent  $\frac{1}{4}$  fra private Gader og for Kloaker, i Følge den bestaaende Praxis.

I nævnte Overslag er naturligvis medtaget, hvad der refter af Arbejdsplanen fra 1873. Den Gang besluttede Byraadet en Række Omlægninger, som skulde være fuldførte inden 1884. Heraf refterer for et Beløb af 30000 Kr., som altsaa maa komme til Udgift i de nærmeste Aar, for at det de paa-gjældende Gader givne Tilsgn kan blive opfyldt.

Medens det saaledes staar Udvalget klart, at der til Bro-lægningsarbejder (heri indbefattet Kloakanlæg) maa staffles Midler udenfor Budgettet, skal man herom dog for Øjeblikket ikke stille noget Forslag, men blot alt nu henpege derpaa, idet det maa erindres, at Kommunen, hvor den ikke selv vil udrede Beføstningen, men formaa Grundejerne til at besørge det for-

nødne, ofte vil være tungen til at staa i Forfud for Udgifterne, for at de paabudte Udbudringer og Anlæg kunne blive af en tilfredsstillende Beskaffenhed.

Hvad nu selve de private Veje angaar, hvis Tilstand sine Steder er aldeles utaalelig, da har Byraadet paalagt Udvalget at bringe Byvedtægtens § 44 i Anvendelse paa dem. Denne § siger, at Vejen skal holdes i „farbar Stand“, hvilket Udtryk er af en saa ubestemt Karakter, at det vilde være meget ønskeligt, om Byraadet vilde give det en bestemt Definition. Som Vejledning hertil har Udvalget af Stadsingeniøren forlangt medfølgende Beskrivelse af Veje og Gaders Udstryelse i 6 forskjellige Gradationer af Godhed. Udvalget formener at den næstringeste (Nr. 2) indeholder omtrent Minimumsbetingelsen for at en Vej kan kaldes „farbar“. Endvidere siger samme §, at der skal være „forsvarligt Afsløb“ „for Spildevandet“, „naar dette ikke afledes forsvarligt paa anden Maade“. Opmærksomheden henledes i saa Henseende paa Byraadets Beslutning af 17. December 1874, om Regler for Afsløb inden Bygningstilladelse gives. I Følge denne skal Afsløbet være dannet af „tilhugne Sten“, naar underjordisk Ledning ikke anvendes. Det turde derfor synes rigtigt, at der ved „forsvarligt“ Afsløb maatte forstaaes en saadan Beskaffenhed deraf som betegnet i nævnte Byraadsbeslutning.

I Følge det her udoftede indstiller Udvalget, at Byraadet godkender nedenstaaende Fortolkning af de paagældende Udtryk i Byvedtægtens § 44 og — om fornødent — indstiller Sagen til Ministeriets Stadsæftelse, for at den dernæst kan blive bragt i Anvendelse, hvor det maatte anses for at være fornødent.

Byraadet beslutter at udstede følgende Beskjendtgjørelse om Forstaaelsen af Byvedtægtens § 44:

„Udtrykket „farbar Stand“ i Byvedtægtens § 44 vil Byraadet have forstaaet saaledes, at de i nævnte § omtalte private Veje skulle være udstyrede med grusede Fortove med Kantsten. Fortovene skulle have en Bredde af 6—8 Fod. Kende-stienene være brolagte i 18" Bredde med tilbannede Sten, og Kjørebanelen være forsynet med 4" Chaussering med Pæsten som Underlag for Chausseringen.

Ved Udtrykket „forsvarligt Afsløb“ skal forstaaes, at Spildevandet fra Bygningerne bortføres i brolagte Kende-stene med tilbannede Sten i 18" Bredde, naar det ikke tilstrækkelig afledes paa anden Maade, nemlig gennem Kloak“.

# Overføgt

over

Udgifterne til Veje, Gader og Kloaker i Aarhus  
i Genhold til Regnskaberne for Aaret  
1871-80.

| Regnskab. | Rebtlige=holbelle. |             | Nye Gader og Veje.                             |                     | Landevejs=gade. |             | Lmlægning af Gader. |  | Kloafranklag. |                 | Snestastning. |             | Gaders Udvidelse. |  | Refusion. |
|-----------|--------------------|-------------|------------------------------------------------|---------------------|-----------------|-------------|---------------------|--|---------------|-----------------|---------------|-------------|-------------------|--|-----------|
|           | Rente VIII.        | Rente VIII. | Rente VIII.                                    | Stifter og Aan.     |                 | Rent. VIII. | Stifter og Aan.     |  | Rente VIII.   | Stifter og Aan. | Rent. VIII.   | Rent. VIII. |                   |  |           |
| 1871      | 3420               | 3400        | Reglgards= firede Gmbriggade Markedspl. fuldt. | 3400 2400           | 2593            |             | 1760                |  |               |                 | 540           | 300         |                   |  | 755       |
|           | 3420               | 3400        |                                                | 64 XVIII 2464       | 2593            |             | 1760                |  |               |                 | 540           | 300         |                   |  | 755       |
| 1872      | 3186               | 6132        | Stofentranz=gade Dreventør Kjøbvejen           | 1140 826 XVIII 3915 | 2393            |             |                     |  |               |                 | 880           |             |                   |  | 1710 1852 |
| Cum       | 3186               | 6132        |                                                | 1140 4741           | 2393            |             |                     |  |               |                 | 880           |             |                   |  | 3562      |

|      |      |      |                                                                                                                                                                  |                                                     |      |                                                                                                                                           |                                                                    |                                      |                         |             |                                            |
|------|------|------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|--------------------------------------|-------------------------|-------------|--------------------------------------------|
| 1873 | 3982 | 5200 |                                                                                                                                                                  |                                                     | 2556 |                                                                                                                                           | Smubri'sgade                                                       | 1000                                 |                         |             | 1420                                       |
| Sum  | 3982 | 5200 |                                                                                                                                                                  |                                                     | 2556 | Størregade                                                                                                                                |                                                                    | 1000                                 |                         |             | 900                                        |
|      |      |      |                                                                                                                                                                  |                                                     | 7168 |                                                                                                                                           |                                                                    | 1000                                 |                         |             | 2320                                       |
| 1874 | 4980 | 4574 | Shysegade<br>D.<br>Frederiksbros<br>ens Udbetalelse                                                                                                              | 34548<br>6076<br>1249                               | 2679 | Strebensgade<br>og Torv                                                                                                                   |                                                                    | 25414                                |                         | 70          | 2193                                       |
| Sum  | 4980 | 4574 |                                                                                                                                                                  | 41873                                               | 2679 |                                                                                                                                           |                                                                    | 25414                                |                         | 70          | 2193                                       |
| 1875 | 1894 | 4669 | Størrevælle<br>Kællene-Fors-<br>gade<br>Shysegade<br>Stolentrang-<br>Struungsgade<br>Strebensgades<br>Forlængelse                                                | 1475<br>1080<br>630<br>4045<br>12749<br>10225       | 2627 | Genbergade                                                                                                                                |                                                                    | 11433                                | Genbanens               | 35          | 209                                        |
| Sum  | 1894 | 4669 |                                                                                                                                                                  | 2555<br>27649                                       | 2627 |                                                                                                                                           |                                                                    | 11433                                |                         | 35          | 209                                        |
|      |      |      |                                                                                                                                                                  |                                                     |      |                                                                                                                                           |                                                                    |                                      |                         |             | 5985                                       |
| 1876 | 3304 | 4139 | Montanavei<br>Borupsgades<br>Mile<br>Tejlagsgade,<br>til Dilembvej,<br>Sørgsgade og,<br>Mendelsen<br>Struungsgade<br>Strebensgades<br>Forlængelse<br>Genbervælle | 260<br>152<br>3266<br>1612<br>1296<br>1012<br>15223 | 3348 | Stiftstue<br>Gortou i Mørre<br>Mile<br>Stoltegade<br>Mundegades<br>Gangegades<br>Gortou<br>Stenet<br>Gummevold<br>Stiftstue<br>Kamitegade | 585<br>1270<br>5414<br>4893<br>837<br>2926<br>7452<br>1327<br>5547 | Genbanens<br>Stentille<br>Kamitegade | 8518<br>3885<br>719xxii | 1034<br>300 | 1151<br>165<br>2926<br>1026<br>2688<br>480 |
| Sum  | 3304 | 4139 |                                                                                                                                                                  | 22821                                               | 3348 |                                                                                                                                           |                                                                    | 30251                                |                         | 13122       | 1034                                       |
|      |      |      |                                                                                                                                                                  |                                                     |      |                                                                                                                                           |                                                                    |                                      |                         |             | 300                                        |
|      |      |      |                                                                                                                                                                  |                                                     |      |                                                                                                                                           |                                                                    |                                      |                         |             | 8606                                       |

| Regnsk. Aar. | Bedstige-<br>holdelse. |       | Nye Gader og Veje.     | Omlægning af Gader. |                |                     | Kloakanlæg.    |                     |                | Sænkning. | Gader<br>libidelse. | Refusion. |               |
|--------------|------------------------|-------|------------------------|---------------------|----------------|---------------------|----------------|---------------------|----------------|-----------|---------------------|-----------|---------------|
|              | Gader og<br>Kloak.     | Veje. |                        | Landevejs-<br>gade. | Rent.<br>VIII. | Aktiver<br>og Laan. | Rent.<br>VIII. | Aktiver<br>og Laan. | Rent.<br>VIII. |           |                     |           | V. R.<br>III. |
| 1877         | 3652                   | 3933  | Norsgade               |                     | 5940           | 5217                |                |                     |                |           | 25                  | 758       | 1245          |
|              |                        |       | Teglgaardsg. }         |                     | 2770           |                     | Badevej        | 2693                |                |           |                     |           | 1673          |
|              |                        |       | til Norsg. }           |                     |                |                     | Skolegade      | 34                  |                |           |                     |           | 1819          |
|              |                        |       | Knudrigsg. }           |                     | 4248           |                     | Immervad       | 18                  |                |           |                     |           | 17660         |
|              |                        |       | Forlængelse }          |                     |                |                     | Hjstergade     | 96                  |                |           |                     |           | 3252          |
|              |                        |       |                        |                     |                |                     | Amaliegade     | 7772                |                |           |                     |           | 7004          |
|              |                        |       |                        |                     |                |                     | Nagade         | 13425               |                |           |                     |           |               |
|              |                        |       |                        |                     |                |                     | Grønland       | 322                 |                |           |                     |           |               |
|              |                        |       |                        |                     |                | Frederiksgade       | 2766           |                     |                |           |                     |           |               |
| Sum          | 3652                   | 3933  |                        |                     | 12958          | 5217                |                | 27126               |                |           | 25                  | 758       | 32653         |
| 1878         | 3542                   | 4356  | Ny Kirke-<br>gaardsvej |                     |                | 4684                | Efterstøb      | 143                 | Borrebaek      |           | 1936                |           | 1936          |
|              |                        |       | Efterstøb              |                     | 2796           |                     | Frederiksgade  | 3564                |                | 1624      | 610                 |           | 1135          |
|              |                        |       | Sønderalle             |                     | 161            |                     |                |                     |                |           |                     |           | 1729          |
|              |                        |       | Valdemarsg.            |                     | 15461          |                     |                |                     |                |           |                     |           | 1295          |
|              |                        |       |                        |                     | 2589           |                     |                |                     |                |           |                     |           | 1056          |
| Sum          | 3542                   | 4356  |                        |                     | 21007          | 4684                |                | 3707                |                | 3560      | 610                 |           | 8773          |

|      |       |       |                                             |       |            |       |                                 |           |                             |       |       |       |      |                           |       |
|------|-------|-------|---------------------------------------------|-------|------------|-------|---------------------------------|-----------|-----------------------------|-------|-------|-------|------|---------------------------|-------|
| 1879 | 5752  | 3404  | Fra Kont. XVII<br>Sønderalle<br>Valdemarsg. | 7478  | 302<br>365 | 4048  | Fra Kont. XXII<br>Frederiksgade | 817<br>45 | Borrebæk                    | 1311  | 1936  | 427   | 115  | 454<br>1936<br>672<br>735 |       |
|      |       |       |                                             |       |            |       | Nagade                          | 494       | Grønnegade                  | 2188  |       |       |      | 2488                      |       |
|      |       |       |                                             |       |            |       | Kannifeg. XXII                  | 284       | Frederiksg. }<br>(fra XXII) | 1252  |       |       |      | 1232                      |       |
|      |       |       |                                             |       |            |       | Studsøgade                      | 12396     | Store Torv                  |       | 6655  |       |      | 561                       |       |
|      |       |       |                                             |       |            |       |                                 |           | Frederiksbj.                |       | 8732  |       |      | 705<br>225<br>582         |       |
| Sum  | 5752  | 3404  |                                             | 7478  | 667        | 4048  |                                 | 14036     |                             | 4751  | 20199 | 427   | 115  | 9590                      |       |
| 1880 | 5482  | 3617  | Banegds-Bej<br>Tortov                       |       | 2314       | 1815  | Ridderstræde                    | 470       | Borrebæk                    | 1313  | 1936  |       |      | 470                       |       |
|      |       |       |                                             |       |            |       | Bolden                          | 1822      |                             |       | 2250  |       |      | 1936<br>1045              |       |
|      |       |       |                                             |       |            |       | Studsøgade                      | 254       | Frederiksbjerg              | 4000  | 2879  |       |      | 1987                      |       |
|      |       |       |                                             |       |            |       | Møllestien                      | 2284      | Valdemarsg.                 | 1604  |       |       |      | 240                       |       |
|      |       |       |                                             |       |            |       | Beholdning af<br>Sten           | 5087      | Ryesgade                    | 1987  |       | 67    |      | 2691                      |       |
|      |       |       |                                             |       |            |       |                                 |           | Store Torv                  |       |       |       |      | 1640                      |       |
|      |       |       |                                             |       |            |       |                                 |           | Søndergade                  | 3183  |       |       |      | 1589                      |       |
|      |       |       |                                             |       |            |       |                                 |           |                             |       |       |       |      | 3566<br>598<br>2696       |       |
| Sum  | 5482  | 3617  |                                             |       | 2314       | 1815  |                                 | 2292      |                             | 12087 | 7132  |       |      | 18458                     |       |
| Jalt | 39194 | 43424 |                                             | 14573 | 136494     | 31960 |                                 | 9460      | 121352                      |       | 17838 | 44048 | 3795 | 1815                      | 92895 |

151067

130812

61886

5610

Udgifter til nye Arbejder og Omlægninger fordeler sig paa de enkelte Anlæg saaledes:

|                                                        |       |
|--------------------------------------------------------|-------|
| Nysegade med Kloaf .....                               | 43241 |
| Rosentfrankgade .....                                  | 5185  |
| Brunsgade .....                                        | 14045 |
| Fredensgades Forlængelse .....                         | 11237 |
| Knudrigsgade med Kloaf .....                           | 8695  |
| Nors-, Olsens- og Teglgårdsgade .....                  | 20151 |
| Sønderalle med Kloaf .....                             | 30986 |
| Baldemarsgade med Kloaf (Søgade) .....                 | 5638  |
| Ny Kirkegaardvej .....                                 | 2796  |
| Kystvejens Chaussering .....                           | 3915  |
| Frederiksbroens Udvidelse .....                        | 1249  |
| Munkeport, Nørrealles Fortove og Kloaf .....           | 4602  |
| Banegaardsvejs Fortov og Kloaf .....                   | 2314  |
| Havgynnen .....                                        | 1760  |
| Fredensgade og Torv med Kloaf .....                    | 25414 |
| Nørregade med Drænlægning .....                        | 7994  |
| Søndergades sydl. Del og Kloaf .....                   | 14616 |
| Skolegade med Kloaf .....                              | 5448  |
| Mindegade .....                                        | 4893  |
| Revet og Havnegades Fortov .....                       | 3763  |
| Immervad med Kloaf .....                               | 7470  |
| Fiffergyde .....                                       | 1423  |
| Rannifegade med Kloaf .....                            | 6550  |
| Badevej og Grønlandsgade .....                         | 3080  |
| Pistols træde .....                                    | 677   |
| Amaliegade .....                                       | 7850  |
| Agade .....                                            | 13919 |
| Frederiksgade med Kloaf .....                          | 7627  |
| Studsgade med Kloaf .....                              | 12650 |
| Montanavej, Borupsgade og Jægergaardvejens Afløb ..... | 2773  |
| Møllestien .....                                       | 2284  |
| St. Torv med Kloaf .....                               | 6722  |
| Ridderstræde med Kloaf .....                           | 470   |
| Bolden .....                                           | 1822  |
| Grønnegades Kloaf .....                                | 2188  |
| Jernbanens Kloaf .....                                 | 12438 |

Af oversføre... 307885

|                               |                |               |
|-------------------------------|----------------|---------------|
|                               | Oversført...   | 307885        |
| Borrebækkens Kloakering ..... |                | 15182         |
| Frederiksbjerg-Kloaken .....  |                | 15611         |
| Andel i Landevejsgader .....  |                | 31960         |
| Stenbeholdning .....          |                | 5087          |
|                               | <u>Salt...</u> | <u>375725</u> |

Ifølge ovenstaaende er der i Tiaaret 1871—80 bleven anvendt til:

|                                         |        |               |
|-----------------------------------------|--------|---------------|
| Almindelig Vedligeholdelse af Gader..   | 39194  |               |
| " " " Beje...                           | 43424  |               |
|                                         |        | <u>82618</u>  |
| Snedastning .....                       | 3795   |               |
| Gaders Udvidelse .....                  | 1815   |               |
|                                         |        | <u>5610</u>   |
|                                         |        | <u>88228</u>  |
| Nye Gader og Beje ..                    | 151067 |               |
| Landevejsgader .....                    | 31960  |               |
| Omlægninger .....                       | 130812 |               |
| Kloaker .....                           | 61886  |               |
|                                         |        | <u>375725</u> |
|                                         |        | <u>463953</u> |
| Refunderet til $31\frac{1}{2}$ 80 ..... | 92895  |               |
| Udestod den Gang endnu .....            | 21471  |               |
|                                         |        | <u>114366</u> |

Kommunens Tilskud foruden Vedligeholdelse  
altsaa ..... 261359

Kommunens Tilskud tilligemed Vedligeholdelse ..... 349587

# Foreløbigt Overflæg

til

Kloaker, Chaussering og Brolægning af forskellige Gader  
i Aarhus.

|                                                                                                                            | Brolægning. |    |       |    | Chaussering. |    |     |    | Kloak. |    |      |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|----|-------|----|--------------|----|-----|----|--------|----|------|----|
|                                                                                                                            | Kr.         | Ø. | Kr.   | Ø. | Kr.          | Ø. | Kr. | Ø. | Kr.    | Ø. | Kr.  | Ø. |
| 1. Bro-lægnings-Ar-<br>bejder, der hen-<br>høre til Planen<br>for 1873:                                                    |             |    |       |    |              |    |     |    |        |    |      |    |
| Guldsmedgade .....                                                                                                         | 2800        | 00 |       |    |              |    |     |    |        |    |      |    |
| Lille Torv langs La-<br>zarus' Ejendom ..                                                                                  | 1500        | 00 |       |    |              |    |     |    | 4000   | 00 |      |    |
| Lille Torvs nordlige<br>Del .....                                                                                          | 2700        | 00 |       |    |              |    |     |    | 1800   | 00 |      |    |
| Meilgades nordl. Del                                                                                                       | 7700        | 00 |       |    |              |    |     |    |        |    |      |    |
| Stolegade fra Rammef-<br>gade til Raadhuset                                                                                | 5500        | 00 |       |    |              |    |     |    | 1000   | 00 |      |    |
| Tangen .....                                                                                                               | 4500        | 00 |       |    |              |    |     |    | 1700   | 00 |      |    |
| Frue Kirkerist .....                                                                                                       | 1900        | 00 |       |    |              |    |     |    |        |    |      |    |
| Barberggyde .....                                                                                                          | 2600        | 00 |       |    |              |    |     |    |        |    |      |    |
| Smedegyde .....                                                                                                            | 400         | 00 |       |    |              |    |     |    |        |    |      |    |
|                                                                                                                            |             |    | 29600 | 00 |              |    |     |    |        |    | 8500 | 00 |
| 2. Arbejder, som<br>burde udføres i<br>den nærmeste<br>Fremtid:                                                            |             |    |       |    |              |    |     |    |        |    |      |    |
| Vestergades Fortov ..                                                                                                      | 4600        | 00 |       |    |              |    |     |    | 1500   | 00 |      |    |
| Bastuegade .....                                                                                                           | 4800        | 00 |       |    |              |    |     |    | 1300   | 00 |      |    |
| Nøllegade .....                                                                                                            | 2500        | 00 |       |    |              |    |     |    |        |    |      |    |
| Dyntarten fra Minde-<br>gade til forbi Røp-<br>halepladsen, 4300<br>Kr. Havnen at be-<br>tale Halvdelen, alt-<br>saa ..... | 2150        | 00 |       |    |              |    |     |    |        |    |      |    |
| Grønlandsgade forbi<br>Saltværket og gl.<br>Ridehus (brolægges<br>med C Sten) ....                                         | 900         | 00 |       |    |              |    |     |    |        |    |      |    |
| Baldemarsgade .....                                                                                                        |             |    |       |    | 5600         | 00 |     |    |        |    |      |    |
| Søgade .....                                                                                                               |             |    |       |    | 2800         | 00 |     |    |        |    |      |    |
| Fortov: Banegaards-<br>vej fra Dr. Leh-<br>manns Alle til<br>Brumsgade .....                                               | 1080        | 00 |       |    |              |    |     |    |        |    |      |    |
| Fortov: Frederiks Alle,<br>begge Sider fra<br>Banegaardsvej op-<br>efter .....                                             | 2230        | 00 |       |    |              |    |     |    |        |    |      |    |
| At overføre...                                                                                                             |             |    | 29600 | 00 | 8400         | 00 |     |    | 2800   | 00 | 8500 | 00 |



Idet Byraadet erklærede sig enig i den Opfattelse af Udtrykkene i Byvedtægtens § 44 „farbar Stand“ og „forvarligt Afløb“, som er gjort gjældende i foranstaaende Skrivelse, besluttede man at anmode Udvalget om i ethvert enkelt foreliggende Tilfælde at ville indhente Byraadets Bestemmelse for, hvilke Fordringer der i de omhandlede Retninger burde stilles for hver enkelt privat Bejs Vedkommende.

<sup>129</sup>/<sub>82</sub>. Af Indvoarteringskommissionen var fremsendt en Skrivelse af 9. d. M. fra Kommandantstabet, hvori meddeles, at Generalkommandoen paa Kommandantens i saa Henseende gjorde Forestilling har bifaldet, dels at der søges opnaaet en Udvidelse af Excercpladsen paa Steiby Mark, — der oprindelig er bleven anvist det herværende Dragonregiment til udelukkende Brug og derfor har vist sig at være altfor lille som Excerc- og Cooleringsplads for Aarhus Garnison, efter at denne er bleven forøget med en Artilleriasdeling, — og dels at der anvises Artilleriasdelingen en særskilt Plads til Batteri- og Afdelingsrevolutioner. Som Følge heraf anmoder Kommandantstabet Kommissionen om at foranledige, at det Areal paa c. 9 Tdr. Land, der i de senere Aar ere fratragne ovennævnte Excercplads, atter maa blive tillagte samme, samt at der snarest muligt maa blive anvist Artilleriasdelingen en Excerc- og Cooleringsplads paa c. 50 Tdr. Land.

Byraadet vedtog at anmode Markudvalget om ved Bekjendtgjørelse gennem Bladene at søge et Areal til Leje til den sidstnævnte Excercplads indenfor en passende Afstand fra Byen. Hvad den første Del af Militærets Forlangende derimod angaar, da er den paagjældende Jordlod, der udgjør  $8\frac{1}{7}$  Tdr. Land, ublejet for Tiden til 1. Oktbr. 1885, og vil saaledes ikke kunne tillægges Excercpladsen, med mindre Lejeren ved Forhandling kan bringes til at afstaa den forinden. (Se Mødet den 10. August.)

<sup>130</sup>/<sub>82</sub>. Efter Andragende fra vedkommende Grundejere og i Overensstemmelse med Brolægningsudvalgets Erklæring besluttede Byraadet at tillægge den Vej, der fra Munkeport fører op til Epidemihuset og som i daglig Tale hidtil er bleven benævnt Galgebakkevejen, Jordbrugsvej eller Brendstrupvejen, Navn af „Ny Munkegade“. For saa vidt Andragendet derhos tillige gaar ud paa Anbringelse af offentlige Lygter der Steds, besluttede man at indhente Gasværksudvalgets Erklæring. (Se Mødet den 15. Juni.)

<sup>132</sup>/<sub>82</sub>. Et fra Amtet til Erklæring modtaget Andragende fra Aarhus Værtshusholdersforening om fgl. Stabsfæstelse paa Foreningens

Bedtægter blev afgivet til Erklæring af Udvalget for Forening af flere Næringsadkomster m. v. (Se Mødet den 20. Juli.)

<sup>140/80</sup>. Paa Begjæring blev E. Kjer fritaget for at være Medlem af Udvalget for en Opfyldning i Havet ud for E. Langballe og Søns Grund og i hans Sted valgt J. Drmsleø. (Se Byraadsforh. for 1880, Side 63, 74.)

## Mødet den 1. Juni.

<sup>117/81</sup>. Efter Indstilling af Udvalget for Eft. Klemensbro approberede Byraadet følgende ved den derom afholdte Licitation gjorte laveste Bud, nemlig af Entreprenør S. M. Sørensen paa 7550 Kr. for Opførelsen af Apillerne med tilhørende Granitmur til Eft. Klemensbroen samt af de Herrer Bonnesen & Dampstrup, Kjøbenhavn, paa 5010 Kr. for Ladvroen over Aaen.

For saa vidt Udvalget dernæst haode forelagt en Indstilling, hvori der henvises til Ønskeligheden af, at den nuværende Passage ad Stentrappen ved Klemensbroens Opførelse bliver forlagt til et andet Punkt, besluttede man at opfordre Udvalget til at fremkomme med nærmere Forslag i saa Henseende. (Se Møderne den 11. f. M. og den 8. dennes.)

<sup>259/81</sup> Efter at den i Mødet den 30. Marts fremlagte Plan til et nyt Krudthus med tilhørende Overslag i Følge senere modtagen særlig Anmodning var bleven indsendt til nærmere Overvejelse af Krigsministeriet, havde man under 26. f. M. modtagen en Skrivelse, hvori 2den Generalkommando Intendantur næst at meddele, at Krigsministeriet for sit Bedkommende har godkjendt det ovennævnte Forslag, fremhæver det fra Krigsbestyrelsens Side ønskelige i, at alle midlertidige Foranstaltninger til Anbringelse af Artilleriets Krudt i Aarhus undgaas, ved at Opførelsen af det projekterede Krudthus snarest muligt paabegyndes, og desaaarsag anmoder Byraadet om at foretage Skridt til Erhvervelse af Indenrigsministeriets Approbation paa Opførelsen samt dernæst at skride til Jværfættelsen af denne uden at oppebi den ny Garnisonslov, om hvilken det forudsættes, at den ikke vil udkomme i den nærmeste Fremtid.

Byraadet besluttede at imødekomme Krigsbestyrelsens Ønske om strax at søge Indenrigsministeriets Approbation paa det foreliggende Forslag, uden at man dog derved vilde forbinde sig til strax at opføre den omhandlede Bygning, til hvilken man for Tiden savner de fornødne disponible Midler.

Det skal bemærkes, at Bygningen, der paatænkes anlagt paa den nordlige Del af den lille Græcerplads (ved Fodfolksetablissementet) og som skal omfatte Beholdningerne af Krudt baade til Garnisonens og de Privates Forbrug, vil komme til at koste for Garnisonens Vedkommende 6800 Kr. og for saa vidt angaar de private Forbrugeres Del 1800 Kr., foruden hvad Byggegrunden koster. (Se Mødet den 3. August)

<sup>67/82</sup>. I Overensstemmelse med Legatudvalgets foreliggende Erklæring besluttede Byraadet at overtage den fremtidige Bestyrelse af det af afdøde Proprietær J. C. Krieger til Elisabethsminde oprettede, i Mødet den 23. Marts omhandlede Legat til Fordel for Haandværkerstanden her i Byen, ligesom man ogsaa efter den Anledning en fra vedkommende Testamentssekretører senere fremkommen Skrivelse dertil giver, erklærede sig villig til — for at bevare Legatkapitalen, 10000 Kr., urørt — at afholde den deraf gaaende Arveafgift, for saa vidt denne, der forventes nedsat til 1 %, ikke kan udredes af de af Legatet efter Testators Død forfaldne Renter.

<sup>92/82</sup>. Med Hensyn til den i Mødet den 20. April vedtagne Forespørgsel angaaende den rette Forestaaelse af Bygningslovens § 21 var fra Amtet modtaget Kommunikation af følgende Skrivelse fra Justitsministeriet af 20. j. M., saalydende:

„I det med Hr. Stiftamtmandens behagelige Skrivelse af 25. f. M. hertil indsendte Andragende har Aarhus Byraad anholdt om Justitsministeriets Udtalelse for, hvorvidt en Bygning, som foruden af Økonomikjælder bestaar af Stue, 1. Sal og en til Beboelse indrettet Kvist, med Hensyn til Anvendelsen af § 21 i Bygningslov for Kjøbstæderne af 30. Decbr. 1858 er at betragte som en toetages eller treetages Bygning.

Foranlediget heraf skal man ved hørlagte Bilags Tilbagejendelse til behagelig Efterretning og videre Beskjendtgørelse tjenstligt melde, at det efter Justitsministeriets Formening følger af den anførte Paragraf i Bygningsloven, at der i ethvert Tilfælde, hvor en Loftsetage eller Kvist indrettes til Beboelse i et Hus, der indeholder 2 til Beboelse indrettede Etager, maa gives det ubebyggede Areal en saadan Størrelse, at samme med  $\frac{1}{6}$  overstiger det bebyggede Areal, men at iøvrigt en Loftsetage eller Kvist ikke kan siges at være indrettet til Beboelse, blot fordi der paa Loftet eller i Kvisten er indrettet enkelte Bærelser, der henhøre til de i de andre Etager indrettede Lej-

ligheder, men at der hertil maa kræves, at Loftet udgjør en eller flere selvstændige Beboelseslejligheder, i hvilken sidstnævnte Henseende Tilstedeværelsen af Kjøkken- eller Køgeindretninger, der særligt ere bestemte for Beboerne af Loftslejligheder, maa komme i afgjørende Betragtning." Toges til Efterretning.

<sup>123</sup>/<sub>82</sub>. Ved 2. Behandling af den i forrige Møde forelagte ny Bevillings sag ang. Tilskud til en Kloak fra Aaen til Guldsmedgade bekræftede Byraadet sin allerede tagne Beslutning om at bevilge det forlangte Beløb.

<sup>131</sup>/<sub>82</sub>. Efter Indstilling af Udvalget for Kasse- og Regnskabsvæsenet bemyndigede Byraadet Ræmneren til at anlægge Sag mod Litograf Fiskbæk som Ejers af Stedet Nr. 6 paa Banegaardsvejen til Betaling af resterende Brolægningssbidrag 21 Kr. 9 Ø., der ikke har kunnet inddrives ved Udpantning paa Grund af, at den nuværende Ejers Skjøde ikke før Ringlæsningen har faaet Paategning om Restancen.

<sup>133</sup>/<sub>82</sub>. Ved at indberette, at d'Hrr. Sagførere Thorsen og Lund have sendt ham en Beskikkelse i Anledning af, at han har givet et Skjøde Paategning om, at der paahvilede den vedkommende Ejendom et resterende Kloakbidrag, havde Ræmneren, da Netten ikke har villet modtage Skjødet til Ringlæsning, forespurgt, hvorledes han i saa Henseende har at forholde sig. Med Tilføjelse af, at Ræmneren efter Ordre fra det havde handlet som fremkillet, havde Kasse- og Regnskabsudvalget dernæst forespurgt, hvorledes der i den omhandlede Anledning fremtidig skulde forholde med resterende Kloakbidrag.

Byraadet udbad sig en nærmere Indstilling fra Udvalget om Sagens Ordning.

<sup>134</sup>/<sub>82</sub>. I Anledning af en fra Bygningskommissionen fremkommen Hensigt om, hvorvidt der til Udvidelse af Passagen forbi Domkirken paa det paagældende Sted bør søges Expropriation iværksat af Kjøbmand A. Skovbys Ejendom, Matr. Nr. 750 paa Hjørnet af Stt Klemenstors og Domkirkepladsen — hvilken Ejendom for Tiden underkastes en omfattende Restavration —, vedtog Byraadet at svare, at det giver Afkald paa den foreslaaede Expropriation, men dog maa have Bygningskommissionen anmodet om at foranledige, at Gulvene i den restavrerede Bygning lægges saa lavt, at en eventuel Udgravning af indtil 1 Fods Dybde kan finde Sted udfor Ejendommen uden Erstatning fra Kommunens Side, saaledes nemlig, at Trappeopgangen ikke derved ville blive generende for Færdselen. (Se Mødet den 15. d. M.)

<sup>135</sup>/<sub>82</sub>. Paa dertil givne Anledning vedtog Byraadet at opfordre Brolægningssubvalget til at søge Overenskomst tilvejebragt imellem Beboerne i den nordre Ende af Mejlgade om Tilvejebringelse af en Kloak, hvorefter Raadet forventede at modtage Forslag fra Udvalget om — som Forskud paa Brolægningsarbejder for næste Aar — at lade Gaden omslægge i Aar. (Se Mødet den 15. d. M.)

## Mødet den 8. Juni.

<sup>117</sup>/<sub>81</sub>. Angaaende det i forrige Møde foreløbig behandlede Forslag fra Udvalget for Skt. Klemensbroen om Forlæggelsen af den nuværende Passage ad Stentrappen til et Punkt Øst for den projekterede Bro forelaa fra Udvalget Indstilling om Kjøb af Ejendommen Nr. 41 paa Agade for en Kjøbsum af 5000 Kr., hvilket Forslag Byraadet tiltraadte, hvorefter Amtet under 10. d. M. blev tilfrevet saalydende:

„Det Udvalg, som paa Byraadets Vegne bestyrtter sig med Projekteringen og Opførelsen af den approberede Skt. Klemensbro, har indstillet til Byraadet, at samme burde kjøbe Ejendommen Nr. 41 paa Agade mellem denne Gade og den af Byen kjøbt General Juels Have, for derigjennem at tilvejebringe en Forbindelse mellem Gaden og Haven, der er betænkt omdannet til et Kjøbdort. Ejendommen er c. 200 □=Alen stor og kan kjøbes for 5000 Kr., hvorhos til Udbring af Nabogavlne vil medgaa c. 400 Kr. De Fordele, der derved ville opnaas, ere følgende:

- 1) at der helt kan disponeres over Arealerne paa begge Sider af Broen, i Stedet for at det tidligere var projekteret at lade en Passage langs Broen blive aaben paa Ejendommen Nr. 29, hvorved utvivlsomt for Ejendommene, der støde op til Broen, vil kunne opnaas Priser, der rigelig ville dække den omhandlede Udgift;
- 2) at de eventuelle Bygninger dersteds ville kunne føres lige ud til Broen i hele Facadens Længde, hvad der i høj Grad vil forstærke dette Parti, og
- 3) at der derved gjøres det første Skridt til en gennemgaaende Forbindelse mellem Søndergade og Torvet gennem Smøgen ved Kollektør Mønstedts Ejendom, langs Bagsiden af denne og Fru Møllers Ejendom, gennem Tiffergade osv.,

hvorved opnaas, at Passagen paa Søndergade Øst for Broen kan nedlægges og Bygningerne ogsaa her føres lige ud til Broen. Ikke blot vil paa denne Maade dette Parti af Broen faa det rette Syn og sin fulde Anvendelse, men Omkostningerne ved Bygningen af det ville derved betydeligt kunne reduceres, idet den lange Mur kan tjene som Fundament for de eventuelle Bygninger og Broen kan anlægges som Gade paa simpel Opfyldning. Byraadet har derfor i sit Møde den 8. ds. vedtaget at købe den omhandlede Ejendom, hvilket bedes indstillet til Indenrigsministeriets Approbation.

Til Orientering fremsendes en Tegning over Broen med tilstødende Grunde, hvilken efter Afbenyttelsen bedes tilbagesendt. (Se Mødet den 6. Juli.)

<sup>292-293</sup>/<sub>81</sub>. Da de i Byraadets Møde den 8. Decbr. f. A. paategnede, af Bestyrelsen for Aarhus Haandværkerforening oprettede Fundatser, nemlig 1) for Fonden til Udvidelse af Foreningens Frisboliger, og 2) for Slagtermester S. L. Hendriksens og Hustrus Legat ikke havde kunnet stadfæstes i deres daværende Skikkelse, og desaarfag vare modtagne tilbage fra Ministeriet, havde Foreningen paany fremsendt 2 i Overensstemmelse med Ministeriets Antydninger ændrede Fundatser for bemeldte Stiftelser, med Anmodning om, at Byraadet vilde tiltræde dem ligesom de forrige.

Blev overgivne Legatudvalget til Erklæring. (Se næste Møde.)

<sup>310</sup>/<sub>81</sub>. Der blev fremlagt Kommunikation af Indenrigsministeriets Skrivelse af 30. f. M., hvorved den i Mødet den 8. Decbr. f. A. vedtagne Plan for Havnens Udvidelse approberes.

<sup>316</sup>/<sub>81</sub>. Et af Ordslev stillet Forslag om, at Kommunen for en Sum af 20000 Kr. skulde søge at erhverve „Trøjborg“ til Kjøbs, blev forfæstet med 9 Stemmer imod 7.

<sup>118</sup>/<sub>82</sub>. Fra Amtet var modtaget Kommunikation af Indenrigsministeriets Skrivelse af 30. f. M., hvorved den i Mødet den 4. f. M. vedtagne Beslutning om Opførelsen af et Kogehus med Spiselokale til Brug for Sjøfolk, der løse eller lade Petroleum eller lignende brandfarlige Sager i Aarhus Havn approberes.

<sup>137</sup>/<sub>82</sub>. Efter Indstilling af Gasværksudvalget approberede Byraadet de ved en den 2. d. M. afholdt Licitation gjorte laveste Tilbud paa Arbejder og Leverancer til Gasværkets Nybygninger.

<sup>141/82</sup>. Man vedtog enstemmig gennem Hs. Majestæt Kongens Kabinettssekretær at frembære Ønsket om, at Allerhøjstsamme paa Rejsen i Anledning af det forestaaende Besøg i Fredericia og Odense ogsaa vilde gjæste Aarhus.

## Mødet den 15. Juni.

<sup>292-293/81</sup>. I Overensstemmelse med Legatudvalgets Erklæring tiltraadte Byraadet de i forrige Møde fremlagte ændrede Fundatser for Fonden til Udvidelse af Gaandværkerforeningens Friboliger og for Slagtermester S. L. Hendriksens og Hustrus Legat. (Se Mødet den 10. August.)

<sup>31/82</sup> Der fremlagdes en gennem Amtet modtagen fgl. Stadsfæstelse paa den i Mødet den 11. f. M. understrevne Fundats for „Sophia Sechers Legat“ for værdige og trængende Jomfruer (og Enker).

Saa vel Fundatsen som Stadsfæstelsen ere optagne i Tillægget.

<sup>90/82</sup>. Med Hensyn til det i Mødet den 20. April vedtagne Forslag om Tilvejebringelsen af de fornødne Midler til Opførelsen af det ny Retorthus ved Gasværket forelaa nu fra Gasværksudvalget nærmere Indstilling, der vedtoges, hvorefter Amtet den 16. Juni blev tilskrevet saaledes:

„I Begyndelsen af April Maaned d. A. indstillede Udvalget for Gasværket, at der paa Grund af det stærkt forøgede Forbrug af Gas endnu i indeværende Sommer maatte blive bygget et nyt Retorthus paa Gasværket og at Udgiften dertil afholdes ved Optagelse af et midlertidigt særskilt Laan, der formentlig vilde kunne tilbagebetales af Gasværkets Overskud i Løbet af 2 à 3 Aar. Udgiften blev kalkuleret til 40000 à 45000 Kr. Byraadet maatte samstemme i Nødvendigheden af en saadan Udvidelse og var enig i, at Gasværket maatte betragtes som en Institution, der helst maatte bære sig selv, hvorfor man gav Udvalget Bemyndigelse til at forhandle med de herværende Banker om Stiftelsen af det attraaede midlertidige Laan. Udvalget har nu indstillet et Tilbud fra Aarhus Privatbank om at yde Laanet til en fast Rente af 5 % uden Provision mod Tilbagebetaling inden Udgangen af 1884 til Approbation, og Byraadet har i sit Møde Gaars Dato vedtaget at ville give en saadan Approbation, men da Laanet ikke kan tilbagebetales af det føl-

gende Aars Indtægt, tillader man sig i Genhold til § 20 af Kommunalloven af 26. Maj 1868 at bede indstillet til Indenrigsministeriets Approbation, at Aaaret optages paa de anførte Vilkaar."

<sup>130</sup>/<sub>82</sub>. Efter Anbefaling af Gasværksudvalget besluttede Byraadet at lade anbringe en Gaslygte i Ny Munkegade. (Se Mødet den 25. f. M.)

<sup>134</sup>/<sub>82</sub>. Idet der blev forelagt Byraadet en af Kjøbmand A. Skovby under G. D. afgiven Erklæring om, at han vilde finde sig i en event. Udgravning ud for hans Ejendom, Matr. Nr. 750 paa Hjørnet af Klemenstov og Domkirkepladsen, hvilken Erklæring man besluttede at lade tinglæse — se Mødet den 1. ds. —, vedtog man tillige at anbefale et Andragende om eftersølgende Dispensation fra Byggelovens § 21 med Hensyn til, at der ved Gjenopsørelsen af en Bygning paa denne Ejendom er givet samme en større Højde end hidtil, uanset at der af Ejendommens Areal, der udgjør 1022 □=Al., ifkun er ubebygget 217 □=Al. (Se Mødet d. 20. Juli.)

<sup>135</sup>/<sub>82</sub>. I Genhold til den i Mødet den 1. d. M. udtalte Opfordring var fra Brolægningsudvalget modtaget Forslag til Omlægning af den nordre Ende af Mejlgade samt en Deklaration, hvorved Grundejerne i denne Del af Gaden forpligtede sig til at udrede Omkostningerne, til samlet Beløb 2300 Kr., ved Medlæggelsen af en Kloak samme Steds, idet dog nogle Deltagere have forbeholdt sig 5 Aars Genstand med Bidragets Betaling.

Indstillingen vedkommende Brolægningen vedtoges med den Tilføjning, at den kalkulerede Udgift 7700 Kroner vel kan afholdes af Midler henhørende til indeværende Regnskabsaar, men dog vil være at anmærke paa Brolægningsudvalgets Overslag for det kommende Aar. Udvalgets Forslag med Hensyn til Kloakanlægget vedtoges ligeledes, dog saaledes, at Deltagerne i Kloakanlægget som Betingelse for at blive indrømmet 5 Aars Genstand med Beløbets afdragssviise Betaling ville have at forrente det til enhver Tid skyldige Beløb med 4 % p. a. samt derom at udstede Deklaration, der inden Arbejdet paabegyndes vil være at tinglæse som Hæftelse paa de paagældende Ejendomme. (Se Mødet den 3. August.)

<sup>144</sup>/<sub>82</sub>. Formanden fremlagde en fra Hs. Majestæt Kongens Rabinetssekretariat modtagen Skrivelse af 13. d. M. om, at Allerhøjstfamme paa Grund af allerede fastslaaede Bestemmelser for sin forestaaende Rejse i Fyn og til Fredericia ikke ser sig i Stand til

at modtage Byraadets Indbydelse fra forrige Møde til ogsaa under denne Rejse at gjæste Aarhus.

<sup>144</sup>/<sub>82</sub>. Et af Udvalget for Epidemilokalet fremjat Forslag om, at det Beløb af 766 Kr. 50 Ore, som paa Konto VII 4 a 1 paa Budgettet for indværende Aar er bevilget til Omlægning af Taget paa Hovedbygningen, skulde anvendes saaledes, at Taget i Stedet for med ny Spaan skulde dækkes med det billigere Tagpap, hvorimod til Gjengjæld da ogsaa Sidehusets Tag paa samme Maade skulde omlægges, naar blot ikke det bevilgede Beløb derved overføres, — blev overgivet Bygningskommissionen til Erklæring. (Se næste Møde.)

<sup>145</sup>/<sub>82</sub>. Fra 8. Regiment forelaa en Skrivelse af 13. d. M., hvorved meddeles Underretning om, at den aarlige Betaling, som Militæretaten skal udrede for særlige til dens Disposition stillede Lokaler i Fodfolks-etablissementet, er fastsat saaledes:

|                                                      |        |
|------------------------------------------------------|--------|
| for Regimentchefens Afstræffelsesværelse .....       | 53 Kr. |
| „ Bataillonschefens do. ....                         | 34 —   |
| „ Regimentets Skrivestue .....                       | 55 —   |
| „ Kasernekommandantens Kontor .....                  | 55 —   |
| „ Intendantens do. ....                              | 87 —   |
| „ Afstræffelsesværelser for Officerer .....          | 84 —   |
| „ Samlingsstuer for Underofficerer .....             | 242 —  |
| „ Undervisningslokaler for Sekondløjtnantskolen .... | 57 —   |
| „ do for Sergentskolen .....                         | 100 —  |
| „ do. for Korporalskolen .....                       | 100 —  |
| „ do. for Underkorporalskolen .. .                   | 100 —  |
| „ Samlings- og Undervisningsstuer for Menige .....   | 540 —  |
| „ Forhørslokaler .....                               | 180 —  |

J Alt... 1687 Kr.

hvilket Beløb beregnes Kommunen til Indtægt fra den 1. April d. A. at regne.

<sup>146</sup>/<sub>82</sub>. Efter Forlangende af 8. Regiment vedtog man paa Indkvarteringskommissionens Indstilling at anvende et Beløb af 216 Kr. til Komplettering af Inventariet i 28. Bataillons Mun-deringskammer.

## Mødet den 22. Juni.

<sup>34</sup>/<sub>82</sub>. Fra Amtet var modtaget Kommunikation af en Skrivelse fra Indenrigsministeriet af 13. d. M., hvorved fremsendes fgl.

Stadsfæstelse paa Fundatsen for „M. C. Lottrup's Legat“ til Fordel for veltjente og hæderlige Folk, der have virket i tjenende Stilling paa Bryggeriet „Ceres“. (Se Mødet den 4. f. M.)

Fundatsen og Stadsfæstelsen ere optagne i Tillægget.

<sup>73</sup>/<sub>82</sub>. Det i Mødet den 25. f. M. nedsatte Udvalg meddelte, at det havde tilskrevet Telegrafingeniøren med Forslag om, at fra det Punkt paa Fredenstov, hvor de nuværende Telegrafledninger føres over til Stationen, skulde de paatænkte nye Ledninger fortsættes overjordtill til et Punkt paa Torvets østlige Del og derfra som underjordtill Ledning ad Mindegade, under Mindebro, ad Skolegade, imellem Domkirken og Latinskolen til den nye Station og derfra underjordtill tilbage til samme Udgangspunkt paa Fredenstov. Som Svar herpaa var modtaget følgende Skrivelse af 16. d. M. saa lydende:

„J Anledning af Udvalgets Skrivelse af 2. ds. og efter at der mundtlig er forhandlet med det ærede Udvalg, tillader jeg mig herved at meddele, at den i bemeldte Skrivelse paapegede Ordning ikke kan findes tilfredsstillende for Telegrafvæsenet, dels fordi den vilde medføre store Bekostninger, men navnlig fordi et af Hovedgjemedene med den paatænkte Flytning af Telegrafstationen, nemlig Fjernelsen af de nuværende Ledninger igjennem Fredensgade, Sønderallé og videre til Aarhus-Manders Hovedlandevej derved ikke vilde blive opnaaet.

For saa meget som muligt at imødekomme Kommunens Ønsker formener man at kunne gaa ind paa at føre Ledningerne fra Jernbanens Territorium underjordtill langs Aaen, igjennem Mindegade, over Mindebro, igjennem Skolegade og Mejlgade til de nye Stationslokaler. Derimod vil man af Hensyn til den betydelige Bekostning ved underjordtill Ledninger ikke kunne undgaa at føre Ledningerne fra de nævnte Lokaler langs Skolebakken og Rystvejen som Luftledninger, saaledes som foreslaaet ved de mellem Telegrafvæsenets og Byens Ingeniører førte Forhandlinger. For saa vidt imidlertid vedkommende private Grundejeres Samtykke gives til uden Vederlag indtil videre at føre Ledningerne fra Rystvejen omtrent i Forlængelsen af denne som lige Linie hen til den til Borgmesterboligen hørende Have, vil der for Telegrafvæsenets Vedkommende Intet være til Hindrer for en saadan Ordning.

Af Hensyn til nogle ved de mundtlige Forhandlinger faldne Øtringer skal jeg tilføje følgende Bemærkninger:

Langs Kystvejen vil man venteligt kunne holde Ledningerne saa højt, at den laveste hænger mindst 19 Fod over Jorden.

Efter mit Skøn vil det ikke blive nødvendigt at sælde noget af de paa Skolebaffen værende Træer, hvad enten det ene eller det andet af de ovennævnte Alternativer vælges“, Dette Forslag indstillede Udvalget til Antagelse for Kommunens Vedkommende.

Paa Forslag af Mørk blev Byraadsprotokollen derefter tilføjet følgende Beslutning:

„Byraadet indvilger i Omlægningen af Telegrafledningen gennem Byen paa den i Telegrafdirektørens Skrivelse af 16. d. M. antydede Maade.

Med Henjyn til den eventuelle overjordiske Ledning fra Borgmesterembedets Have over Udkanten af Kjøbmændene Kirkebyes, Hassensfeldts og Jasters Haver, maa Byraadet over for Telegrafvæsenet gjøre samme Forbehold gjældende, som af de nævnte Gjere ere gjorte, navnlig ved Skrivelse fra Kjøbmand Kirkebye af 21. ds., hvilken bliver at kommunikere Telegrafbestyrelsen.

I øvrigt ønsker Byraadet for Telegrafbestyrelsen udtalt, at det forventer, at Fremtiden maa føre til, at den overjordiske Ledning fra Telegrafstationen langs Kystvejen snarest muligt afløses af en underjordisk, hvilket i hvert Tilfælde vil blive nødvendiggjort, naar den nye Havn bliver færdig.“

Det skal endnu her bemærkes, at de i ovennævnte Skrivelse fra Kjøbmand Kirkebye udtalte Forbehold i det væsentlige gaar ud paa, at Ledningen skal borttages uden Udgift for nogen af de paa gjældende Gjere, naar disse maatte ville bygge ud imod Skolebaffen.

<sup>117</sup>/<sub>82</sub>. I Forbindelse med den i Mødet den 4. Maj gjorde Meddelelse androg Kasseudvalget om og blev meddelt Bemyndigelse til at indlede foreløbige Forhandlinger med Privatbanken og Jydsk Handels- og Landbrugsbank her i Byen samt Vikuben i Kjøbenhavn om Stiftelsen af et midlertidigt Laan paa indtil 350000 Kr. til Dækning af de i den nærmeste Fremtid forestaaende overordentlige Udbetalinger af Kommunens Kasse. (Se Mødet den 3. August.)

<sup>144</sup>/<sub>82</sub>. Efter at have modtaget Bygningskommissionens Erklæring over det i forrige Møde fremsatte Forslag til en forandret Omlægning af Epidemilokalets Tag m. v. blev dette Forslag vedtaget.

<sup>156</sup>/<sub>82</sub>. Udvalget for Bygninger og Inventar blev meddelt Bemyndigelse til at bortleje Forhuset af General Suel's tidligere Ejendom indtil April Flyttedag næste Aar.

## Mødet den 29. Juni.

<sup>142</sup>/<sub>80</sub>. Efter at have modtaget Erklæring fra det i Mødet den 25. f. M. ombefatte Udvalg angaaende den af de Herrer C. Langballe & Søn foreslaaede Inddæmning i Havet og Landvinding ud for det dem tilhørende Saltværk samt Kommunens tilstødende Grunde, vedtog Byraadet at svare Andragerne, at da Kommunen formentlig ikke for Tiden har Interesse i nogen Udfylbning ud for Ridehujets eller Gasværkets Grund, finder Byraadet ikke Anledning til at deltage i det projekterede Foretagende for disse Grundes Vedkommende, men maa lade Spørgsmaalet om de private Grundejeres Berettigelse til Landvinding fra Havet staa aabent.

<sup>93</sup>/<sub>82</sub>. Der fremlagdes fgl. Stadsfæstelse paa den i Mødet den 11. f. M. forhandlede Fundats for „Therese Hemmerts og Sophie Lindhards Legat“ for Døtre af Embedsmænd i Aarhus.

Saa vel Fundatten som Stadsfæstelsen ere optagne i Tillægget.

<sup>155</sup>/<sub>82</sub>. Fra Havneingeniøren og Stadsingeniøren var fremkommet Forespørgsel om, hvorvidt Byraadet maatte finde det nødvendigt for dem at anlægge Søgemaal imod „Aarhus Amtstidende“ i Anledning af nogle i dette Blad forekomne ærerørige Insinuationer vedkommende deres Embedsførelse.

Paa Forslag af Baumann, Esmann, D. Langballe, Meulengracht, Mørk og Speyer vedtog Byraadet enstemmig at svare Forespørgerne:

„Da den paagjældende og andre Artikler i Aarhus Amtstidende af fornærmeligt Indhold imod Stadsingeniøren og Havneingeniøren ikke i mindste Maade rokke den Tillid, som Raadet gennem fleraarig Erfaring har til de Herrer's Nidkjærhed, Dygtighed og Retfærdighed i Kommunens Tjeneste, saa finder Byraadet, at der ingen Anledning er for de Herrer til at anlægge Sag for at faa de fornærmelige Udtryk mortificerede.“

<sup>157</sup>/<sub>82</sub>. Forskjønnelsesudvalget havde indberettet, at det for at imødekomme et af vedkommende Grundejere fremsat Ønske havde ladet Allétræerne i Nørreallé borttage paa de Steder, hvor de vare mest generende for Beboerne. Herimod fandt Byraadet intet at erindre.

<sup>161</sup>/<sub>82</sub>. Som Svar paa et fra Grundejerne i Valdemarsgade og Søgade foreliggende Andragende om, at disse Gader maatte blive brolagte, vedtog Byraadet efter derover at have indhentet Brolægningssubvalgeis Erklæring at udtale, at da de nævnte Gader ikke henhøre blandt de offentlige, men fremdeles ere private Gader, ville de blive behandlede efter Byvedtægtens § 44 sammenholdt med Byraadets Beslutning af 25. f. M. med Hensyn til Anvendelsesmaaden af denne §, hvorhos man anmodede Brolægningssubvalget om at fremkomme med nærmere Forslag til at bringe de nævnte Gader i „farbar Stand“.

### Mødet den 6. Juli.

<sup>283</sup>/<sub>80</sub>. Som Svar paa den i Mødet den 25. Maj vedtagne Forespørgsel til Amtsrådet forelaa fra Amtet en Skrivelse af 4. d. M., hvori meddeles, at bemeldte Raad i et den 24. f. M. afholdt Møde har fastsat, at Mølledistriktets Bidrag til Kjøbstadens Fattigvæsens- og Skoleudgifter for Aarene 1881—83 skal lignede med  $\frac{1}{4}$  Del paa Hartkorn og  $\frac{3}{4}$  Del paa Formue og Lejlighed, ligesom Raadet ogsaa har udtalt Ønske om, at Ligningen foretages af Kjøbstadens Ligningskommission og opkræves af Aarhus Kommune.

<sup>117</sup>/<sub>81</sub>. Fra Amtet forelaa Kommunikation af en Skrivelse af 26. f. M., hvorved Indenrigsministeriet approberer Kjøbet af Ejendommen Nr. 41 paa Magade. (Se Mødet den 8. f. M.)

<sup>164</sup>/<sub>82</sub>. I Anledning af et fra Eft. Stefansforeningen fremkommet Andragende om Kommunen vilde overlade samme en Byggegrund uden Betaling til derpaa at opføre et Afsl for Smaabørn, besluttede man at nedsætte et Udvalg, bestaaende af Esmann, Mørk og A. Langballe, til at undersøge Sagen og derover afgive Erklæring.

### Mødet den 13. Juli.

— I Borgmesterens Fraværelse paa en Rejse leledes Forhandlingerne af Kammerraad Esmann som midlertidig Formand.

<sup>14</sup>/<sub>82</sub>. Da Brolægningssubvalget i en fremsendt Erklæring ganske havde sluttet sig til de af Gasværksudvalget i Mødet den 16. Marts med Hensyn til den saa kaldte „Eft. Annagade“ meddelte

Oplysninger, bemyndigede man dette Udvalg til paa tidligere foreslaaet Maade at drage Omsorg for Gaden Belysning, hvilken Foranstaltning Byraadet dog ikke vil have opfattet som en Erkjendelse af, at Gaden er i en saadan Tilstand, at den iøvrigt kan overtages som offentlig.

<sup>119</sup>/<sub>82</sub>. Fra 3. Artilleriafdeling var modtaget Meddelelse om, at Forplejningskorpset under 4. d. M. paa Krigsbestyrelsens Begne har approberet den af Byraadet i Mødet den 4. Maj d. A. vedtagne Overenskomst om Artillerikajernens økonomiske Bestyrelse.

Overenskomsten er optagen i Tillægget.

<sup>158</sup>/<sub>82</sub>. Efter Andragende fra vedkommende Grundejere og i Overensstemmelse med Brolægningsudvalgets Erklæring vedtog Byraadet at tillægge den private Vej, som skærer Montanavej og som gaar fra Matr.-Nr. 154 og 165 a i Øst og Nr. 143 og 155 a i Vest, Navn af „De Rømers Vej“.

<sup>159</sup>/<sub>82</sub>. Et fra vedkommende Grundejere fremkommet Andragende om at Navnet paa „Farvergyden“ maatte blive forandret til „Farvergade“, kunde Byraadet efter derover at have modtaget Brolægningsudvalgets Erklæring ikke indgaa paa.

<sup>165</sup>/<sub>82</sub>. Overensstemmende med et af vedkommende Grundejere indgivet og med Brolægningsudvalgets Erklæring foreliggende Andragende tillod Byraadet, at samtlige Træer i Skedgade maatte borttages.

<sup>169</sup>/<sub>82</sub>. I Henhold til et af vedkommende Grundejere derom indgivet og af Brolægningsudvalget anbefalet Andragende indgif Byraadet paa at overtage som offentlig den tidligere private Kloakledning, der gaar fra Olbriggeriet „Godthaab“ til Hjørnet af Fæggergaardsvejen og Frederiksalé, hvor for Tiden en ny Bygning er under Opførelse.

<sup>170</sup>/<sub>82</sub>. Efter derom gjort Forslag vedtog Byraadet at nedsætte et af C. Rjer, Esmann og Fenger bestaaende Udvalg til at træde i Forbindelse med Amtsrådet angaaende den fremtidige Bevaring af Byens og Amtets Arkiver.

## Mødet den 20. Juli.

— I Borgmesterens Fraværelse paa en Rejse leledes Forhandlingerne af Kammerraad Esmaun som midlertidig Formand.

— Fra Skoledirektionen fremlagdes en Skrivelse af 16. d. M., hvori meddeles, at Lærerinde Frøken Ulrikka Spiller paa Anfølgning er meddelt Afsked af Skolevæsenets Tjeneste fra den 1. Septbr. d. A. at regne.

<sup>313/81</sup>. Paa Forslag af Baumann bemyndigedes Adjunkt Lohse til at modtage og overfende hertil den Kommune af cand. phil. A. B. Freund legerede og i Mødet den 8. Decbr. f. A. nærmere omtalte Møntsamling. (Se Mødet den 24. August.)

<sup>90/82</sup>. Fra Amtet fremlagdes Kommunikation af en Skrivelse af 6. d. M., hvorved Indenrigsministeriet approberer, at der til Bygningen af et nyt Retorthus ved Gasværket maa optages et midlertidigt Laan af 45000 Kr. (Se Mødet den 15. f. M.)

<sup>132/82</sup>. Efter Forslag af vedkommende Udvalg vedtog Byraadet at paategne det i Mødet den 25. Maj fremkomne Andragende fra Bærtshusholderforeningen, at man intet sandt at erindre imod, at den ansøgte fgl. Stadsfæstelse paa Foreningens Vedtægter meddeltes. (Se Mødet den 21. Septbr.)

<sup>134/82</sup>. Fra Amtet var modtaget Kommunikation af en Skrivelse af 8. d. M., hvorved Justitsministeriet fremsender et til samme direkte indkommet Andragende med Bilag fra et Antal Skatteydere i Aarhus, hvori disse ansøge om, at der ikke bliver meddelt Approbation paa det af Røjmand Skovby paabegyndte Byggeforetagende (se Mødet den 15. f. M.), forinden det ved grundig Undersøgelse af Sagen konstateres, at Bygningens Indrykning ikke kunde eller kan ske uden alt for stort Offer for Kommunen. Over dette Andragende forlanges Bygningskommissionens Erklæring indhentet, hvorefter Byraadet anmodes om at ytre sig over Sagen i sin Helhed, til hvilken Ende det i nævnte Møde behandlede Andragende tillige er vedlagt Ministeriets Skrivelse.

Erklæring fra Bygningskommissionen var modtaget.

Paa Forlangende af Mørk og 3 andre Medlemmer blev Sagen udsat til næste Møde.

<sup>171/82</sup>. Et fra Fabrikant O. Henriksen i Rjøbenhavn fremkommet Andragende om Tilladelse til at maatte anlægge et Telefonnet her i Byen blev overgivet Brolægningsudvalget til Erklæring. (Se Mødet den 5. Oktober.)

<sup>173/82</sup>. Paa derom foreliggende Andragende meddelte Byraadet Mekanicus S. L. Johansen Autorisation som Gas- og Vandmejer.

## Mødet den 3. August.

— I Borgmesterens Fraværelse paa en Rejse leledes Forhandlingerne af Kammerraad Esman som midlertidig Formand.

<sup>259/81.</sup> I Sagen angaaende Opsørelsen af et nyt Krudthus (se senest Mødet den 1. Juni) var fra Amtet modtaget Kommunikation af Indenrigsministeriets Skrivelse af 29. f. M., saa lydende:

„I det med Amtets behagelige Skrivelse af 6. f. M. her- til indkomne Andragende har Aarhus Byraad ved at meddele Resultatet af nogle mellem Krigsbestyrelsen og Raadet førte Forhandlinger om Tilvejebringelsen af et nyt Krudttaarn i Aarhus, til Brug saavel for Garnisonen som for Kjøbmændene i Byen, indberettet, at Krigsministeriet, som for sit Vedkommende har approberet det hoslagt med Tegninger og Overslag tilbagefølgende Forslag til Opsørelse af en saadan Bygning, har opfordret Byraadet til, efter at have erhvervet Indenrigsministeriets Approbation paa bemeldte Forslag, snarest muligt at skride til Bygningens Opsørelse, uden at afvente Udstedelsen af en ny Garnisonslov.

Byraadet har derhos tilføjet, at samme, da Aarhus Kommune ikke for Tiden har Midler til at udrede de med det omhandlede Byggeforetagende forbundne Omkostninger, der for Garnisonens Vedkommende vilde beløbe sig til 6800 Kr., ikke vil kunne paatage sig nogen Forpligtelse til strax at opføre oftnævnte Bygning.

Foranlediget heraf skulde man til behagelig Efterretning og videre fornøden Bekjendtgørelse tjenstligst meddele, at man, da Krigsministeriet, med hvem man har brevvexlet over Sagen, har udtalt, at det er Krigsbestyrelsen meget magtpaaliggende, at der i en nær Fremtid skrides til Bygningens Opsørelse, maa henstille til Byraadet, naar det ikke paa anden Maade kan gjøre Udvej til Sagens Gjennemførelse, at indgive Andragende til Finansministeriet om at erholde det fornødne Laan (6800 Kr.) af Indkvarteringsfondens Midler, idet man, naar et saadant til Finansministeriet stilet Andragende gennem Amtet indsendes hertil, vil oversende samme til bemeldte Ministerium med sin Anbefaling.

Det tilføjes, at man i ethvert Fald forventer at modtage Indberetning om, hvad der videre i Sagen passerer.”

Man besluttede at indhente Indkvarteringskommissionens Erklæring. (Se Mødet den 24. d. M.)

<sup>117/82.</sup> Rasfeudvalget gjorde mundtlig Meddelelse om, hvilke Tilbud det i Henhold til den under 22. Juni modtagne Bemyndigelse havde erhvervet fra de der nævnte Pengeinstitutter paa Ydelsen af

et midlertidigt Laan paa indtil 350000 Kroner til Kommunens Forbrug, og anbefalede at modtage det fra Sydsø Handels- og Landbrugsbank fremkomne som det billigste.

Byraadet sluttede sig til Udvalgets Indstilling, i Overensstemmelse med hvilken Indenrigsministeriet under 21. August blev tilfrevet saaledes:

„Af forskellige tidligere Indberetninger vil Ministeriet have erfaret, at Kommunen har indladt sig paa forskellige Entrepriser, med Hensyn til hvilke nærmere Indstilling er forbeholdt angaaende Tilvejebringelsen af de fornødne Penge til Udbetalingerne. Dette har saaledes været Tilfældet med Hensyn til Købet af Bispegaarden, hvorom Indstilling gjordes den 1. Septbr. f. A., Købet af General Juels og Enkes Ejendom, hvorom Indstilling skete den 10. Oktbr. f. A., og Købet af Vinhandler Fr. Larjens Ejendom, hvorom gjordes Indstilling den 17. Decbr. f. A. Alle 3 Køb ere approberede af Ministeriet. Endvidere indgik under 16. Januar d. A. en Indstilling om Købet af flere Ejendomme paa Agade og Fistergade for at gjøre det muligt at bygge en Bro over Aaen fra Søndergade til Sct. Klemensstov, hvilke Køb approberedes ved Ministeriets Skrivelse til Stiftamts huset af 6. Febr. f. A., foruden at Købet af et enkelt mindre Hus i samme Djemed approberedes ved Ministeriets Skrivelse af 26. Juni 1882. Endelig har Byraadet set sig foranlediget til at tegne et Beløb af 200000 Kr. i Aktier til den ny Jernbane fra Hou Havn over Odder til Aarhus, af hvilket Beløb dog strax 50000 Kr. overgik til en anden Mand, medens Resten skal betales i 4 halvaarlige Terminer.

Byraadet havde haabet til de i disse Retninger forestaaende Udgifter lettest og nemmest at komme til de fornødne Penge i Genhold til Bestemmelserne i den af Ministeriet Rigsdagen i sidste Sæssion forelagte Lov om Fastsættelse af visse Kjøbstæder som Garnisonsstæder.

Da dette Lovforslag imidlertid ikke passerede Folkethinget og saaledes ikke kunde gives Lovkraft, har man maattet ty til anden Udvej, og har da troet foreløbig at burde hjælpe sig ved midlertidigt Laan indtil det maatte vise sig om Loven vil udkomme eller ikke.

Udkommer den ikke i Løbet af næste Aar, vil man søge arrangeret et nyt fast Laan paa anden Maade.

Under de givne Omstændigheder har Byraadet derfor henvendt sig til Aarhus Privatbank, Handels- og Landbrugsbanken her i Byen og Vikuben i Kjøbenhavn for at erfare, hvilket af disse Pengeinstituter der paa billigste Vilkaar vilde aabne Byen en Kredit paa indtil 350000 Kr., hvorpaa der kunde trækkes i Tiden fra Oktober Flyttedag d. 21., da det første større Beløb forfalder, indtil 11. Septbr. 1883, og vare af de indkomne Tilbud Handelsbankens det billigste, nemlig til Rente af 5 % p. a. fix, dog at forsaavidt Nationalbankens Ublaansrente ikke forhøjtes under Laanetiden, retourneres der Kommunen  $\frac{1}{8}$  % p. a.

Byraadet har modtaget dette Tilbud og undlader ikke derom at gjøre Indberetning, idet man dog skal tillade sig at tilføje, at hvis Ministeriet maatte finde, at dets Approbation paa det saaledes arrangerede Laan, uagtet Bestemmelsen i § 20, første Stykke in fine af Loven af 26. Maj 1868 om Kjøbstads-kommunernes Styrelse m. v., er fornøden, tillader man sig at andrage om saadan Approbation.

(Se Mødet den 21. Septbr.)

<sup>134</sup>/<sub>82</sub>. I Anledning af det i forrige Møde forelagte Spørgsmaal om en yderligere Udtalelse af Byraadet angaaende Kjøbmand A. Skovbys Byggeforetagende besluttede man med 9 Stemmer imod 3 at erklære:

„at Byraadet fremdeles er af den Formening, at Forholdene ikke for Tiden nødvendiggjøre en Gadeudvidelse paa det heromhandlede Sted og at man derfor ikke har troet at burde bebyrde Kommunen med de store Bekostninger en saadan vilde forbre, saa meget mindre som en Udvidelse i Fremtiden ikke i nogen væsentlig Grad vanskeliggjøres ved Bygningens Restauration;

at man har anset det heldigere for Omgivelserne, at Skovbys Bygning restaureredes som det er, ligesom man af sanitære Hensyn finder det heldigt, at Etagerne ere givne en større Højde end tidligere.“

Disse Grunde bevirkede, at man ikkun benyttede Lejligheden til at opnaa en Overenskomst med Bygherren, hvorved en Udvidelse af Gaden gennem en eventuel Sænkning af Gaden bliver mulig uden Erstatning.

Der er ikke i Andragendet eller ad anden Vej senere fremkommet noget, der har givet Byraadet Anledning til at forandre sin Beslutning."

Følgende Forslag af Mørk blev forkastet med 3 Stemmer:

„Som af Bygningskommissionen i sin Erklæring selv indrømmet er denne Sag i sin Tid kommen mindre vel forberedt til Byraadet. Da Raadet imidlertid derefter ved udtrykkelig Beslutning har givet Afkald paa at forbre Indrykning ad tvungen Vej, og dette Afkald ikke ensidigt kan tages tilbage, da derhos en mindelig Overenskomst med Hr. Skovby nu, da Byggeforetagendet uafbrudt har været fortsat og nærmer sig sin Ende, ikke kan ventes, ser Byraadet ikke nogen Uvej til for Tiden med Virkning at gjenoptage Spørgsmaalet om Indrykning af Facaden for at forbedre Passagen. Et eventuelt Spørgsmaal om Expropriation efter Byggelovens § 2, sidste Punktum, vil lige saa vel og mulig bedre kunne forbeholdes et senere Tidspunkt. Med Hensyn til den ansøgte Dispensation fra Byggelovens § 21 i Henseende til at forhøje den gamle Bygningens lave anden Etage, da maa Byraadet, uafhængigt af Spørgsmaalet om Indrykningen, anse denne Begjæring for rimelig og ønskelig saavel fra et sanitært som et arkitektonisk Synspunkt, hvorfor man vedblivende ikke kan andet end anbefale, at den begjærte Dispensation gives."

Mørk forbeholdt sig desuden at ledsage Sagen med et Minoritetsvotum ved dens Indsendelse til Ministeriet. (Se Mødet den 21. Septbr.)

<sup>135</sup>/<sub>82</sub>. Da Brolægningsudvalget havde indberettet at samtlige Grundejere i Mejlgaades nordlige Del, dog paa en nær, havde afgivet den i Mødet den 15. Juni forudsatte Deklaration angaaende de af dem tegnede Bidrag til Kloaken der Steds, bemyndigede Byraadet Udvalget til at lade de paagjældende Ombrolægnings- og Kloaarbejder foretage.

<sup>175b</sup>/<sub>83</sub>. Fra Stadslæge Schmiegelow var fremkommet følgende Skrivelse af D. D. angaaende de hygiejniske Forhold paa det saa kaldte Sufferhus, der midlertidig er indrettet til Kaserne for den her garnisonerende Felt-Artilleriafdeling. Den er saa lydende:

„Da gastriske og tyfoide Febre i den sidste Tid have taget stærkt Opving i Aarhus By, og det er mig bekendt at den herværende interimistiske Artillerikaserne har frembragt et stort Antal Patienter med disse Sygdomme, skal

jeg ifølge Embedspligt tillade mig at henvende en Begjæring til det ærede Raad om snarest at foranstalte det fornødne i Henseende til denne Kaserne's fremtidige Benyttelse, for at ikke den nuværende og senere Epidemier der skulle finde Næring.

Kasernen er indrettet til sit nuværende Brug uden at jeg som Statens Embedsmand er raadspurgt, og da jeg senere, som Medlem af Aarhus Sundhedskommission, har besøgt Forholdene, maatte jeg i flere Henseender finde dem uheldige, og jeg udtalte navnlig den Gang i Kommissionen, at her syntes Forudsætninger at være til Stede for ondartede Febrers Opstaaen og Udbredelse, thi det maatte i hygiejnisk Henseende anses forkasteligt at have Sovesale til mange Mennesker over en Stald, hvori mange Heste, især naar der maatte ikke altid fandt tilstrækkelig Luftfornyelse Sted; og forkasteligt var det at have samlet mange Mennesker paa eet Sted uden først at have reguleret Uhumfthedernes Afløbsforhold.

At ogsaa andre Marsjager, hentede fra Driftevandets eller Spisevarernes Besskaffenhed, kunne have haft deres Indflydelse, nægter jeg ikke, dette kan være omtvisteligt, men hoorom Alt er, bør en Militærkaserne ordnes efter andre Grundsætninger end dem, som her have været raadende."

Man besluttede at indhente Erklæring fra Sundhedskommissionen. (Se næste Møde.)

<sup>176</sup>/<sub>82</sub>. Udvalget for Bygninger og Inventar indstillede til Approbation følgende Bud, som ved en den 25. j. M. afholdt Licitation over Levering af Stenful og Brænde til Kommunens Forbrug i Vinteren <sup>1882</sup>/<sub>83</sub> vare fremkomne som de laveste, nemlig:

1. af 2 Kr. 30 Ore pr. Tønde af indtil 5000 Tdr. Stenful — budt af Konful H. Wulff.
2. af 2 Kr. 35 Ore pr. Td. af indtil 13000 Tdr. Stenful (til de militære Etablissementer) — budt af samme, og
3. af 26 Kr. pr. Favne af 54 Favne Brænde — budt af Kjøbmand H. Broge.

Den forlangte Approbation meddeltes.

## Mødet den 10. August.

<sup>292-293</sup>/<sub>81</sub>. Det meddeltes, at de i Mødet den 15. Juni tiltraadte Fundatser for Fonden til Udvikelse af Haandværkerforeningens

Friboliger og for Slagtermester S. L. Hendriksens og Hustru Segat vare blevene fgl. stadfæstede.

Begge Fundatser ere optagne i Tillægget.

<sup>129</sup>/<sub>82</sub>. I Genhold til den i Mødet den 25. Maj Markudvalget givne Bemyndigelse og derefter af Udvalget foranstaltede Beskjendtgjørelse var der indkommet 4 forskjellige Tilbud om Ublejning af Areal til en Exercerplads for Artilleriet, hvilke derefter vare blevene tilstillede Kommandantiskabet til Erklæring. I en Skrivelse af 28. f. M. havde dette dernæst af forskellige Grunde erklæret sig ubetinget imod Antagelsen af de 3 Tilbud, medens det med Hensyn til et fra Prokurator Langballe fremkommet Tilbud om Lodderne Nr. 80 og 97 i Skovvangen af Størrelse henholdsvis omtrent 28 og 7 Tdr. Land havde ytret, at disse Lodder heller ikke kunde benyttes til Dels af den Grund, at Arealet var for lille, men væsentligst fordi den mindre Lod har en for den paataente Anvendelse højest uheldig Beliggenhed i Forhold til den større. Derimod vilde Matr.-Nr. 80 i Forbindelse med en af Røjmand Bünger senere tilbudt Lod, Matr.-Nr. 107, omtrent 15 Tdr. Land, som er beliggende umiddelbart Øst derfor, kunne afgive en baade i Størrelse og Form ret heldig Exercerplads for Artilleriet, naar den mellem Lodderne liggende Jordvold blev fløjet, hvorfor Kommandantiskabet anmoder om, at disse Lodder om muligt maa blive anviste til Exercerplads for Artilleriadsdelingen, saa snart dette efter Omstændighederne kan ske, samt om, naar Bestemmelse om Pladsens Anvendelse til den omhandlede Brug er truffen, at Volden maa blive fløjet, og Lodderne, for saa vidt de ikke allerede henligge som Græsmark, forinden Overleveringen udlagte med Græs. Med Hensyn til den i Kommandantiskabets tidligere Skrivelse af 9. Maj endvidere forlangte Forøgelse af den store Exercerplads ved Skejby Lej med et Areal paa ca.  $8\frac{1}{7}$  Tdr. Land, udtales det, at denne Forøgelse fremdeles maa anses nødvendig, uanset at der anvises Artilleriadsdelingen en særlig Exercerplads, hvorfor Begjæringen herom fornyes i alt Fald fra Udløbet af det nuværende Lejemaal den 1. Oktober 1885.

I Genhold til det foreliggende besluttede Byraadet at indgaa til Indenrigsministeriet med Andragende om at maatte modtage de af Prokurator Langballe og Røjmand Bünger indgivne Tilbud om Leje af Lodderne Matr.-Nr. 80 og 107 i Skovvangen, i alt 43 Tdr. Land, for en aarlig Leje af 80 Kr. pr. Td. Land eller i alt 3440 Kr. aarlig og paa de øvrige af Ejerne opstillede Wilkaar, navnlig en bunden Lejetid af 6 Aar, og derefter overlade disse Lodder

til Exercerplads for Artilleriasdelingen, ligesom ogsaa til at maatte forøge den store Exercerplads med det omhandlede Stykke Jord, naar dette ved Lejemaalets Udløb bliver ledigt, mod at der herfor aarlig refunderedes Kommunen 470 Kr. af Statskassen. (Se Mødet den 26. Septbr.)

<sup>175b/82.</sup> I Anledning af den i forrige Møde fremlagte Skrivelse fra Stadslæggen angaaende Sundhedsforholdene paa den midlertidige Kaserne for Artilleriet var fra Sundhedskommissionen modtaget følgende Skrivelse af 9. d. M., saa lydende:

„I Anledning af den hermed tilhagesølgende Skrivelse fra Stadslæge Schmiegelow betræffende den herværende interimistiske Artillerikaserne, hvorover Byraadet under 4. ds. har begjæret Sundhedskommissionens Erklæring, skal Kommissionen efter atter at have taget Forholdene paa Kasernen i Djesyn ikke undlade at udtale sin fuldstændige Tilslutning til Stadslægens Udtalelse: „at her synes Forudsætninger at være til Stede for ondartede Febrers Opstaaen og Udbredelse.“ Naar undtages Afløbet fra Pumpen i Gaarden og fra Vandopstanderen ved Stalden — hvilket fidske gennem en Rendeften ogsaa modtager Tagvandet fra Staldens vestlige Side — findes der paa hele den store Kaserneplads ikke Spor af Afløb. Regnvandet flyder fra Vattefstraaningen ned mod Kasernen og siver her i Jorden og derfra gennem Mur og Grund ind i det overdækkede underjordiske Rum paa Kasernens søndre Side, og gennem underjordiske Gange, som staa i Forbindelse med dette Rum, trænger Fugtighed og usunde Dunster op i Kasernen. Afløb fra Kjøkken og Bisfoir gaar til nedgravede Tønder, hvorfra vel en Del tømmes ud, men naturligvis ogsaa en stor Del siver i Jorden, tilmed da det udtømte ledes gennem aabne, for Størstedelen ubrolagte Grøfter eller henkastet paa Møddingen. Tagvandet fra Kasernen og Staldens østlige Tag ledes blot ned til Jorden og overlades saa til sig selv lige som Afløbet fra Kjøkkenet i Sidehuset (hos Vognmanden). Den ubrolagte Stald har aldeles intet Udløb eller Afløb; al Urin og Fugtighed fra Gjødningen trænger ned i Jorden, ligesom ogsaa fra Møddingerne saavel ved Stalden som ved Sidehuset, der ere anlagte paa fri Mark uden Spor af Underlag, Omgjærdning eller Overdækning. Alle disse Forhold gjøre, at Jordbunden bliver aldeles gennemtrængt af forraadnede organiske Stoffer, der saavel gennem Brøndvandet som gennem Uddunstninger maa virke højst uheldigt paa Beboernes Sundhed,

og ikke mindst naar de som her til Dels indkvarteres ovenover Stalden med kun et tyndt Gipsdække imellem.

Det er Sundhedskommissionen bekendt, at der fra 3. Artilleriasdeling er klaget over disse Forhold, og at foreløbig Kasernen vil blive rømmet og desinficeret. Men selv om her ved selve Bygningen for Djebliffet kan befries for Smitten, maa Sundhedskommissionen dog i de nævnte uheldige Forhold se en stadig Kilde til ny Udbrud af Sygdommen og »aa derfor anse enhver Foranstaltning for frugtesløs, som ikke hidfører et stadigt og godt Afløb fra alle Kasernens Lokaler. Den skal derfor foreslaa, at Brøndene aldeles ikke benyttes, men erstattes af en Ledning fra Byens Vandværk, og Brøndene eventuelt tilfastes. Gullet paa Kasernens sydlige Side, som næppe nogen Sinde vil kunne holdes tørt, og som Kommissionen anser for et særdeles sundhedsstruende Forhold, bør fyldes. Afløb fra Kjøkkener, Pissoir og Stalde bør ledes gennem Rørledninger til Jægergaardssvejen, hvor Grøften maa brolægges. Tagvandet ledes i brolagte Rørledninger til disse Ledninger. Møddingerne indrettes efter Sundhedsvedtægtens Paahud. Lokalet over Stalden, der ogsaa, fordi det er beliggende umiddelbart under Taget, er et lidet tilfredsstillende Sovelokale, bør ikke benyttes til Belægning.

Da der i Fjor første Gang klagedes over Forholdene paa Artillerikasernen, saa Sundhedskommissionen vel lige saa godt som i Aar de ovennævnte Mangler, men i Betragtning af Forholdenes interimistiske Karakter og med Forhandlingerne om Rytterikasernen i friskt Minde mente Sundhedskommissionen at burde indskrænke sig til de den Gang foreslaaede lempeligere Foranstaltninger. I Aar, da Resultaterne af disse Forhold paa saa sørgelig og haandgribelig Maade give sig tilkjende, maa Sundhedskommissionen finde det aldeles uforsvarligt, om ikke Manglerne blive afhjulpne paa fyldestgørende Maade."

Derhos foreslaa som fremsendt af Indkvarteringskommissionen trende Skrivelser, henholdsvis af 30. f. M., 5. og 9. ds. fra 3. Artilleriasdeling til bemeldte Kommission, ved hvilken Opmærksomheden ligeledes henledes paa de tilstedeværende skadelige Forhold i hygiejnisk Henseende og Anmodning stilles om, at samme maa blive rettede.

Man overdrog det til Indkvarteringskommissionen at træffe de efter dens Skøn aldeles nødvendige Foranstaltninger til de tilstedeværende Manglers Afhjælpning. (Se Mødet den 24. August.)

<sup>179</sup>/<sub>82</sub>. Efter Indstilling af Indkvarteringskommissionen approberede Byraadet, at den Garnijonsstyrke, som skal modtages her i Byen i September Maaned d. M., skal, efter at de indkomne Tilbud om Levering af Kvarterer ere tagne til Følge, fordeles paa alle Byens Husejere efter de affattede Beregninger over enhvers Indkvarterings-eene til den ordinære Betaling af 20 Ore daglig pr. Mand.

<sup>181</sup>/<sub>82</sub>. Paa Forslag af Brandkommissionen stilledes et Beløb af 250 Kr. til Kommissionens Raadighed som Tilskud til Udgifterne ved en her i Byen i Septbr. Maanedes forestaaende Brandvæsens-udstilling.

## Mødet den 24. August.

<sup>259</sup>/<sub>81</sub>. Indkvarteringskommissionen afgav mundtlig den i Mødet den 3. d. M. æftede Erklæring i Sagen angaaende Opførelsen af et nyt Arbejds- og Hvervshus, hvorefter den videre Forhandling blev udsat til næste Møde.

<sup>313</sup>/<sub>81</sub>. Da den Freundske Møntsamling nu er ankommen her til Byen, besluttede man at tilskrive Museumsbestyrelsen med Anmodning om, at den maatte blive indrømmet Plads i Museet. (Se Møderne d. 20. s. M. og den 12. Oktober.)

<sup>175b</sup>/<sub>82</sub>. I Henhold til den i Mødet den 10. d. M. tagne Beslutning forelagde Indkvarteringskommissionen følgende Indberetninger, henholdsvis fra Stadsingeniøren og Bygningsinspektøren om de Foranstaltninger, der foreløbig ere trufne for at afhjælpe de sundhedsfarlige Mangler ved Artilleriets midlertidige Kaserne. De ere saa lydende:

## Indberetning

om

de Arbejder, der i Henhold til Lægens Forskrift ere udførte paa Artillerikaserne.

1. Samtlige Lokaler ere desinficerede ved Alordamp;
2. Lagener og Tæpper ere sendte til Vask;
3. Galmjækkene ere, efter at være desinficerede, tømte, Baarene sendte til Vask og Galmen brændt;
4. Samtlige Lokaler i de 2 øverste Etager ere overkalkede med Alorkalk, dette gælder baade om Loft, Vægge, Gulv og alt umalet Træværk;
5. Sengstederne indsmøres med Karbolvand;

6. De underjordiske Rum renses og tilmures;
7. Samtlige Lokaler hvidtes;
8. Alt malet Træværk sæbevastes.

De under 5, 6, 7 og 8 nævnte Foranstaltninger ere paa-  
begyndte, men endnu ikke fuldførte.

Aarhus, den 24. August 1882

Springborg,  
Bygningsinspektør.

Til

Indkvarteringskommissionen,

Aarhus.

I Følge Indkvarteringskommissionens Bestemmelser blive følgende Arbejder at udføre ved Artillerikaserne ved Jæger-  
gaardsvejen:

1. Vandledning fra Opstanderen ved Stallden til Hovedbygning-  
en; denne er nedlagt i forrige Uge og hertil er benyttet de  
gamle Rør, der i Aar bleve optagne i Jægergaardsvejen af  
Ledningen til Palmefjærnefabriken. Arbejdslønnen med Ned-  
lægning med Haner vil koste ca. 100 Kr.
2. Kloakledning fra Jægergaardsvejen forbi Stallden til Hoved-  
bygningen, hvilken Ledning optager Afløbet fra den ene Side  
af Stallden, Pissoiret og Kjøkkenet. Arbejdet paabegyndtes  
i Begyndelsen af denne Uge og forventes færdigt de første  
Dage i næste Uge. Beføstningen hertil bliver c. 350 Kr.,  
men Mørene til Værdi 250 Kr. ville kunne benyttes igjen.
3. Brolægning om et Stykke af Stallden og Hendeftenen eller  
Grøften langs Jægergaardsvejen vil blive udført, naar der  
haves tilstrækkelig gamle Brosten, som vil faas ved Omlæg-  
ning af den uordrede Del af Mejlgade og Guldsmedgade. Til  
dette Arbejde vil medgaa 40 □ Fv. og Beføstningen vil  
blive 280 Kr., hvorefter Stenenes Værdi kan sættes til 160 Kr.

Med Hensyn til Brolægning af Stallden, da vil denne  
kunne udføres af gamle Brosten fra disse Gader for 1375 Kr.  
og ere Stenene i denne Sum sat til en Værdi af 780 Kr.

Erhøbdigt

B. Sletting.

Højvelbaarne

Hr. Generalkrigskommissær, Borgmester Schmidt,

C. af D., Dbm. p. p.

(Se Mødet den 8. September.)

<sup>182</sup>/<sub>82</sub>. Udvalget for Epidemilokalet oplyste, at det den 19. d. M. paa Foranledning af Fysikus Bün ger havde tillet dette Lokale til Raadighed for Optagelsen af de Tyfuspatienter, der under den nu herskende store Sygelighed ikke uden Fare for Overfyldning kunde finde Plads i Hospitalet, og henstillede dernæst til Byraadets Afgjørelse, hvorvidt der, som ogsaa af Fysikus foreslaaet, skulde gives Patienter, som lide af gastrisk og tyfoid Feber, fri Behandling paa Sygehuset, saa længe den nuværende Epidemi varer.

Byraadet erklærede sig enig i den trufne Foranstaltning, men kunde ikke finde det rigtigt, at der i Henseende til Betalingen fandt Afvigelse Sted fra de gjældende Bestemmelser.

<sup>183</sup>/<sub>82</sub>. Fra 3. Dragonregiment var modtaget en Skrivelse af 1. d. M., hvori anmodes om, at der af Sundhedshensyn maa blive foretaget den Forandring ved Latrinerne og Skarnkasserne ved Underofficerskajernen paa Etablisementet, at disse enten anbringes med 3 Retirader og 1 Skarnkasse ud for hver af Bygningens Gavle eller samledes flyttes om til den mod Kaserneetablisementet vendende Gavl. Indkvarteringskommissionen, hvis Erklæring foresaa, fraraade imidlertid at indgaa paa nogen Forandring i de bestaaende Forhold, idet den tillige oplyste, at Latrinerne og Møddingerne ligge 18 Alen fjernede fra Vaaningshuset og ere indrettede overensstemmende med Sundhedsvedtægtens Bestemmelser.

Man besluttede at indhente Sundhedskommissionens Erklæring. (Se næste Møde).

<sup>184</sup>/<sub>82</sub>. Fra Odense Byraad foresaa Forslag til, at Delegerede fra de forskjellige Garnisonsbyer udenfor Kjøbenhavn skulde træde sammen til et Møde i forestaaende Efteraar for at drøfte Indkvarteringsvæsenet og navnlig Udgifterne derved.

Idet Byraadet sluttede sig til den udtalte Tanke, valgte det Speyer til at repræsentere sig paa dette Møde. (Se Mødet den 12. Oktober.)

<sup>185</sup>/<sub>82</sub>. Efter Indstilling af Politimesteren vedtog Byraadet for Fremtiden at forhøje de Lærepenge, som udbetales hjemskrevne Personer overensstemmende med Lov af 14. Marts 1867, § 2, til 20 Ore pr. Mil.

<sup>188</sup>/<sub>82</sub>. Et fra 3. Artilleriafdeling foreliggende Forslag til Budget for Artillerikaserneøns økonomiske Bestyrelse i Tiden fra den 1. d. M. til den 31. Decbr. d. A. blev behandlet, men derpaa udsat til næste Møde.

## Mødet den 31. August.

— Til for Kommunens Vedkommende at tiltræde Sessjonen for 1883 valgtes J. Kjær og A. Nielsen.

<sup>232</sup>/<sub>80</sub>. Indkvarteringskommissionen meddelte, at den havde modtaget en Skrivelse af 24. d. M. fra 3. Dragonregiment, hvorved fremsendes en Fortegnelse fra Kasernekommandanten over de Reparationer m. v., der formentes at burde foretages ved Kasernen i næste Finansaar. Iblandt de saaledes omhandlede Arbejder var der i Punkt Nr. 12 foreslaaet en Indhegning af Gjødningspladserne, med Hensyn til hvilket det var bemærket, at Regimentet efter Konference med Stadsingeniøren var bleven enig med denne om at forsøge paa at aflede Vandet fra disse Pladser ved Anbringelse af Rør, der føre ned til Kloaken. Regimentet havde nemlig i en Skrivelse af 10. d. M. tidligere anmodet Kommissionen om, at Pladserne, der ved stærkt Regnshyl løbe helt fulde af det Vand, som overfløommer Gaarden, maatte blive omgivne med en 8 à 10 Tommer høj Mur samt forsynede med en Rampe paa den Side, der vender ud til Staldene, — og med Hensyn til dette Forslag havde Stadsingeniøren i en Erklæring af 24. d. M. til Kommissionen udtalt sig saaledes:

„Gjødningspladserne, der ere brolagte med ekvarerede Sten, ere ca. 30' lange og 20' brede og have en svag Fordybning, hvor der ved Regnvejr kan samles noget, fra 3—6" Vand. Da det ikke er heldigt, at dette bliver staaende, vil jeg foreslaa, at der lægges en 4" Stikledning til hver Gjødningsplads med Afløb til de derværende Kloakledninger. Der hvor Ledningen udmunder i Fordybningen af Gjødningspladsen anbringes en Hane, og naar der findes Vandansamling aabnes Hanen, hvorved Vandet faar Afløb til Kloaken. Man vil da herved opnaa det Gode, at der intet flydende kan ansamles af nogen Betydning, og Ulejligheden vil ikke blive stor ved efter en større Regnbyge at aabne for dette Udløb.

Anbringelsen af saadanne Udløb med Hane vil i det Hele kunne anslaaes til ca. 100 Kr. for de 4 Gjødningspladser.

At sænke Gjødningspladserne vil ikke være heldig, da saa Vandet efter et stærkt Regnshyl vil blive staaende i disse, og at anbringe en 8—10" høj Mur om dem vil rigtignok bevare dem for det Vand, som tilflyder dem fra Omgivelserne, men vil ikke befri Pladserne for Fugtighed ved Regnvejr. Tilmed ville disse Mure koste en Del i Anlæg og Vedligeholdelse

(Muren kan ikke som foreslaaet være 8", men maa mindst være 12" tyk) og besværliggjøre Rensning og Tilførsel af Gjødeningen. Nu kan der nemlig baade kjøres og trilles ned i Pladsen, men det kan ikke blive Tilfælde uden med Besvær, naar denne omgives med en Mur."

Kommissionen henstillede nu til Byraadet at foretage det fornødne i Overensstemmelse hermed.

Man vedtog at indhente Sundhedskommissionens Erklæring. (Om tidligere Forhandlinger vedrørende denne Sag se senest Byraadsnævnet den 8. Decbr. f. A. (Se herefter Mødet den 8. Decbr.)

<sup>259</sup>/<sub>81</sub>. I Fortsættelse af Forhandlingerne i forrige Møde om Opførelsen af et nyt Krudthus vedtoges det at indhente Brandkommissionens Erklæring, hvorefter man besluttede i Betragtning af, at en Bygning som denne ikke vil kunne faas forsikret i noget herværende Brandassuranceselskab, at fastsætte den aarlige Lejeafgift til 8½% af Byggesummen, hvilket vil være at indstille til Indenrigsministeriets Approbation. (Se Mødet den 21. Septbr.)

<sup>183</sup>/<sub>82</sub>. Med Hensyn til den i forrige Møde fremlagte Skrivelse fra 3. Dragonregiment angaaende Forandring ved Latrinerne og Møddingen ved Ryttarietablisjementets Underofficerskaserne var fra Sundhedskommissionen modtaget en Erklæring, der gaar ud paa at fraraade enhver Forandring i det bestaaende, til hvilken Udtalelse Byraadet sluttede sig.

<sup>186</sup>/<sub>82</sub>. Efter Forslag af Politimesteren vedtog Byraadet, at Patrouillebetjent af 2. Lønningsklasse Niels Jørgen Jørgensen oprykker i 1. Lønningsklasse fra den 1. Maj d. A. at regne, og at Reservepatrouillebetjentene Jens Mathiasen og Hans Christian Fabian fra 1. Septbr. næstkommende at regne ansættes som faste Patrouillebetjente af 2. Lønningsklasse.

<sup>188</sup>/<sub>82</sub>. Det fra forrige Møde foreliggende Forslag fra 3. Artilleriafdeling til Artillerikaserne's økonomiske Bestyrelse i Tiden fra den 1. d. M. til den 31. Decbr. d. A. blev vedtaget, som det var forelagt.

<sup>197</sup>/<sub>82</sub>. I Anledning af et fra flere af Byens Cigarhandlere indkommet Andragende om, at Byraadet vilde foranledige, at der i Stedet for det nu bortfaldne Skt. Olufsmarked aarlig maatte blive arrangeret en Slags Folkesejst, der kunde samle Landboerne her i Byen, besluttede man at nedsætte et Udvalg, bestaaende af Mørk, Hald og E. Rjer, til at overveje Sagen og fremkomme med Indstilling.

<sup>199/82</sup>. Et af Sundhedskommissionen fremsat Forslag om, at der maatte blive opført et passende Antal Retirader ved Siden af de Skure, som findes ved de offentlige Badehuse og de Badehuse, som ligge ud for det gamle Ridehus og som benyttes af Militæret og Skoler, blev udsat til næste Møde.

<sup>200/32</sup>. Fra Aalborg Byraad var fremkommet Anmodning om, at Byraadet for sit Bedkommende vilde tiltræde følgende Udkast til en Adresse til Regjeringen og Rigsdagen angaaende de kommunale Betsatningsforhold. Udkastet, hvis endelige Behandling blev udsat til næste Møde, er saa lydende:

„I samtlige Kommuner, saavel paa Landet som i Kjøbstæderne, hersker der sikkert kun én Mening om, at de gjældende Lovregler for den personlige Betsatning til Kommunerne trænge til Forandring i flere Punkter.

Vel kan Trykket af de Ulemper, som i saa Henseende findes, føles forskjelligt i de forskjellige Kommuner, og vel vil enhver Mangel, som kan nævnes, ikke i samme Grad være fremtraadt i alle Kommuner.

Men Trangen til Forbedringer i disse Forhold findes overalt tilstede, og Ønsket om, i hvilke Retninger Forandringerne skulde gaa, vil i Hovedsagen være fælles. Og jo mere de Krav, der stilles til Kommunerne — og dermed disses Udgifter —, næsten i alle Retninger ere stigende, desto mere maa Opmærksomheden være henvendt paa, at ingen Indtægt ved uheldige Betsatningsregler undrages Kommunen, og at i det Hele funde og hensigtsmæssige Bestemmelser ere herskende paa dette for Kommunens økonomiske Status saa vigtige Omraade.

Men ifølge Forholdenes egen Natur ville Ulemperne ved og Trykket af uheldige Betsatningsregler fornemmelig hvile paa Kjøbstæderne, hvor ej alene den større Bevægelighed og Livlighed i Samfundsforholdene vil medføre en rasere Udvipling af de kommunale Forhold og større Krav i Henseende til de kommunale Goder, men hvor netop ogsaa Betingelserne for, at Ufuldkommenhederne ved Betsatningsreglerne kunne træde frem under alle deres Former, og i det største Antal Tilfælde oftest ville være til Stede i højere Grad end i Landkommunerne.

Undertegnede Byraad have derfor, efter at man med Beslagelse har set forskjellige tidligere, Rigsdagen forelagte Lovforslag i den ommeldte Retning blive uden Resultat, søgt sig opfordrede til i Fællesskab at foretage Skridt til paany at vække

og fastholde den lovgivende Magts Opmærksomhed for denne Sags store Betydning, i hvilket Øjemed man herved undanigst tillader sig at henvende sig til det høje Indenrigsministerium, ligesom en ligelydende Henvendelse vil ske til Rigsdagen.

Hvorved de her berørte Forhold selvfølgelig maa forudsættes at være tilstrækkelig bekendte, saa meget mere som de, som bemærket, gjentagne Gange have været Gjenstand for Omtale og Forhandling paa Rigsdagen, senest under Behandlingen af de foran nævnte Lovforslag, der i 1879 og 1880 have været forelagte Rigsdagen, har man ikke villet undlade nedenfor i korte Træk at henpege paa Hovedpunkterne, hvori den bestaaende Lovgivning paa dette Omraade har vist sig mangelfuld.

Grundlaget for Paaligningen af den personlige Kommuneafgift er Formue og Lejlighed, hvorefter som Regel enhver ansættes i Skat til Opholdskommunen af sin hele økonomiske Stilling. Det er da kun saadanne Indtægter og Erhverv, som knytte sig til fysiske Personer, der rammes af denne Beskatning, og kun saadanne Personers Skatteevne kommer i Betragtning ved Ligningen efter de saaledes gjældende Bestemmelser. — Derimod forblive de ofte betydelige Indtægter, som tilflyde de saakaldte juridiske Personer, fornemlig Stiftelser, helt udenfor Beskatningen, idet der ganske savnes Regler for deres Inddragelse derunder. — Men ogsaa saadanne Retssubjekter som Interessentskaber af unavngivne Personer, Aktieselskaber, Sparekasser m. v., hvilke ganske vist ikke af Rettsvidenskabens hensesjres under Begrebet „juridiske Personer“, men som dog i det virkelige Liv fremtræde med en ganske lignende Selvstændighed samt Erhvervs- og Næringsvirksomhed som den, for hvilke fysiske og juridiske Personer ere Centrum, maatte kunne paalignes Kommuneafgifter efter særegne, for saadanne Erhvervsformer afpassede Regler og burde ikke ganske kunne undgaa Beskatning som Selskaber betragtede, saa meget mindre som deres Tal stadigt er i Tiltagende og de muligen mere og mere ville drage under sig — forsaavidt dette ikke alt er Tilfældet — netop de store og største Næringer, navnlig Fabrikvirksomheden og andre industrielle Anlæg, der i særlig Grad benytte og bygge paa de kommunale Goder og de gunstige Betingelser, som Kommunen frembyder for deres Virksomhed. — Det kan ikke med Grund indvendes, at Beskatningen af de fornævnte Erhverv vilde komme

i Strid med det gjældende Principle for Beskatningen af Personer, nemlig efter Formue og Lejlighed. Thi Sagen er, at dette Begreb aldeles ikke rummer eller omfatter enten de egentlige juridiske Personer eller de foran omhandlede Retssubjekter af lignende Beskaffenhed. Disse falde ganske udenfor hint Begreb og de derom gjældende Lovbestemmelser, der altsaa for saa vidt efterlade et Hul, som det maa være Opgaven at fylde ved nye, derfor fastsatte Regler.

Ogsaa i den Skikkelse fremtræder ofte en paafaldende Ubillighed mod Kommunen, at en Mand har sin Næring og hele Erhverv i Kommunen, men dog ganske undgaar personlig Skatteyndelse til samme, fordi han har sin Bopæl i en anden Kommune, medens han dog i Virkeligheden i den første Kommune nyder alle dens Goder i samme Udstrækning, som om han i det hele opholdt sig der.

Det er end ikke uden Eksempel, at Bopælen i en tilgrænsende Kommune, hvor Skattebyrden er mindre, aabenbart er valgt for at indbringe sig den større Skat til den Kommune, hvor Bedkommende har sit borgerlige Erhverv, sin hele Virksomhed og i Virkeligheden den længste Tid opholder sig.

Ligesaa fører Bestemmelsen om de 4 Maanedes Ophold, saaledes som den fortolkes og anvendes, ofte til ubillige Resultater for Kommunerne, i Særdeleshed derved, at ifølge denne Bestemmelse Skattepligten helt bortfalder ved Fraflytning, der først sker i Aarets fjerde Maaned, hvori tilmed netop en Flyttedag indtræffer. At Skattepligten saaledes ligesom uddør med hvert Aars Udgang og kun ved 4 Maanedes Ophold i det ny Aar igjen stiftes, synes et høist unaturligt og for denne Retspligt aldeles enestaaende Fænomen.

Det er ikke Hensigten eller Opgaven hermed at fremstille Ulempernes hele Række eller nærmere at undersøge deres Vægt, endnu mindre at paavise Maaden, hvorpaa de bedst afhjælpes. Dette overlades med fuld Fortrøstning til den lovgivende Magt, som bedre besidder Forudsætningerne dertil.

Men Sagen selv og dens Betydning i sin Almindelighed maa det være Kommunernes Sag at fremdrage og forelægge Lovgivningsmagten.

I Erkjendelse heraf andrage undertegnede Byraad underdanigst om Indenrigsministeriets Velvilje og Bistand til den heromhandlede Sags Fremme, saa at den snarest mulig, navnlig

under Rigsdagssamlingen i indværende Aar, paany turde forventes tagen under Lovgivningsmagtens Overvejelse og Ordning ved hensigtsmæssige Lovbestemmelser."

<sup>201</sup>/<sub>82</sub> ff. <sup>117</sup>/<sub>81</sub>. Fra Udvalget for Sct. Clemensbro var fremsendt Tegninger, Beskrivelse og Konditioner vedrørende Anlægget af Jernoverbygningen til Broen, hvilket alt blev approberet. (Se Mødet den 16. Novbr.)

<sup>204</sup>/<sub>82</sub>. Et fra Aarhus Grundejerforening paa ny fremkommet Andragende om Forandring i Bandalgiften blev henøist til Erklæring af Bandoerksudvalget. (Om et tidligere lignende Andragende se Mødet den 16. Septbr. 1880).

### Mødet den 8. Septbr.

<sup>143</sup>, <sup>222</sup> og <sup>315</sup>/<sub>81</sub>. Udvalget for Anvendelsen af Bispegaarden samt de afd. General Juul og Vinhandler Fr. Larsen tidligere tilhørende Ejendomme fremsatte Forslag til Dannelselse af en forbedret Passage fra det fremtidige nye Torv til Havnen, hvorefter Byraadet anmodede Udvalget om at træde i Forhandling med Forstanderskabet for den lærde Skole om en Udvidelse af Skolebygningen. (Se Møderne den 3. Novbr. og 15. Decbr. f. A. samt den 27. April d. A.)

<sup>175b</sup>/<sub>82</sub>. Efter at Sagen om Sundhedsforholdene paa Artilleriets midlertidige Kaserne paa ny var drøftet, bemyndigedes Indkvarteringskommissionen efter derom stillet Forslag til at lade Barrakkestalden brolægge i Løbet af Esteraaret, efter Haanden som Brosten hertil blive disponible af Byens Beholdning, ligesom man ogsaa vedtog at lade Møddingspladsen brolægge, men derimod ikke, som ligeledes af Kommissionen foreslaaet, overdække. Et af Kommissionen yderligere fremsat Forslag om at lade samtlige Binduer og Døre i de egentlige Beboelseslokaliteter i Kasernebygningen male blev derimod enstemmig forkastet. Af de herved foranledigede Omkostninger forventer man at faa en Del refunderet enten af Krigsministeriet eller Indrigsministeriet, men besluttede iøvrigt i denne Henseende at lade det nærmere bero, indtil Omkostningerne ved Desinficeringen og de øvrige ved Etablissementet trufne Foranstaltninger foreligge og kunne opgjøres. (Se Møderne den 24. f. M. og den 21. ds.)

<sup>189</sup>/<sub>82</sub>. Det fra forrige Møde foreliggende Forslag fra Sundhedskommissionen om Opførelse af Retirader ved Militærets, Skolernes

og de offentlige Badehuse blev taget til Følge saaledes, at Udvalget for Bygninger og Inventar anmodebdes om under den forestaaende Budgetbehandling at fremkomme med nærmere Forslag i saa Henseende.

<sup>200</sup>/<sub>82</sub>. Man vedtog at tiltræde den i forrige Møde fremlagte Henvendelse til Regjeringen og Rigsdagen angaaende de kommunale Betsatningsforhold, til hvilken Ende et af de fremsendte Exemplarer blev forsynet med Byraadets Underskrift for derefter at blive tilbage- sendt til Aalborg Byraad.

<sup>205</sup>/<sub>82</sub>. Fra Amtet var modtaget Kommunikation af en Skrivelse fra Indenrigsministeriet af 1. d. M., hvorved approberes, at der i aarlig Leje af Vagt- og Arrestbygningen ved Jodfolkskaseren i Indkvarteringsopgjørelserne maa opføres et aarlig Beløb af 1170 Kr. 45 Ore, dog efter Fradrag af Kvartergodtgjørelsen for den i Bygningen boende gifte Sergent af ældste Lønningsklasse 144 Kr.

<sup>206</sup>/<sub>82</sub>. Man anbefalede et Andragende fra Prins Frederik Ferdinands tekniske Skole om at maatte blive tilstaaet Tilfud af Statskassen.

<sup>207</sup>/<sub>82</sub>. I Anledning af en fra Overbaneingeniøren ved de danske Statsbaner i Jylland og Fyn modtagen Opfordring bemyn- digedes Brolægningsudvalget til at træde i Forhandling med Bane- bestyrelsen angaaende Vortledelsen af Overflade-Vandet fra Pladsen foran Hovedstationsbygningen her i Byen. (Se Mødet den 23. Novbr. under Sag <sup>300</sup>/<sub>82</sub>.)

## Mødet den 21. Septbr.

<sup>230</sup>/<sub>81</sub>. En fra Brandkommissionen fremkommen Erindring om det af den fremsatte og i Mødet den 8. Septbr. f. A. foretagne For- slag til en delvis Omorganisation af Kjøbstadens Brandvæsen beslut-tede man at sende videre til vedkommende Udvalg.

<sup>239</sup>/<sub>81</sub>. Den i Mødet den 31. f. M. af Brandkommissionen forlangte Erklæring om Opsørelsen af et nyt Krudthus var modtagen og blev oversendt til Indkvarteringskommissionens Erklæring. (Se Mødet den 9. Novbr.)

<sup>117</sup>/<sub>82</sub>. Fra Amtet fremlagdes Kommunikation af en Skrivelse af 13. d. M. fra Indenrigsministeriet, hvori samme i Anledning af Byraadets Andragende af 21. f. M., se Mødet den 3. næstforud, med- deler, at dets Samtykke i Genhold til Kjøbstadskommunallovens § 20, 1. Stykke, er nødvendigt til Stiftelsen af det deri ommeldte midlertidige Laan paa 350000 Kr., men at dette Samtykke meddeles.

<sup>132</sup>/<sub>82</sub>. Der fremlagdes Kommunikation af Indenrigsministeriets Skrivelse af 31. f. M., hvori meddeles, at den af „Århus Bærtshusholderforening“ ansøgte Stabsfæstelse paa Foreningens Vedtægter (se senest i Mødet den 20. Juli) ikke er nogen Betingelse for Vedtægtens Gyldighed, og at Ministeriet forøvrigt heller ikke finder Anledning til at meddele samme, da Foreningen ikke ses at fyldestgjøre noget af de Formaal, der ere fremhævede i Ministeriets Cirkulære af 24. Januar 1862. (Dep. Tid. for f. M., Side 83—85).

<sup>134</sup>/<sub>82</sub>. Fra Amtet fremlagdes Kommunikation af en Skrivelse fra Justitsministeriet af 8. d. M., hvori den for Røjhmand A. Skovby's Ejendom, Matr.-Nr. 750, ansøgte Dispensation fra Byggelovens § 21 meddeles samtidig med, at Ministeriet til Efterretning for vedkommende Andragere tilkjendegiver, at det ikke kan indlade sig paa den af et Antal Skatteyndere her i Byen rejste Besværing over, at Byraadet ikke har villet foranstalte fornøden Expropriation iværksat af en Del af Ejendommens Areal til Udvidelse af den tilstødende Gade, da det er en Betingelse for en Foranstaltning som den ommeldte, at den efter Kommunalbestyrelsens Skjøn er nødvendig. (Se Mødet den 3. August.)

<sup>175b</sup>/<sub>82</sub>. Fra 2. Generalkommando-Intendantur forelaa en Skrivelse af 9. d. M., hvori der meddeles, at Krigsministeriet er indgaaet paa at afholde de Udgifter, som blive foranledigede ved Desinficeringen af Artilleriets midlertidige Kaserne paa Sukkerhuset som Følge af den blandt Mandskabet opstaaede Tyfussepidemi.

<sup>212</sup>/<sub>82</sub>. Efter Indstilling af Markudvalget bisaldt Byraadet at Kommunens Jorder i „Øldjorden“ ved offentlig Auktion maatte stilles til Bortleje for Tiden fra den 1. Oktober 1883 til samme Tidspunkt 1893. (Se Mødet den 2. Novbr.)

<sup>215</sup>/<sub>82</sub>. Efter derom flet Indstilling bemyndigedes Udvalget for Skt. Clemensbro til at udbetale Ejeren af Stedet Nr. 23 paa Fiskergade 70 Kr. for flet Afbenyttelse af hans Have ved Broanlægget.

<sup>216</sup>/<sub>82</sub>. Fra Ræmneren forelaa indbyrdes Mageffistefjøder imellem Kommunen og Symaskinefabrikant A. Nielsen om det gamle Garnisonsfygehus og den Nielsen tilhørende Ejendom, Matr.-Nr. 205 b, paa Søndergade. (Se Mødet den 23. Septbr. 1880, i hvilket Mageffistekontrakten, der er optagen i Tillægget til Byraadsforhandlingerne for samme Aar, Side 35, blev underskrevet.)

Byraadet forsynede det fremsendte Mageffistefjøde med sin Underskrift. Det er optaget i Tillægget.

<sup>217/82</sup>. Fra Enken Mette Marie Madsen forelaa Andragende af 10. d. M. om at maatte blive tilstaaet Hjælp til sin Oplærelse som Jordemoder, saa lydende:

„Den 31. October f. A. døde min Mand, Stenhugger Henrik Peter Madsen, fra mig og 6 Børn i en Alder fra 10 Aar til  $\frac{1}{2}$  Aar, uden at efterlade os noget som helst til Livets Ophold.

I den siden forløbne Tid har jeg derfor med mine Børn maattet leve for Størstedelen af Hjælp, der er tilflydt os ad Belgjørenhedens Vej, idet min Tid er saa optaget ved Børnenes Pasning, at jeg ikke har kunnet paatage mig Arbejde udenfor Hjemmet. Det er nu lykkedes mig at bliv antaget til Oplæring paa Fødselstiftelsen i Jordmodersaget, ved hvilket jeg haaber i Fremtiden at kunne forsørge mig uden Hjælp, men da en saadan Oplæring koster henved 600 Kroner og jeg er aldeles uden Hjælpemidler til et saa stort Beløbs Tilvejebringelse, tillader jeg mig at bede det ærede Byraad komme mig til Hjælp i denne Anledning.

Jeg skulde møde paa Fødselstiftelsen i Kjøbenhavn den 29. ds. og har saaet mine Børn midlertidig anbragt hos mine Forældre og andre Slægtninge, som dog ikke ere i Stand til at yde mig nogen kontant Hjælp.“

Byraadet tilstod hende i det ansørte Djemed en Hjælp af 300 Kr. at udbetale strax.

<sup>220/82</sup>. Fra Bygningsinspektør Springborg og Smed J. M. Chr. Larsen forelaa Andragende om Tilladelse til at anbringe en Telefonledning her i Byen m. v. Det er saa lydende:

„For at delagtiggjøre Aarhus By i det Gode, som en telefonisk Forbindelse mellem Autoriteterne, Banegaarden, Dampskibsexpeditionerne, Børsen, Bankerne, de større Handlende, Fabrikanter og Haandværkere, Ris Skov og Landliggerne er, agte vi undertegnede, hvis et tilstrækkeligt stort Antal Abonnenter tegne sig, endnu i indeværende Efteraar at paabegynde Anlægget af en Centraltelefonstation med dertil hørende Ledning.

Det er derfor vor ærbødige Anmodning til det høitærede Byraad, at Raadet vil give os Tilladelse til at udsprende de fornødne Traade over Byens Gader, ligesom vi ogsaa haabe at Byen vil tegne sig som Abonnent for flere Telefonstationer, hvorved Sagen støttes og gives et kraftigt Stød fremad.

For at give det højtærede Raad den fornødne Indsigt i hvad der tilbydes Abonnenterne og hvad disse skulle yde herfor, tillade vi os herved at fremsætte Abonnentsbetingelserne.

1. Enhver Abonnent faar et Telefoninstrument og den dertil hørende Ledning gratis indlagt, men Instrumentet og Ledningen er Selskabets Eiendom. Som Bederlag herfor betaler Abonnenten 125 Kroner aarlig. Alle Reparationer bæres af Selskabet.
2. Enhver Abonnent har Ret til at sætte sig i Forbindelse med de øvrige Abonnenter, naar som helst han ønsker det.
3. Betalingen er kvartalsvis forud.
4. Centralstationen er aaben hver Dag fra 8 Morgen til 8 Aften.
5. Abonnementet er bindende for 5 Aar.
6. Naar 50 Abonnenter ere tegnede paabegyndes Anlægget.

Idet vi fremsætte ovennævnte Betingelser, tilbyde vi herved Byen, hvis den kan overlade os 2 Værelser i Raadhusets øverste Etage og give os Tilladelse til at bygge et Taarn paa Raadhuset og anlægge Centralstation der, at anlægge en Telefonstation paa Raadhuset, Gasværket, Vandværket og Politistationen, hos Borgemeesteren, Politimesteren, Formanden for Gas- og Vandværksudvalget, Stadsingeniøren og Brandinspektøren mod en aarlig Lejeafgift af 500 Kr.

Vi tillade os herved at anbefale Sagen til Raadets Velvillie og undlade ikke at oplyse, at Tegningen og Abonnement alt er paabegyndt og synes at finde Tilslutning hos Publikum. Vi antyde samtidigt, at hvis dette Anlæg kan føres ud i Livet og blive til Birkelighed, ere Udfigterne til Dpretelsen af et fast Brandkorps med telegrafisk Alarmering betydelig lysere, og vi skulle gjerne, hvis det ønskes, indgive Tilbud paa den aarlige Leie, vi betinge os, for at anlægge hele Alarmapparatet.

Idet vi slutte denne Ansøgning, undlade vi ikke som en Gunst at anmode Raadet om at behandle Sagen saa hurtigt, at vi kunne have Svar inden den 30. ds.; vi have nemlig sikret os den fornødne tekniske Assistance hos den Ingeniør, der under Amerikanernes Ledelse har anlagt Telefonen i Kjøbenhavn, Stockholm og Malmø, denne Mand kan imidlertid ikke vente længer paa afgjørende Svar end til den 1. Oktober. I Haab

om at denne sidste Anmodning ikke vil synes det højtærede Raad ubillig, tegne vi

Århus, d. 21. Septbr. 1882.

Erhbødigst

Springborg,

J. M. Chr. Larsen.

Til Byraadet i Århus".

Man besluttede at nedjætte et Udvalg, bestaaende af Esmann, Mørk og C. Rjer, til at undersøge Andragendet og derom at fremkomme med Indstilling. (Se Mødet der 19. Oktbr.)

<sup>221</sup>/<sub>82</sub>. Efter Forslag af Ræmneren vedtog man at tilskrive Amtsrådet med Begjæring om, at Landdistriktets Bidrag til Kjøbstadens Brandvæsensudgifter for indværende År maatte blive fastsat til 28 Kr. 60 Øre. (Se Mødet den 30. Novbr.)

<sup>222</sup>/<sub>82</sub>. Efter Indstilling af Fattigudvalget beskiftedes Kjøbmand J. Therkildsen til Fattigforstander for 11. Distrikt i Stedet for Kjøbmand M. Thyhø, hvis Funktionstid er udløben og som desaaarsag afgaar.

<sup>224</sup>/<sub>82</sub>. Et fra Peder Bomholdt i Hørning som Ejer af Stedet Nr. 2 paa Jægergaardsvejen fremkommet Tilbud om at sælge Kommunen den lille indhegnede Plet Jord, som ligger paa Hjørnet af nævnte Vej og Frederiksallé og som hører til hans Sted, blev afgivet til Brolægningsudvalgets Erklæring.

## Mødet den 28. Septbr.

<sup>129</sup>/<sub>82</sub>. Fra Amtet fremlagdes Kommunikation af Indenrigsministeriets Skrivelse af 15. d. M., hvorved den i Mødet den 10. f. M. vedtagne Indstilling om Leje af tvende Lodder til en Exercerplads for 3. Artilleriafdeling m. v. approberes.

<sup>187</sup>/<sub>82</sub>. Efter Indstilling af Politimesteren ansatte Byraadet fra den 1. Novbr. d. Å. at regne forhenværende Politibetjent i Kronborg vestre Virk Jøns Petersen som Politibetjent her i Byen med 800 Kr. aarlig Lønning og Sportler ligesom ogsaa Reservepolitibetjent Anders Huisted Hansen fra samme Dag at regne forfremmes til Politibetjent med 600 Kr. aarlig Lønning og Sportler.

<sup>218</sup>/<sub>82</sub>. Efter at have modtaget Fattigudvalgets Erklæring over et derom fra Enken Jensen foreliggende Andragende besluttede Byraadet at udrede det fornødne for, at hendes 11aarige Datter, Theresse Alexandra Frederikke Jensen, kan opholde sig 6 Maaneder paa Kysthospitalet paa Refsnæs for Rirtelsyge.

<sup>225</sup>/<sub>82</sub>. Fra Politimesteren forelaa Indberetning om, at Politiaffsistent D. Jørgensen havde opfagt sin Bestilling til Fratrædelse den 1. Januar 1882. (Se næste Møde.)

## Mødet den 5. Oktober.

<sup>171</sup>/<sub>82</sub>. Det i Mødet den 20. Juli fremkomne Andragende fra Fabrikant D. Henriksen i Kjøbenhavn om Tilladelse til at maatte anlægge en Telefonledning her i Byen blev overgivet det Udvalg, der i Mødet den 21. f. M. blev nedsat i Sagen <sup>220</sup>/<sub>82</sub> angaaende de Herrer Springborg og Larsens Andragende om et lignende Anliggende. (Se Mødet den 19. ds. under Sag <sup>220</sup>/<sub>82</sub>.)

<sup>225</sup>/<sub>82</sub>. I Forbindelse med sin i forrige Møde fremlagte Meddelelse om Politiaffsistent Jørgsens Afgang havde Politimesteren fremsendt Udfast til en Bekjendtgørelse om Politiaffsistentpostens Ledighed, men da Byraadet kunde ønske at faa det Spørgsmaal drøftet, om der ikke maatte være Anledning til at bevirke en Forandring i Politiaffsistentens nuværende Lønningsmaade, blev Sagen henvist til Erklæring af Budgetudvalget. (Se næste Møde.)

<sup>226</sup>/<sub>82</sub>. Efter Indstilling af Udvalget for Ekt. Klemensbro approberede Byraadet Konditionerne for Bortsalg ved Auktion af de til Redrivning bestemte Bygninger, der ere erhvervede for Broanlæggets Skyld. (Se Mødet den 26. Oktbr. under Sag Nr. <sup>261</sup>/<sub>82</sub>.)

<sup>227</sup>/<sub>82</sub>. Efter Indstilling af samme Udvalg approberede Byraadet ligeledes Konditionerne for Leveringen af 430 Foustager Cement. (Se Mødet den 16. Novbr.)

<sup>228</sup>/<sub>82</sub>. Ligeledes efter Indstilling af samme Udvalg approberede Byraadet Konditionerne for Opførelsen af Villerne og Modstandsmurene til Broen. (Se Mødet den 2. Novbr.)

<sup>229</sup>/<sub>82</sub>. Efter Indstilling af Udvalget tor Ekt. Klemensbro vedtog Byraadet at afsjåbe Madame Ingri Charlotte Møller, født Halling, den hende tilhørende Ejendom, Matr.-Nr. 204 a, stor 1880 □ Al. og beliggende paa Hjørnet af Fiskergade og Søndergade, for en Kjøbesum af 32000 Kr. med Tillæg af Salgsomkostningerne, der efter foreliggende Oplysninger ville udgjøre ca. 600 Kr., saaledes at den Sælgersken tilkommende Del af Kjøbesummen indtil videre forbliver indestaaende mod Prioritet i Ejendommen.

Betydningen af denne Erhvervelse, der angaar det sidste af de Arealer, som umiddelbart slutte sig til Ekt. Klemensbro, ligger navnlig i, at Kommunen derved faar fri Dispositionsret over den

Del af Søndergade, som ligger imellem den kjøbte Ejendom og Broanlægget, og som ellers havde maattet forblive uforandret som Udførsel for Ejendommen og Passage fra Søndergade til Fissergade. Ved den nu foregaaende Handel har Kommunen det i sin Magt at lægge denne Passage bag om Ejendommen i Flugt med Fissergade, hvorved vindes, at en eventuel Nybygning paa det erhvervede Areal kan rykkes umiddelbart ud til Broen, hvilket ikke alene er af Betydning for at faa smukke Omgivelser til denne, men ogsaa formenes at kunne medføre Besparelse ved Opsørelsen af Cyklopuren paa det paagjældende Sted, idet denne, der saaledes vil blive anvendt til Fundament for en Bygning, paa Grund heraf ikke behøver den ydre Udstyrelse, som ellers havde været nødvendig. Endelig skal bemærkes, at Grundens Værdi pr. □ Alen ved eventuelt Salg paa Grund af de anførte Omstændigheder utvivlsomt ikke vil være saa lidt større end den Pris, Kommunen har givet for den. (Se Mødet den 9. Novbr.)

<sup>230</sup>/<sub>82</sub>. Da Oberst, Baron Rosenkrantz's Dødsbo efter en foreliggende Skrivelse fra sammes executores testamenti ønsker at afgive den af den Udsøgte i Leje havde Jordlod paa ca. 8<sup>1</sup>/<sub>7</sub> Tdr. Land, som tidligere har udgjort en Del af den store Exercerplads, og som Militæretaten nu igjen har forlangt tillagt Pladsen (se Forhandlingerne under Sagen <sup>129</sup>/<sub>82</sub> jensek i Mødet den 28. f. M.), besluttede man strax at hæve det bestaaende Lejemaal og fra den 1. ds. at lade den nævnte Jordlod udlægge som Exercerplads, imod at Militæretaten som Godtgjørelse herfor erlægger Beløbet af den hidtidige Lejefgift med 470 Kr. aarlig.

<sup>231</sup>/<sub>82</sub>. Fra Sygehusudvalget forelaa en Indstilling, hvori oplyses, at det maa anses for meget ønskeligt, om ikke ligesom nødvendigt, at Sygehusets Gaard forsynes med et fuldstændigt Kloaknæt, hvorfor Udvalget ogsaa har optaget et Beløb af 500 Kr. hertil paa sit Forslag til Budgettet for 1883. For imidlertid at fremme Sagen saaledes, at Arbejdet kunde blive udført allerede i indeværende Efteraar, søger Udvalget Bemyndigelse til at afholde Udgifterne af de indvundne Besparelser af det i 1882 bevilgede Totalbeløb, hvorved Paaligning for 1883 til dette Foretagende vil kunne undgaaes.

Byraadet tog Udvalgets Forslag til Følge, dog under Forudsætning af, at det budgetterede Beløb ikke derved overskrides.

<sup>232</sup>/<sub>82</sub>. Et fra tvende Husejere fremkommet Andragende om Dispensation for Sundhedsvedtægtens § 58, for at kunne tage en nybygget Bygning i Brug før den ved anførte § tilladte Tid, udtalte Byraadet sig imod i Henhold til Sundhedskommissionens foreliggende

Erklæring. Ved Justitsministeriets paafølgende Resolution af 13. d. M. blev Andragendet afflaaet, hvilket her bemærkes.

<sup>234/82</sup>. Efter derom foreliggende Andragende tilstodes der Totalafholdsforeningen her i Byen en Understøttelse af 50 Kr.

<sup>235/82</sup>. Fra Stadslæge Schmiegelow var modtaget Andragende af 3. d. M. om Befordringsgodtgjørelse m. v., saa lydende:

„Til det ærede Raads fornære Doervejelse være det mig tilladt at henstille den tidligere Sag om Befordringsgodtgjørelse for Stadslægen.

Derfor Stadslæge-Embedets forskjellige Brancher og navnlig den, som angaar Fattigpraxis, var tilstrækkelig kjendt af Raadet, holder jeg mig overbevist om, at denne Sags billige Afgjørelse ikke vilde lade vente paa sig.

I en Medgjørelse, som nylig er bleven alle Landets Distriktslæger affordret af Bestyrelsen for Distriktslægeforeningen, har jeg, efter grundig og samvittighedsfuld Undersøgelse, besvaret den herhen hørende Post paa følgende Maade: „Mine Embedsforretninger omfatte derhos maanedlig 70—90 Patienter, hvoraf de fleste ere direkte under Fattigvæsenet, nogle ere Byens Legatarier og nogle henhørende til Stiftshospitalet, og endelig andre ere Arresteranter. Jeg kan for alle disses Bedkommende paaregne over 5000 Konfultationer aarlig og imellem 2 og 3000 Besøg i Byen aarlig, men naar der hersker Epidemi, maa alle Tallene sættes langt større.“

Det maa heraf fremgaa, at jeg har nok at tage vare paa, naar jeg ogsaa skal administrere en privat Praxis, og alene af Hensyn til Besøgenes store Antal er det nødvendigt, at jeg, for at vinde Tid, maa tage min Tilflugt til Kjørsel, men paa den anden Side er det fysisk umuligt for nogen Læge til Fods at gennemløbe Byen daglig paa kryds og tværs, paa Grund af de store Afstande, og de Fattige bo derhos for en stor Del i Byens Udkanter.

Derfor Raadet derfor maatte ville indvilge i at betale min Vognkjørsel, tillader jeg mig at nævne 2 Kr. daglig som den Sum, der til Nød kunde holde mig skadesløs.

Samtidig er jeg saa fri af det ærede Raad at udbede mig en Gunst, hvorpaa jeg vil sætte megen Pris, nemlig den, at jeg, saalænge jeg bestrider mit Embede med sin nuværende Ordning, maa vedblive at bruge Jordløbderne Nr. 5

og 6 i Oldjorden til en efter Raadets Skjøn nærmere ansat Pris. Lodderne, tilsammen  $3\frac{1}{4}$  Tdr. Land, bleve mig ved den sidste Auktion i 1870 tilslaaede til ialt 177 Kr. i aarlig Lejeafgift "

Man vedtog at lade Andragendet gaa til Erklæring af Budgetudvalget for saa vidt angaar Spørgsmaalet om Befordringsgodtgjørelse, medens man allerede nu indrømmede Andrageren Ret til, saa længe han forbliver i sit nuværende Embede, at maatte beholde de af ham lejede Jordlodder for de nuværende Lejesummer. (Om et tidligere Andragende fra Stadslæggen angaaende Befordringsgodtgjørelse se senest i Mødet den 22. Decbr. 1881; om den videre Gang af det nu foreliggende Andragende se næste Møde.)

<sup>236/82</sup>. Fra Stadslæge Schmiegelow forelaa Beretning af 30. f. M. om Virkningen af de i Medfør af Byraadets Beslutning i Mødet den 9. Septbr. 1880 truffne Foranstaltninger imod Barselsfeberens Udbredelse, saa lydende:

„Under 9. Septbr. 1880 indvilgede Byraadet i at ville udrede visse Udgifter til Desinfektions Foranstaltninger, for at bidrage til at forebygge Barselsfebers Udbredelse ved Smitte, — foreløbigt for 1 Aar.

Paa min Henstilling af 30. Septbr. 1881 blev Indvilgelse paany givet for 1 Aar, og jeg foreslaar nu, at saadan fremdeles maa blive givet for 1 Aar eller indtil videre.

Som jeg berettede, har Barselsfeberen i Aarhus i det Aar, som gif forud for den systematiske Desinfektions Indførelse, havt 26 Patienter, hvoraf 8 døde; i det første Aar derefter 8 Patienter, hvoraf 1 døde; og nu i det sidste Aar 4 Patienter, hvoraf 1 døde.

Resultatet synes altsaa at være særdeles godt.

Hvad angaar Udgifterne, som Følge af Foranstaltningerne, haave disse for det sidste Aar udgjort omkring ved 300 Kr.

I min første Indstilling om denne Sag den 22. August 1880 præciserede jeg endvidere iblandt Forebyggelsesmidlerne, at Kommunen afholdt Udgifterne 1) ved Jordemødrenes Benyttelse af Bade og 2) ved Rensning af Jordemødrenes Klædningsstykke i Epidemihospitalets Desinfektionsovn, hvilket dog ikke blev bifaldet af Raadet.

Da saa meget kommer an paa Renlighed, taler jeg ofte derom med Jordemødrene, som vel have lovet at ville benytte Badene flittigt m. m., men som dog beklage sig over Udgifterne

derved, hvorfor jeg har troet her at burde gjentage min tidligere Indstilling."

Byraadet bekræftede sin i Mødet den 6. Oktober f. A. tagne Beslutning om at lade den trufne Foranstaltning fungere indtil videre, imod at Stadsråden vedblivende ligesom hidtil aarlig afgiver Beretning om Virkningerne heraf.

<sup>237</sup>/<sub>82</sub>. Efter Indstilling af Brolægningsudvalget tilstod Byraadet Patrouillebetjent og Opfyndsmænd N. Larsen et Beløb af 15 Kr. paa Kontoen for uforudsete Udgifter som Godtgjærelse for Udgifterne ved en af ham efter Udvalgets Forlangende mod Brolægger Jens Karlsen for ærefornærmelige Sigtelser anlagt Sag, ved hvis Dom Indklagede er bleven idømt Bøde og Sagsomkostninger, hvilke sidste Klageren dog paa Grund af Indklagedes Uformuenhed ikke har faaet godtgjort af denne.

<sup>241</sup>/<sub>82</sub>. Fra Lærerinde i Haandgjerning Nanna Petersen ved Søndre Byfskole forelaa følgende Andragende af 20. f. M. om Lønningstillæg, saa lydende:

„Efter i 1878 at være ansat som Medhjælperinde ved Undervisning i Haandgjerning i Nordre Byfskole, foruden at jeg tillige underviste i adskillige Læsefag i Forfskolen, blev jeg fra Oktober 1881 forflyttet til Søndre Byfskole, hvor jeg fuldstændig har overtaget Undervisningen i Haandgjerning saavel i Hoved- som Forfskolen med indtil 36 Timer ugentlig. Min Løn blev under 1ste Januar 1882 forhøjet til 350 Kroner aarlig. Da denne imidlertid ikke er tilstrækkelig til mit Underhold og min Tid er saa stærkt optagen i Skolens Tjeneste, at det, jeg kan erhverve mig udenfor Skoletiden, er meget lidt, henvender jeg mig ærbødigst til det højtærede Udvalg med Bøn om, at dette gunstigt vil udvirke, at der tilstaaes mig et saadant Tillæg til min Løn, at denne bliver tilstrækkelig til mit Underhold.“

Skoleudvalgets derpaa tegnede Erklæring af 4. Oktober er saa lydende:

„Ved at indjende til Aarhus Byraad foranstaaende Andragende tillader Udvalget sig, i Genhold til vedlagte Erklæring fra Overlæreren, samt da man maa erkjende, at Andragerinden virkelig er meget slet lønnet, at indstille at Andragerinden for indeværende Aar tillægges 50 Kr., der ikke udredes af Tillægget til Lærerne, og at hendes Gage for Fremtiden forhøjes til 450 Kr. aarlig“.

Byraadet tog Udvalgets Indstilling til Følge.

<sup>242</sup>/<sub>82</sub>. Efter Indstilling af Skoleudvalget vedtog Byraadet at fordele det paa Overslaget for indværende Aar under Konto IV. 1. a. 5. d. optagne Beløb af 1000 Kr. saaledes, at Lærerne J. Michaelsen, W. Friis, M. C. Handest, P. Jørgensen, F. A. Pape og A. Müller hver erholder 100 Kr., Lærerne N. D. Sørensen og F. Mørgaard hver 150 Kr. og Lærer L. Sørensen 50 Kr.

<sup>243</sup>/<sub>82</sub>. Efter Forslag af Skoleudvalget besluttede man at gjøre Indstilling til Skoledirektionen om Besættelsen af den for Tiden ledig værende Lærerindeplads ved Kommunens Skolevæsen, saaledes at Frøken Vilhelmini Mohnsen indstilles som Nr. 1 iblandt de 3 i Forslag bragte Ansøgerinder. (Se Mødet den 19. d. M.)

<sup>245</sup>/<sub>82</sub>. Efter derom fremsat Forslag besluttede man at nedjætte et Udvalg, bestaaende af Borgmesteren, Speyer, C. Rjer, Mørk, D. Langballe, J. Rjer og Esmann til eventuelt at forhandle med Chefen for Forplejningskorpset i Anledning af, at Militæretaten har ønsket Opførelsen af Kasernebygninger for Artilleriet fremskyndet. (Se næste Møde.)

## Mødet den 12. Oktober.

<sup>313</sup>/<sub>81</sub>. Paa Begjæring af Bestyrelsen af Aarhus Museum bevilgede Byraadet et Beløb af 220 Kr. til Opstillingen af den Freundske Møntsamling i Museet. (Se Mødet den 24. Juni.)

<sup>184</sup>/<sub>82</sub>. Fra Odense Byraad forelaa Meddelelse om, at Aarhus oar bleven udsat til Mødested for den i Mødet den 24. August omhandlede Sammenkomst af Delegerede fra de forskjellige Garnisonsbyer.

Man vedtog at svare, at der fra Byraadets Side intet fandtes at indvende imod, at Mødet blev afholdt her i Byen, hvor de fornødne Lokaler til Afholdelsen vil kunne tilvejebringes paa Raadhuset, ligesom man ogsaa yderligere delegerede Borgmesteren til som Afsending paa Kommunens Vegne at deltage i Forhandlingerne. (Se Mødet d. 9. Novbr.)

<sup>225</sup>/<sub>82</sub>. Efter at have modtaget den i forrige Møde forlangte Erklæring fra Budgetudvalget og efter at Politimesteren, der paa Indbydelse overværede Behandlingen af denne Sag, havde ytret sig, vedtog Byraadet at gjøre Indstilling til Justitsministeriet om, at Bestemmelsen i Politivedtægten om Politiafsistentens Lønning forandres

saaledeſ, at Penſionsretten bortfalder, medens Lønningen forhøjes til en Begyndelſeſgage af 2000 Kr. med Tillæg af 200 Kr. efter 3 Aars Tjeneste, yderligere 200 Kr. efter andre 3 Aars Tjeneste og atter yderligere 300 Kr. efter endnu 3 Aars Tjeneste, hvilket Forſlag blev tiltraadt af Politimesteren. (Se Mødet den 23. Novbr.)

<sup>235</sup>/<sub>82</sub>. Efter at have hørt Budgetudvalgets Udtalelſer over det i forrige Møde fremlagte Andragende fra Stadslæge Schmiegelow tilſtod Byraadet, i Betragtning af at Andrageren er en ældre Mand, ham et perſonligt Tillæg til Befordring af 300 Kr. aarlig.

<sup>245</sup>/<sub>82</sub>. Formanden for vedkommende Udvalg afgav Beretning om, hvad der af dette var blevet forhandlet med Chefen for Forplejningsforſet i Anledning af, at Militæretaten har ønsket Opførelſen af Kaſernebygningen for Artilleriet fremskyndet før den i Overenskomſten af 24. Febr. f. A. forudsatte Tid. (Se forrige Møde.)

<sup>246</sup>/<sub>82</sub>. Den 18. denne Maaned foreſtaar en Generalforſamling af Aktionærer i Aarhus-Årromgaard Jernbane. Til paa Kommunens Begne at møde og afgive Stemme ved denne Lejlighed valgtes Esmann.

<sup>247</sup>/<sub>82</sub>. Fra den forberedende Komitee for den 15. danſke Landmandsforſamling forelaa Andragende om Fritagelſe for Havneafgift af de Gjenſtande, ſom gjennem Aarhus ankomme til eller affendes fra Udstillingen. Andragendet er ſaa lydende:

„I Anledning af den Udstilling af levende Dyr, Maſtiner, Redſkaber og Produkter m. v., ſom agtes ſat i Forbindelſe med den 15. danſke Landmandsforſamling, ſom ſkal afholdes i Ålborg fra den 26. til den 30. Juni 1883, har undertegnede Komitee for Forberedelſen af nævnte Forſamling for ſaavidt muligt at formindſke Bekoſtningerne for eventuelle Udstillere og derved fremme deres Deltagelſe i Udstillingen ved Henvendelſe til vedkommende Myndigheder og Institutioner ſøgt at ſtaffe Lempelſer i Udgifterne til Told og Transport, og tillader Komiteen ſig i ſamme Henſigt herved at henvende ſig til den ærede Havnebeſtyrelſe for Aarhus Havn med Anmodning om velvilligt at ſøge udvirket, at Gjenſtande, levende eller livløſe, ſom indgaa med Skibslejlighed til Aarhus Havn for at udstilles ved Landmandsforſamlingen, fritages for Bareafgift til Havnen ſaa vel ved Indgaaende ſom ogſaa ved Udgaaende, forſaa vidt det udstillede maatte blive tilbageſendt ad ſamme Vej, ad hvilket det er ankommet, og det ved Atteſt fra vedkommende Udstillingsudvalg godtgjøres, at

det har været udstillet ved Forsamlingen og ikke under denne er bleven solgt eller paa anden Maade afhændet.

I det det bemærkes at lignende Anmodning er rettet til Bestyrelserne for de andre Havne, i hvilke Udstillingsgjenstande kunne ventes indførte, anbefales foranstaaende Begjæring til Havnebestyrelsens Velvillie."

Man vedtog at indgaa med en Forestilling i denne Henseende til Indenrigsministeriet. (Se Mødet den 9. Novbr.)

<sup>248</sup>/<sub>82</sub>. Et fra den forberedende Komitee for den 15. danske Landmandsforsamling indkommet Andragende, om Byraadet vilde støtte Foretagendet ved et Pengebidrag blev forhandlet, men Byraadet kunde foreløbig ikke indgaa paa at tegne noget Bidrag i dette Øjemed.

<sup>251</sup>/<sub>82</sub>. I Anledning af Indenrigsministeriets Cirkulære af 16. f. M. angaaende Forslag til nye Bestemmelser om, hvad der er at anse som bunden Næring i de forskjellige Kjøbstæder, besluttede man at nedsætte et Udvalg til at drøfte de herhen hørende Forhold og fremkomme med Indstilling i Sagen. (Se næste Møde.)

<sup>253</sup>/<sub>82</sub>. I Genhold til et af Forretningsfører Carl Neffs derom indgivet Andragende og efter at have hørt Fattigudvalgets Erklæring besluttede Byraadet at anvende det fornødne Beløb, foreløbig 150 Kr., for at gjøre det muligt for den enarmede Dreng Thorvald Schumann ved et Ophold i Kjøbenhavn, foreløbig i 5 Maaneder, at nyde godt af den Friplads, som Samfundet, der antager sig vansføre og lemlæstede Børn, har tilstaaet ham.

<sup>254</sup>/<sub>82</sub>. Fra Ejerne af Ejendommen Matr. Nr. 1014, Gade Nr. 55 paa Mejlgade, Søffendene Grarup, og Ejeren af Naboejendommen Matr. Nr. 1013, Gade Nr. 57 samme Steds, forelaa tvende Andragender om at maatte faa det Areal til Kjøbs, som hidrører fra Borrebækkens Overbygning og for Tiden henligger ubenyttet imellem disse to Ejendomme. Tillige forelaa fra Bygningskommissionen Forslag til en ny (indrykket) Gadelinie for faa vidt angaar Ejendommen Matr. Nr. 1014, paa hvilken Forhuset efter en samme nylig overgaaet Ildsvaade vil være at gjenopbygge fra nyt af. Da Byraadet maatte bilige den saaledes foreslaaede ny Byggelinie og fandt det ønskeligt, om der kunde blive tilvejebragt en Overenskomst med Ejerne af denne Ejendom om Iværksættelse af den til Gadens Udvidelse fornødne Indrykning ved Kompensation af det omhandlede Areal, besluttede man at nedsætte et Udvalg, bestaaende af C. Rjer, Drm. Slev og Baumann, til at forhandle med Vedkommende herom. (Se Mødet den 26. d. M.)

<sup>257/82</sup>. Efter Indstilling af Legatubvalget besluttede Byraadet at bortgive Frøknerne Therese Hemmerts og Sophie Lindhards Legat til efternævnte, nemlig:

1. Frk. Sophie D. M. J. Lindhard, Datter af afd. Tolbasstent N. Lindhard;
2. Frk. Louise F. C. Wille, Datter af afd. Toldkontrollør H. M. Wille;
3. Frk. Sophie C. Fausbøll, Datter af afd. Sognepræst C. N. Fausbøll til Hasle, Skeiby og Lisebjerg; og
4. Frk. Fridore M. Nellesmann, Datter af afd. Rancelliraad N. Nellesmann, Byskriver i Aarhus.

## Mødet den 19. Oktober.

<sup>220/82</sup> og <sup>171/82</sup>. Fra det i Mødet den 21. f. M. nedsatte Udvalg angaaende det af de Herrer Springborg og Larsen indgivne Andragende om Tilladelse til at maatte anlægge en Telefonledning her i Byen var fremkommet Indstilling af 16. d. M., saa lydende:

„Bed at tilbagefende de os overleverede 2 Andragender, a) fra d'Hrr. Springborg & Larsen og b) fra Heinrichsens Fabrik om Telefonanlæg her i Byen, skulle vi tillade os at ytre:

Vi indstille, at Tilladelsen til Telefonanlæg meddeles Springborg og Larsen under Vilkaar:

at Telefontraadene skulle være af tyndest mulige Art;

at Telefonstænger kun maa anbringes, hvor det er absolut nødvendigt;

at en detailleret Plan for Anlægget forelægges Byraadet til Approbation;

at senere Forandringer kun maa ske med Byraadets Samtykke;

at Byraadet forbeholdes Ret til senere Forandringer, som det maatte anse absolut fornødne eller hensigtsmæssige;

at Traadene skulle anbringes i Højde af mindst 25 Fod over Gadelinien;

at alle Anlæg og Forandringer ske for Selskabets Regning uden nogen Udgift for Kommunen.

Byraadet tager mindst 12 Telefonstationer til en reduceret Betaling af 50 Kr. aarlig pr. Station, samt har Ret til at tage flere Stationer til offentligt Brug til samme Tært.

Byraadets Tegning er dog afhængig af, at der paa en for Kommunen fyldestgørende Maade kan holdes aabent for Signalisering hele Natten.

Byraadet reserverer sig Ret til ligesom andre Abbonenter, at frasige sig helt eller delvis Benyttelsen af Stationer og bortfalder i saa Fald selvfølgelig Erlæggelsen af Betaling derfor.

Skjønt det ikke er Meningen at skabe nogen Slags Oneret for dette Kompagni til at have Telefonledninger i Byen, saa tillade vi os dog at tilraade Byraadet indtil videre ikke at give nogen anden saadan Tilladelse, saafremt Selskabet paavises dannet med tilstrækkelig Anlægskapital inden 1. Januar 1883.

Udvalgets Medlem, Mørk, ønsker tillige følgende Bilkar: Selskabet maa ikke, uden Byraadets Samtykke i hvert enkelt Tilfælde, strække sine Telefonforbindelser ud over Aarhus Bys Grund."

Byraadet vedtog foranstaaende Fællesindstilling fra samtlige Udvalgets Medlemmer, hvorimod det af Mørk stillede Tillægsvilkaar blev forkastet med 14 Stemmer imod 5.

Som Følge af denne Afgjørelse kan det af Fabrikant D. Henriksen indgivne Andragende ikke komme i Betragtning.

<sup>243</sup>/<sub>82</sub>. Fra Skoledirektionen fremlægges en Skrivelse af 12. d. M., i Følge hvilken samme den foregaaende Dag har beklækket examineret Lærerinde Wilhelmine Mohnsen i det ledige Lærerindeembede ved Byens Skolevæsen.

<sup>244</sup>/<sub>82</sub>. 1. Behandling af Indtægts- og Udgiftsoverslaget for 1883 blev foretaget og tilendebragt. (Se næste Møde.)

<sup>249</sup>/<sub>82</sub>. Fra Sundhedskommissionen var modtaget en Skrivelse af 21. f. M., hvori bemærkes, at det i indeværende Sommer har vist sig at være forbundet med stor Vanskelighed at holde Afsløbsgrøften paa den nordre Side af Sønderallé lige over for Nyttetaskernen tilbørlig ren, idet Bunden af Grøften, hvor denne støder til Overfjørsele til Bispetøsten, ligger lavere end Bunden af Stenkisten under denne Overfjørsele, hvorfor Kommissionen kunde ønske, at Afløbet blev ført gennem en i bemeldte Grøft nedlagt Rørledning eller at Grøften i alt Fald blev brolagt i Bunden. Endvidere havde Kommissionen henledet Opmærksomheden paa, at Bunden af Borrebækken paa Strækningen fra Munkegade til den nye Kloak ligger dybere end Nedløbet til Kloaken, og at Vandet derfor ikke kan faa tilstrækkeligt

Afløb, hvorfor det ogsaa her vilde være at anbefale, at denne Grøft blev stensat i Bunden i en saadan Højde, at Vandet frit kunde finde Afløb til Kloaken.

Med Hensyn til det første af disse Punkter, havde Brolægningssudvalget i sin Erklæring af 9. d. M. ytret, at den omhandlede Grøft i Sønderallé bliver uren ved Afløbet fra Hjørnesteget paa Frederiksgade. Naar dette Afløb henføres til den i Gaden værende Kloak, vil det være unødvendigt at foretage nogen Rørlægning eller Stensætning af nævnte Grøft, hvilket tilmed vilde blive en temmelig kostbar Foranstaltning. Det af Sundhedskommissionen ønskede Nedløb fra Grøften til Kloaken, der hvor denne gaar toers under Sønderallé, forefindes i den nordlige Kibet, men maa ikke være blevet bemærket af Kommissionen. Udvalget maa derfor anbefale, at Sundhedskommissionen i Genhold til Sundhedsvedtægtens § 11 paalægger Ejeren af det vestlige Hjørnesteget i den søndre Ende af Frederiksgade, at der udenfor hans Port af ham anbringes en Nedløbskumme, som ved en Ledning sættes i Forbindelse med Kloaken, alt efter Stadsingeniørens nærmere Anvisning.

Til denne Erklæring vedtog Byraadet at henholde sig, hvorhos man besluttede at udsætte den nærmere Behandling af det andet Afsnit af Sundhedskommissionens Skrivelse.

<sup>250/82</sup>. I Mødet den 12. August 1880 blev Vejudvalget paa Foranledning af en af Mødet gjort Genstilling anmodet om at indlede Forhandlinger med Ejerne af Tegloerket „Carlsberg“ ved Munkeport om at tilvejebringe en bedre Ordning af Forholdene ved Brendstrupvejen nærmest ved Byen. I Overensstemmelse hermed havde Udvalget tilfæret de Herrer H. Broge og C. Langballe & Søn som nuværende Ejere af ovennævnte Teglværk, hvorpaa der mellem de nævnte Herrer og Udvalget havde udspundet sig en Brevvexling, som endte med en Skrivelse af 9. d. M. fra Tegloerkets Ejere, hvori disse fremsatte deres Tilbud om Sagens Ordning. Denne Skrivelse, der af Udvalget fremlagdes tillige med den forudgaaende Korrespondance, lyder saaledes:

„Vort Forslag til en Overenskomst med Aarhus Kommune angaaende Omlægning af Vejen over det nedlagte Tegloerke ved Munkeport, gaar ud paa følgende:

- 1) at den i Følge medfølgende Plan projekterede nye Vej mageslægges med den gamle, saaledes at der afgives Areal til Forbindelse med „Olufsens Vej“;

- 2) at der fra Lodssejerne paa den østlige Side af Bejen udstedes Deklaration for, at de frakalde enhver Rettighed, de maatte være i Besiddelse af lige over for den gamle Vej, med Hensyn til Udgang, Façaderet, Bandoafløb osv.;
- 3) at der end videre udstedes Deklaration af samme Lodssejere tillige med Undertegnede, i Følge hvilken Fortovene blive at brolægge med Mosaik ved de respektive Grundes Bebyggelse, og Udgiften hertil udredes af Grundejerne. Ligeledes bliver der ved Bebyggelse at udbetale 4 Kr. pr. løbende Alen Façade til Ræmnerkassen som Vederlag for Hovedledninger til Vand og Gas;
- 4) Anlægget af Bejen besørges af os under Stadsingeniørens Kontrol og overensstemmende med hans Plan og Overlag. Kommunen bidrager Halvdelen af Omkostningerne ved Kloakledningen beregnet til 590 Kr. samt 1500 Kr. som Bidrag til Udgravningen ved Tilslutningen til Bejen imellem Epidemilokalet og Krudttaarnet.

C. Langballe & Søn.

Hans Broge."

Det Udvalget berhos i Skrivelse af 10. d. M. havde anbefalet ovenstaaende Forslag, indskrænkede det sig dog til at henstille, hvorvidt de deri forlangte 1500 Kr. skulde ydes som Tilskud af Kommunen.

Man vedtog at indhente Erklæring fra Udvalget for Byens Ubivelse og Bebyggelse. (Se Mødet den 23. Novbr.)

<sup>251</sup>/<sub>32</sub>. Til Medlem af det i forrige Møde nedsatte Udvalg for et Gjennemsyn af Vedtægten for, hvad der er at anse som bunden Næring her i Kjøbstaden, blev valgt Borgmesteren, J. Kjær og Hald. (Se Mødet den 21. Decbr.).

<sup>258</sup>/<sub>32</sub>. Efter Indstilling af Udvalget for Skt. Klemensbro approberede Byraadet et af samme med Symaskinefabrikant A. Nielsen affluttet Salg om Parcellen Matr.-Nr. 205 b af Bygrunden, stor 490 □ Alen, for en Kjøbesum af 11100 Kr., der forrentes med  $4\frac{1}{2}\%$  p. A. fra 1. Novbr. 1882 at regne. Skjøde skal udstedes i Decbr. Termin 1883. Brovangen langs Parcellen opføres paa den solgte Grund ved Boudvalgets Foranstaltning, og er Kjøberen berettiget til at benytte den som Fundament for sin Bygning mod at han, saa snart denne paabegyndes, til Ræmnerkontoret indbetaler Halvdelen af Omkostningerne ved Opførelsen m. v.

## Mødet den 26. Oktober.

<sup>244</sup>/<sub>82</sub>. Ved 2. Behandling af Indtægts- og Udgiftsoverslaget for 1883 vedtoges Indtægtsiden med Undtagelse af Konto IV (paaligede Skatter) hvorhos der af Udgiftsiden vedtoges Kontonerne I, II og IV. (Se næste Møde.)

<sup>254</sup>/<sub>82</sub>. Fra det i Mødet den 12. d. M. nedsatte Udvalg forelaa følgende Indstilling angaaende Ordningen af Forholdene med Hensyn til Indrykningen af den Grarupske Ejendom og det ved Borrebækkens Overbygning fremkomne Areal imellem denne Ejendom og Naboejendommen. Indstillingen er saa lydende:

„Sagen er nu ordnet saaledes, at Grarups Arvinger faa Ret af Kommunen til at benytte Borrebækkens Areal fra Gaden indtil den vestre Side af Samlebrønden, hvor Rjøbmand Drmslevs Planteværk staar. Grarups Arvinger faa intet for at indrykke indtil Linien A--B paa det tilstedeværende Kort. Kommunen afholder ingen Beføstninger ved mulig Kort og Skjelberigtigelser imellem de to tilstødende Lodsjeere, Brandstrup og Grarups Arvinger, eller i nogen anden Maade. Kommunen forbeholdes, at ingen Bygning maa funderes paa Kloafen uden særlig Tillabelse, og at til enhver Tid Udgang for Kommunens Funktionærer skal tilstaaes til Rensning, Reparation af Kloafen etc.“

Paa denne Ordning, hvori Ejeren af Naboejendommen Maler P. Brandstrup havde erklæret sig enig, androg Udvalget om Byraadets Approbation, hvilken meddeltes.

<sup>261</sup>/<sub>82</sub>. Efter Indstilling af Udvalget for Eft. Klemensbro approberede Byraadet følgende ved en under Gaars Dato afholdt Auktion gjorde højeste Bud paa Nedrivning af Bygningerne paa Grundene Nr. 21, 23 og 25 paa Fissergade samt Nr. 32 paa Fissergade og Nr. 2 paa Søndergade nemlig 470, 100, 550 og 950 Kr., hvorimod de øvrige Bud forfæstedes. (Se næste Møde; se ogsaa Mødet den 5. d. M.)

<sup>265</sup>/<sub>82</sub>. Efter Indstilling af Havnudvalget tilstod Byraadet Formanden for Havnarbejderne A. Nielsen et Gratiale af 50 Kr. for at have ført Tilsyn med Udførelsen af det store Bolværksarbejde.

<sup>266</sup>/<sub>82</sub>. I det Brolægningssubvalget oplyste, at Grundejerne paa Badstuegade have ønsket denne Gade forsynet med et Kloafanlæg og dertil tegnet saa store Bidrag, at Ledningen kan blive nedlagt uden Udgift for Kommunen, blot mod at denne staar i Forskud for

Udgiften indtil Afslutningen af Regnskabet for 1882, udbød det sig Bemyndigelse til at lade et saadant Anlæg udføre, hvilken Byraadet meddelte.

<sup>272</sup>/<sub>82</sub>. Fra Havnendvalget forelaa Besvarelser af Indenrigsministeriets Antegnelser til Havneregnskabet for 1881. Da der imod de givne Besvarelser intet fandtes at erindre, vedtog man at indsende samme til Ministeriet.

## Mødet den 2. Novbr.

<sup>212</sup>/<sub>82</sub>. Efter Indstilling af Markudvalget approberede Byraadet de ved Auktionen den 16. f. M. ffete Bud paa Lejemaalet af Komunelodderne i „Olbjorden“ til den 1. Oktober 1893. (Se Mødet den 21. Septbr.)

<sup>228</sup>/<sub>82</sub>. Efter Indstilling af Udvalget for Eft. Klemensbroen approberede Byraadet et af Stenhugger D. Nielsen fremsat Tilbud om at overtage Opførelsen af Mellem- og Endepillerne samt Modstandsmuren til Broen. Tilbudet var baseret paa Detailpriser, efter hvilke Arbejdet med Cementsforbruget vil komme til at koste ca. 31000 Kr. (Se Mødet den 5. Oktbr.)

<sup>244</sup>/<sub>82</sub>. Ved den fra forrige Møde fortsatte 2. Behandling af Indtægts- og Udgiftsoverslaget for 1883 bleve samtlige tilbagestaaende Kontier vedtagne.

<sup>261</sup>/<sub>82</sub>. Efter Indstilling af Eft. Klemensbroudvalget antog Byraadet følgende Bud, som ved en under G. D. afholdt fornyet Auktion ere gjorte paa efternævnte til Redrivning i Anledning af Broanlægget bestemte Bygninger, hvorpaa tidligere Bud bleve forfaste i forrige Møde. Buddene ere paa Stedet Nr. 10 paa Eft. Klemens-torv og Nr. 27 paa Magade 1360 Kr., paa Nr. 29 og 41 paa Magade henholdsvis 650 og 170 Kr. og paa Nr. 27 paa Fissergade 280 Kr.

<sup>273</sup>/<sub>82</sub>. I Anledning af Indenrigsministeriets Cirkulære af 16. Septbr. 1882 angaaende fornyet Fastfattelse (for Aarene 1883—85) af Satterne for den saa kaldte Brændevinsafgift besluttede man at nedsætte et Udvalg, bestaaende af Borgmesteren, Bertelsen og Mørk til at tage de derhen hørende Forhold under Overvejelse og fremkomme med Forslag til Byraadet. (Se Mødet den 21. Decbr.)

<sup>279</sup>/<sub>82</sub>. Fra Havnendvalget var modtaget Forslag til Haonens Budget for 1883. Det blev henlagt i Skabet til Mødet den 16. ds.

<sup>281</sup>/<sub>82</sub>. Efter Indstilling af Politimesteren, der oplyser, at Politibetjent N. Mortensen efter Begjæring og paa Grund af Alder er bleven meddelt Afsted fra Politiets Tjeneste fra den 1ste Januar 1883 at regne, bisaldt Byraadet, at Politibetjent af 2. Lønningsklasse N. P. Jensen og Betjent af 3. Lønningsklasse S. D. Overgaard fra nævnte Dag at regne rykke op i henholdsvis 1. og 2. Lønningsklasse for Politibetjente. Med Hensyn til at der paa denne Maade bliver en Betjentpost af 3. Klasse ledig den 1. Januar 1883, bisaldt Byraadet endvidere Politimesterens Indstilling om, at der ikke i denne Anledning udstedes offentlig Bekjendtgjørelse, men at Posten besættes ved Valg imellem de Ansøgere, i Antal omtrent 100, der have meldt sig til de 2 for nylig ledig værende Politibetjentposter, eller ved Avancement af en af Reserverpolitibetjentene efter nærmere Forslag af Politimesteren.

## Mødet den 9. Novbr.

<sup>259</sup>/<sub>81</sub>. I Sagen angaaende Opsørelsen af et Krudthus for den samlede Garnison m. v. var fra Amtet modtaget Kommunikation af Skrivelse fra Indenrigsministeriet af 19. f. M., saa lydende:

„I det med Amtets behagelige Skrivelse af 5. f. M. hertil indkomne Andragende har Aarhus Byraad anholdt om Indenrigsministeriets Samtykke til, at den Kjøbstaden tilkommende aarlige Godtgjørelse for det nye Krudthus, som paatænkes opført til Brug for den derværende Garnison, fastsættes til et Beløb af 8 % af Udgiften til Bygningens Opsørelse i Stedet for efter sædvanlige Regler 6 %, i Betragtning af at Krudthuset ikke vil kunne blive forsikret i noget herværende Brandforsikringselskab. Foranlediget heraf skulde man til behagelig Efterretning og videre fornøden Bekjendtgjørelse tjenstlig melde, at det saaledes begjærte Samtykke herved meddeles.“

Tillige var fra Indkvarteringskommissionen modtaget Erklæring over Brandkommissionens i Mødet den 21. Septbr. fremlagte Skrivelse. — Byraadet vedtog til næste Foraar at lade opføre et Krudthus som det projekterede til Brug for Garnisonen og de Handlende samt at overbrage det til Rasseudvalget at fremkomme med Forslag til Tilvejebringelsen af de fornødne Midler.

<sup>308</sup>/<sub>81</sub>. Fra Bestyrelsen for Bognmandsforeningen forelaa en Skrivelse af 19. f. M., hvori samme næst at ytre sig over den i Mødet den 30. Marts fremlagte Erklæring fra Byens Ingeniører af

14. s. M. anholder om, at Byraadet vil meddele den sin endelige Udtalelse om det i dens Andragende af 22. Novbr. f. M. omhandlede Sporvejsanlæg. Efter at have hørt Udvalgets Udtalelser vedtog Byraadet at svare, at det var villig til at anbefale et Andragende fra Bognmandsforeningen om Koncession paa det omhandlede Sporvejsanlæg paa følgende Vilkaar:

1. Sporvejen anlægges foreløbig med enkelt Spor fra Statsbanens Station gennem Nyesgade og Søndergade, over den under Dpførelse værende Skt. Klemensbro og Skt. Klemensstov til Store Torv, med Skiftespor hvor Søndergade skjæres af Østergade, og drives ved Hestekraft, men Foreningen paatager sig en Forpligtelse til, indenfor nærmere bestemmende Grænser, en eventuel Udvidelse af Sporvejsanlægget.
2. Sporet over Broen lægges paa den ene Side af Trottoiret. Midten af Broen maa lægges 3' 9" fra Trottoiret, Sporet gjøres 4' 6 $\frac{3}{4}$ " vidt, Sporvognene 6' brede, men isørigt forbeholder Byraadet sig Ret til, naar nøjagtige og detaljerede Planer ere indsendte til dets Approbation, at foretage de Forandringer deri, som maatte ønskes, ligesom Koncessionshaveren maa rette sig efter de Bestemmelser, som gives for Arbejdet saavel med Hensyn til dets Udførelse som Tiden, da denne skal finde Sted.
3. Koncessionshaveren maa afholde alle Udgifter i Anledning af Sporenes Nedlægning og Reparation i Gader og Beje, saavel vedrørende Brolægning, som Gas-, Vand- og Kloak-anlæg, dog at Foreningen ikkun tilsvares Forskjellen i Prisen mellem 1. og 2. Sort Brosten, forsaavidt 1. Sort Brosten fordres anvendt til Skinnerne umiddelbart op til disse. Brolægningen vedligeholdes for Foreningens Regning i selve Sporet og 1 Alen til hver Side.
4. Sporvognene maa ikke henstaa uforspændte udover  $\frac{1}{4}$  Time, og der maa ikke kjøres med disse udenfor Sporet.
5. Aarhus Kommune maa til enhver Tid kunne expropriere det hele Anlæg mod fuld Erstatning efter Taxation af uvillige Mænd, der ere udmeldte af Retten.
6. Efter Koncessionens Udløb (30 Aar) overleveres Anlægget efter Byraadets eget Valg til Kommunen uden Bederlag, eller det borttages af Gaderne og disse istandsættes paa Koncessionshavernes Regning.

<sup>15</sup>/<sub>82</sub>. Fra en Del Grundejere ved den Vej, der gaar fra Teglgaardsgade og Nørsgade til Galgebaksvæjen, i daglig Tale kaldet „Oljens Vej“, var fremkommet Andragende om, at Vejen maatte blive forsynet med en offentlig Lygte, men da en af Vejudvalget derover afgiven Erklæring oplyser, at Vejen ikke er i farbar Stand, kunde Byraadet ikke bevilge det forlangte.

<sup>184</sup>/<sub>82</sub>. Paa Begjæring af de i Møderne den 24. August og den 12. f. M. designerede Delegerede ved det forestaaende Indkvarteringsmøde stillede Byraadet det fornødne Beløb til deres Naadighed til Befordring og Trykning i Anledning af Mødet.

<sup>229</sup>/<sub>82</sub>. Fra Amtet fremlagdes Kommunikation af en Skrivelse fra Indenrigsministeriet af 26. f. M., hvorved det af Kommunen i Byraadets Møde den 5. f. M. afsluttede Kjøb om Madame Møllers Ejendom, Matr.-Nr. 204 a paa Hjørnet af Søndergade og Fiskegade, approberes paa de aftalte Vilkaar. (Se næste Møde.)

<sup>247</sup>/<sub>82</sub>. Fra Amtet fremlagdes Kommunikation af en Skrivelse fra Indenrigsministeriet af 26. f. M., hvorved der resolveres paa den i Mødet den 12. f. M. vedtagne Indstilling angaaende Afgiftsfrihed for de Gjenstande, der ved Tilsendelsen til eller Afsendelsen fra den 15. danske Landmandsforsamling passere Aarhus Havn. Skrivelsen er saalydende:

„I Anledning af det med Hr. Amtmandens behagelige Skrivelse af 20. d. M. hertil indsendte Andragende fra Aarhus Byraad, skulde man til behagelig Efterretning og videre fornøden Bekjendtgjørelse tjenstligst meddele, at Ministeriet fritager Gjenstande, levende eller livløse, som indgaa med Skibsløjlighed til Aarhus Havn for at udstilles ved den 15. danske Landmandsforsamling, som agtes afholdt i Aalborg i Dagene fra den 26. til den 30. Juni 1883, for Bareafgift til bemeldte Havn, saavel ved Indgaaende som ogsaa ved Udgaaende, for saa vidt det udstillede maatte blive tilbageendt ad samme Vej, ad hvilken det er ankommet, og det med Attest fra vedkommende Udstillingsudvalg godtgjøres, at det var udstillet ved Forsamlingen og ikke under denne er bleven folgt eller paa anden Maade afhændet.

Det tilføjes, at man under Dags Dato har anmodet Generaldirektoratet for Skattevæsenet om at ville tillægge vedkommende Tolbemedsmand fornøden Ordre i Overensstemmelse hermed.“

<sup>275</sup>/<sub>82</sub>. Fra en Del Beboere af Aarhus Mark var indkommet et Andragende om, at Beboerne af Ejendomme paa Markjorderne ifkun maatte blive paalignet halv personlig Skat mod de egentlige Kjøbstads-

beboere, i hvilken Henseende det fremhæves, at de af Kjøbstadens Beboere, der nu tage Sommerophold i de tilgrænsende og ringere beskattede Landjogne, herefter ville kunne købe eller leje Villæer lige saa billigt paa Aarhus Mark, hvorved vilde bevirkes, at denne i Møbsætning til den nuværende Tilstand mere vilde blive Opholdsstedet for de Familier, der flytte paa Landet om Sommeren, og Skatten af disse komme Kommunen tilgode i Stedet for Landjognene.

Byraadet kunde ikke bevilge dette Andragende, da det i saa Henseende mangler fornøden Hjemmel.

<sup>278/82.</sup> Fra Havneudvalget var modtaget efterfølgende Indstilling om Forandring af § 3 i det ved Indenrigsministeriets Skrivelse af 13. Febr. d. A. stadfæstede Reglement for Skibe, der i Aarhus Havn løse eller lade Stenolie eller lignende brandfarlige Vædsfer. Indstillingen er saa lydende:

„I den af Indenrigsministeriet under 13. Februar d. A. udstedte Bekjendtgørelse, indeholdende reglementariske Bestemmelser der blive at iagttage i Aarhus Havn af Skibe, der have Stenolie eller lignende brandfarlige Vædsfer ombord som Last, er det i § 3 bestemt, at Skibe maa, saalænge de nævnte Vædsfer ere ombord, ikke henligge uden fuld Besætning.

Allerede det første Tilfælde, i hvilket den ovennævnte Bestemmelse skulde bringes til Anvendelse, har imidlertid vist, at den ikke er uden Betænkelighed. For 8 à 14 Dage siden ankom hertil med Petroleum en norsk Bark „Regulus“, hvis Fører strax meddelte Havnefogden, at han vilde afmønstre hele sit Mandskab paa Styrmandene og Drengen nær, da det fra Afgangsstedet Ny York var forhyret paa Betingelse af at skulle afmønstres, saasnart Skibet var forløjet ved Bolværk.

Gjort opmærksom paa Bestemmelsen i Reglementets § 3 erklærede han, at han ikke kunde andet, men at han ventede ny Besætning fra Norge. Da Mandskabet var afmønstreret, forlangte Havneudvalget ham efter Reglementets § 8 taltalt ved offentlig Politiret, ved hvilken han blev idømt en Bukt paa 100 Kr., hvorhos Udvalget tog Bestemmelse om, indtil den nye Besætning ankom, at fordoble Brandoagten, saa at stadig 2 Mand Nat og Dag vare til Stede, alt paa Skibets Regning.

Det kan imidlertid ikke nægtes, at naar, som her var Tilfældet, et Skib ankommer fra Nordamerika med en Besætning, sammenskrabet fra alle Nationer i Europa, vil det næppe være klogt at holde paa den, hverken med Hensyn til Skibet eller den

offentlige Ro og Sikkerhed. Besætningen har under Losningen, der for Ladningsmodtagerens Regning sker under Toldvæsenets Tilsyn ved lejede Folk, meget lidt at bestille, og naar Folkene sent Aften eller Nat komme hjem fra Værtshuse, kan det værste befrægtes. Og det skal ingenlunde være ualmindeligt, at fremmede Skibe, navnlig norske, komme hertil med saadan Besætning, medens det her ikke vilde være muligt at forhyre en ny Besætning.

Havnendvalget skal derfor anmode Byraadet om at indgaa til Indenrigsministeriet med Forestilling om, at det omhandlede Punktum i Reglementets § 3 ombyttes med en saalydende Bestemmelse: „I Skibet skal der, saa længe det ikke er udløst, til enhver Tid være saa mange Mand om Bord af Skibets Besætning eller andre, af Havnefogden godkjendte Folk, som efter denne Skjøn ere fornødne til i paakommende Tilfælde at forhale Skibet.“

Det bemærkes, at den foreslaaede Forandring blev approberet ved Indenrigsministeriets Skrivelse af 30. Decbr., kommuniceret af Amtet under 5. Januar 1883, og at den er anmærket i Reglementet, der er optaget i Tillægget.

<sup>283/82.</sup> Fra Brandkommissionen forelaa en af Bestyrelsen af Brandinspektørenes Forening vedtagen Resolution angaaende det formentlig ønskelige i, at Brandforsikringsforeningerne bleve tilpligtede at deltage for en vis Del i Udbetaling af Kjøbstædernes Brandvæsens udgifter, hvilken Udtalelse Kommissionen anmoder om gennem Byraadet at maatte blive forelagt Justitsministeriet.

Man vedtog at indsende Sagen med Anbefaling.

<sup>284/82.</sup> Efter Indstilling af Brandkommissionen vedtog man at yde Brandinspektørforeningen et Bidrag af 25 Kr. aarlig i Tidsrummet 1883—86, begge Aar indbefattede, hvilket Beløb afholdes af Brandvæsenets Konto for uforudsete Udgifter.

<sup>285/82.</sup> Et fra Speyer indkommet Andragende om, at han maatte blive fritaget for at være Medlem af Kasse- og Regnskabsudvalget, paa Grund af at hans Tid er meget optaget af hans Forretninger som Medlem af Ekt. Klemensbroudvalget og Indkvarteringskommissionen, kunde ikke bevilges.

<sup>286/82.</sup> Paa Grund af Forskyttelse til Kjøbenhavn blev Toldinspektør Boldt fritaget for at være Medlem af Havneudvalget, idet man derhos vedtog at udtale sin Tak for hans hidtil ydede Tjeneste.

<sup>287</sup>/<sub>82</sub>. Efter Anbefaling af Vandværksudvalget vedtog Byraadet at eftergive Firmaet Møller & Johansen i Horsens et Beløb af 1000 Kr., som de have forbrudt som Bøde for for sildig Levering af den ny Dampmaskine til Vandværket.

<sup>288</sup>/<sub>82</sub>. Foranlediget af en Skrivelse fra Sundhedskommissionen af 26. Juni d. A. har der i den forløbne Tid været forhandlet gennem Brolægningsudvalget om en forandret Ordning med Hensyn til det offentlige Vandløb, der gaar imellem Stederne Nr. 79 og 81 i Fiskergade, Matr.=Nr. 130 og 131. Efter derom foreliggende Indstilling approberede Byraadet, at Sagen ordnes saaledes, at nævnte offentlige Vandløb aflægges og erstattes af en luffet Ledning, som fra en Brønd i Gaden føres over Matr.=Nr. 130 ud til Aaen. Samtidig med Afslæggelsen frasalder Kommunen Benyttelsesretten af det gamle Løb, hvis Areal overlades til fri Raadighed for Ejeren af Matr.=Nr. 130, Maler Kjerbye, hvortil det hører. Der er forbeholdt Kommunen uhindret Afgang til Tilfyn, Rensning og Vedligeholdelse af den nye Ledning, ligesom denne ikke yderligere maa overbygges uden under Kontrol af Byens Ingeniører.

<sup>292</sup>/<sub>82</sub>. Med Hensyn til at Bygningskommissionen havde henledet Byraadets Opmærksomhed paa, at et af Symaskinefabrikant A. Nielsen forelagt Byggeprojekt, hvorfor der ansøgte om Dispensation fra Byggelovens § 21, indbefattede en Overbygning af Smøgen imellem Østergade og Søndergade paa det Sted, hvor denne munder ud i sidstnævnte Gade, vedtog Byraadet, at der fra dets Side intet var til Hinder for denne Overbygning, naar Passagen ingen Sinde spærres.

## Mødet den 16. Novbr.

<sup>320</sup>/<sub>81</sub> Paa dertil given Anledning oplyste Skoleudvalget, at den i Mødet den 15. Decbr. f. A. foretagne Sag om ny Reguleringssummer for flere af Lærer- og Lærerindeembederne ved Kjøbstadens Skolevæsen af Udvalget var bleven sendt direkte tilbage til Amtet. Udvalget meddelte dernæst Oplysning om de Ansøufelser, der vare gjorte gjældende i den afgivne Erklæring, af hvilken det derhos Lovede at tilstille Byraadet en Gjenpart.

<sup>88</sup>/<sub>80</sub>. Sagen om Anlægget af en Gangsti til Ris Skov over østtjyst Jernbanes Grund blev forhandlet, men derpaa udsat for at gjenoptages om et Par Maaneder. (Se senere Mødet den 3. Novbr. 1881.)

<sup>201/82</sup>. Efter Begjæring af Udvalget for Skt. Klemensbro approberede Byraadet en af samme med Fabrikanterne C. og E. Svendsen som de laveste bydende ved den i saa Henseende afholdte Licitation indgaaet Kontrakt om Forfærdigelse af Jernoverbygningen til Skt. Klemensbroen, hvortil Konditionerne m. v. ere vedtagne i Mødet den 31. August.

<sup>227/82</sup>. Efter Indstilling af Udvalget for Skt. Klemensbro approberede Byraadet et af Kjøbmand H. Jørgensen indgivet Tilbud om Levering af 430 Fougstager Roscius Cement til Klemensbroen for en Pris af 2 Kr. 38 Øre pr. 100 Pd. Netto. (Se Mødet den 5 Oktbr.)

<sup>229/82</sup>. Fra Madame J. C. Møller fremlagdes Udkast til Skjøde paa den af Byraadet i Mødet den 5. s. M. kjøbte Ejendom, Matr.-Nr. 204 a paa Hjørnet af Tiffergade og Søndergade, imod hvilket intet fandtes at erindre. (Se næste Møde.)

<sup>267/82</sup>. Efter derom foreliggende Andragende tilstodes der Lærerinde i Haandgjerning ved Nordre Byskole Julie Nielsen et Lønningsstillæg af 50 Kr. fra den 1. Januar 1883 at regne, hvorved hendes aarlige Løn vil stige til 500 Kr.

<sup>268/82</sup>. Ligeledes tilstodes der Lærerinde i Haandgjerning ved Borger Pigeskolen Johanne Jørgensen paa Andragende fra samme Tidspunkt at regne et aarligt Lønningsstillæg af 50 Kr., hvorved hendes Løn vil stige til 400 Kr.

<sup>269/82</sup>. Derimod kunne et af Pedel J. W. Spiller ved Borger Drengeskolen indgivet Andragende om Lønningsforhøjelse ikke tages til Følge, idet Skoleudvalget havde oplyst, at Andragerens Gageringsforhold vare bleve betydelig forbedrede ved den for et Par Aar siden stedfundne Omordning af Pedellernes Lønning.

<sup>279/82</sup>. Det i Mødet den 2. d. M. fremlagte Havnebudget for 1883 blev undergivet 1. Behandling. (Se næste Møde.)

<sup>295/82</sup>. Efter Andragende af Bestyrelsen for Prins Frederik Ferdinands tekniske Skole her i Byen vedtog Byraadet ved 1. Behandling at lade Kommunens Kasse yde et Tilskud af 15000 Kr. til Opførelsen af en Bygning for Skolen, der hidtil har maattet søge Ly i lejede Lokaler. (Se næste Møde.)

## Mødet den 23. Novbr.

<sup>225/82</sup>. Efter at det var blevet meddelt, hvilke Ansøgninger der vare indkomne til den fra 1. Januar 1882 ledige Politiasistentpost,

nedsatte Byraadet et Udvalg, bestaaende af Speyer, M. Langhølle og Hald, til at forhandle med Politimesteren om Valget imellem Ansøgerne (Se Møderne den 12. f. M. og den 30. d. M.)

<sup>229</sup>/<sub>82</sub>. Byraadet underskrev for sit Bedkommende det i forrige Møde approberede Kjøbsdokument om Madame Møllers Ejendom, Matr.-Nr. 204 a paa Hjørnet af Gissergade og Søndergade.

Er optaget i Tillægget.

<sup>250</sup>/<sub>82</sub>. Efter at have modtaget den i Mødet den 19. Oktober forlangte Erklæring fra Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse, der tiltræder Brolægningsudvalgets Indstilling angaaende det af de Herrer H. Broge og C. Langhølle & Søn fremsatte Forslag til Omdannelse af Vejen fra Munkegades Port til Epidemihuset, vedtog Byraadet med alle Stemmer imod 1 at slutte sig til denne Indstilling, saaledes at Kommunen ikke tilskyder det af Forslagsstilleren forlangte Beløb af 1500 Kr. til Vejens Istandsættelse, men derimod bidrager ca. 600 Kr. til Kloakanlægget.

<sup>279</sup>/<sub>82</sub>. Havnens Budget for 1883 blev undergivet 2. Behandling, hvorefter det vil være at indsende til Ministeriet.

<sup>295</sup>/<sub>82</sub>. Ved 2. Behandling af Sagen om et Tilskud af Kommunens Kasse til Opførelsen af en Bygning for Prins Frederik Ferdinands tekniske Skole bekræftede Byraadet sin i forrige Møde tagne Beslutning om at yde et Beløb af 15000 Kr. i dette Øjemed. (Se Mødet den 7. Decbr.)

<sup>297</sup>/<sub>82</sub>. En fra Kommunebogholderen fremkommen Overfigt over de indtil den 31. f. M. foregaaede Budgetoverskridelser vedtoges det at henlægge i Skabet til Medlemmernes Eftersyn indtil Mødet den 7. Decbr.

<sup>299</sup>/<sub>82</sub>. Fra Legatudvalget forelaa Indstilling om Bortgivelse af en Portion af Maren Jensen, sødt Rjørulffs Legat og 4 Portioner af Peter Willadsens og Hustrus Legat, hvilke Indstillinger begge bleve tagne til Følge.

Med Hensyn til det sidste Legat vedtog Byraadet derhos, at de nu designerede Legatnydere indtil videre skulle beholde de dem tildelte Portioner.

<sup>300</sup>/<sub>82</sub>. Direktoratet for de danske Statsbaner i Jylland og Fyn havde under 23. f. M. anmodet Byraadet om at træffe Foranstaltninger til bedre Afkøbsforhold for Holdepladsen foran Hovedstationsbygningen for at undgaa de nuværende Ulemper ved, at den under stærkt Regnshyl sættes under Vand, men da Brolægningsudvalget havde oplyst, at Statsbanerne ikke ere villige til at bære nogen Del

af de dermed forbundne Udgifter, og den af Banerne paaberaabte Overenskomst af 26. Febr. 1873 Punkt 7 formentlig kun taler om Kloakledningens Vedligeholdelse, medens det i nærværende Tilfælde drejer sig om en Udvidelse af den for Gaanden værende Kloak, besluttede Byraadet foreløbig at stille Sagen i Bero, navnlig for at afvente Vedtagelsen af Finantsloven for 1883—84. (Se Mødet den 8. Septbr. under Sag <sup>207/82</sup>.)

<sup>301/82</sup>. Efter Indstilling af vedkommende Udvalg blev Fabrikant Alexius Leth af Firmaet Caroc & Leth meddelt Autorisation som Gas- og Vandmester.

<sup>302/82</sup>. Fra Brolægningsudvalget forelaa en af Apotheker Grauer udstedt Deklaration, hvorved denne overdrager Ejendomsretten over en af ham fra Løve Apotheket til Barbergade anlagt Kloak til Kommunen, idet Udvalget begjærede, at Byraadet for sit Vedkommende vilde antage samme. Mod det forelagte fandtes intet at erindre, hvilket tilfjendegaves Udvalget ved Deklarationens Tilbagesendelse.

<sup>304/82</sup>. Fra den her i Byen den 14. og 15. d. M. afholdte Forsamling af Delegerede fra Provinds-Garnisonsbyerne forelaa Udkast til en Udtalelse til Krigs- og Indenrigsministeriet samt Rigsdagen saa lydende:

„Naar der siden Indførelsen af almindelig Værnepligt her i Landet af og til i de lovgivende Forsamlinger har været Tale om at foretage Skridt til den i Almindelighed som nødvendig ansete Forbedring af Garnisonsforholdene udenfor Kjøbenhavn, har det i Reglen været erkjendt, at der i denne Henseende vanskelig vilde kunne naaes et heldigt Resultat uden ved en hel Forandring af den gjældende Lovgivning om ordinær Indkvartering. At en saadan maatte blive en Nødvendighed saasnart Hærloven var bleven vedtagen, blev saaledes fra kompetent Side udtalt allerede under de Forhandlinger, som paa Rigsdagen gik forud for Vedtagelsen af Lov af 20de Juni 1850 om Ophævelse af flere ældre Skatter og af Lov af 29de December s. A. om Godtgjørelse for Indkvartering, — og det mødte ikke Modsigelse, naar der samtidig blev ytret, at Indkvarteringsbyrden ved en saadan Forandring maatte komme til at hvile paa Staten og ikke paa Kjøbstæderne, hvis Befolkning i Henseende til Værnepligt nu var bleven stillet lige med det øvrige Land. Men Hærloven blev vedtagen i 1867 og underkastet en Revision i 1880, uden at der fra Lovgivningsmagts Side senere blev gjort Skridt til at forandre Indkvarteringslovgivningen, og som

Grund hertil har man indskrænket sig til den almindelige og derfor lidet overbevisende Paastand, at en saadan Forandring for Tiden maatte anses for uigjennemførlig. Derimod har man ad administrativ Vej ved Forhandling med enkelte Garnisonsbyer udenfor Kjøbenhavn søgt at tilvejebringe bedre Forhold saavel for det indkvarterede Mandskab som i Henseende til Øvelses- og Undervisningslokaler; men ligesom disse Bestræbelser kun til Dels bleve kronede med Held, saaledes blev Resultatet af denne Tilstand meget uheldig for Garnisonsbyerne, og disse ere ved den ordinære Indkvartering i Løbet af de senere Aar komne i en Stilling, der er højt byrdefuld og foranlediger undertegnede Byraad til for den høje Rigsdag at fremkomme med følgende Bemærkninger.

Staden Kjøbenhavn er som bekjendt fritaget for ordinær Indkvartering. I Genhold til Plakat af 25de Februar 1765 udredede Kjøbenhavn i 10 Aar 90000 Kr. aarlig og derefter 70000 Kr. aarlig i Indkvarteringskat, imod at Staten opførte Kaserne og fritog Staden for al Indkvartering, saalænge Kaserneerne ikke ere fuldt belagte. Indkvarteringskatten blev hævet ved Lov af 20de Juni 1850 og er nu en Del af Ligningskatten, som Kjøbenhavn udreder aarlig med 106000 Kr.

I Kjøbstæderne udenfor Kjøbenhavn blev derimod som bekjendt den ordinære Indkvartering ordnet ved Forordning 15de November 1816. Forpligtelse til at modtage ordinær Indkvartering paahvoiler alle Kjøbstæder, men de iblandt dem, der fik Indkvartering, erholdt efter denne Forordning en meget ringe, men dengang dog maaske passende Godtgjørelse for Præstationerne til Militæretaten, og Udgifterne her- til bleve aarlig i Genhold til bemeldte Forordnings §§ 29 og 30 lignede paa samtlige Kjøbstæder som Indkvarterings-Hjælpeskatten. Denne Skat — som indtil Aaret 1850 havde givet et Overskud af c. 700000 Kr., det saakaldte Indkvarteringsfond, — blev ligeledes hævet ved Lov af 20de Juni 1850, og indgik som en Del af Ligningskatten, der af Kjøbstæderne nu udredes med 124720 Kr. Dmtrent samtidig hermed, nemlig ved Lov af 29de December 1850, blev der givet de med Indkvartering belagte Byer Afgang til en højere Godtgjørelse end tidligere, nemlig af Halvdelen af det Beløb, hvormed Udgiften til Tilvejebringelse af Kvarter for Underbefalingsmænd og Me-

nige, af Staldrum og Værksteder overstiger den i Forordning 1816 normerede Godtgjørelse, og af hele Udgiften til de øvrige Præstationer, og Statskassen, der oppebærer Ligningskassen istedenfor den tidligere Indvarterings-Hjælpeffat, paatog sig selvfølgelig at udrede denne Godtgjørelse til Garnisonsbyerne, men beholdt derhos den af Kjøbstædernes tidligere Bidrag opsparede Indvarteringsfond, for i Genhold til Lovens § 5 forlods at anvende Renten deraf til delvis Dækning af Indvarteringsgodtgjørelsen. Med Hensyn hertil maa dog bemærkes, at ligesom tidligere Generalindvarteringskommissionen havde erkjendt, at Indvarteringsfonden tilhørte Kjøbstæderne, saaledes indeholdt ogsaa Motiverne til saavel Loven af 20. Juni 1850 som Loven af 29. December i. A. en lignende Erkjendelse, og Bestemmelsen i sidstnævnte Lovs § 5 om Anvendelsen af Renten kan derfor ikke antages heri at have bevirket nogen Forandring, men tør kun betragtes som en midlertidig Foranstaltning, hvori Kjøbstæderne i Betragtning af den Lettelse, som Loven isvrigt øjeblikkelig bragte dem, billigvis maatte finde sig, indtil en endelig Ordning af Indvarteringsforholdet fandt Sted. Senere har som bekjendt Lov af 9. December 1861 paalagt Garnisonsbyerne efter Indenrigsministeriets nærmere Bestemmelse at anviise det indvarterede Mandskab Enmandsfenge imod Godtgjørelse af  $\frac{2}{3}$  af hvad Udgiften overstiger det ved Forordning 15. November 1816 fastsatte Beløb af 6 Rdr. 8 Sk. aarlig pr. Menig.

Forholdet er med Genhold til foranstaaende altsaa for Tiden dette, at Kjøbstæderne der ere belagte med Garnison, uagtet de ligesom Kjøbenhavn gennem Ligningskassen bære deres Andel i Udgifterne med Indvarteringen, endvidere selv maa afholde henholdsvis Halvdelen eller en Trediedel af hvad den virkelige Udgift med Anskaffelsen af Værksteder, med Opstaldning af Heste og med Indvartering af Underbefalingsmænd og Mandskab overstiger Godtgjørelsen efter Forordning 1816, medens Kjøbenhavn er helt fritaget for dette Paalæg. Denne Uligged kan nu næppe retfærdiggøres ved Hensynet til Størrelsen af det Beløb, hvormed Kjøbenhavn udreder Ligningskassen; thi efter Folketallet turde det Beløb, hvormed denne Skat paalignes Kjøbstæderne, snarere være større end mindre end Hovedstadens. Iffe heller kan man

herfor med Tøje paaberaabe sig, at Kjøbenhavn i Genhold til Plakat af 25. Februar 1765 for sin Indkvarteringsfrihed har betalt ekstraordinært 200000 Kr.; thi Kjøbstæderne hane som foran bemærket ekstraordinært betalt meget mere, nemlig de c. 700000 Kr., der henligge i Indkvarteringsfonden, og hvoraaf i alt Fald indtil videre Staten benytter Renten til Vettelse af dens Udgifter til Indkvarteringen. Imidlertid skal det dog bemærkes, at denne Byrde, der blev lagt paa Kjøbstæderne, oprindeligt næppe var betydelig, ligesom den indirekte Fordel, som Indkvarteringen omkring blandt Byens Smaaborgere affødte, vel til Dels hødede herpaa, og da Byrden dog efter Haanden blev ret sølelig, indtraadte heri nogen Vettelse ved Lovene af 29. December 1850 og 9. December 1861. Men senere og særlig efter Vedtagelsen af Hærløven i 1867 steg Forbringerne til Kvartererne og Betalingen for disse og for Staldrum betydeligt og medførte en mærkelig Stigning af det Tilskud, som den enkelte Kommune maatte gjøre til Indkvarteringen. Særligt forøgedes Byrden i de Kommuner, som havde ladet sig formaa til i Genhold til de med Krigsministeriet afsluttede Kontrakter at opføre Kaserne; thi de Kvarterer og Staldrum, som paa denne Maade tilvejebragtes, maatte i Reglen blive dyrere end de, der kunde lejes i Byen, og medens den højeste Godtgjørelse for de opførte Kaserne og Stalde, der kunde opnaaes hos Indenrigsministeriet, knap kunde strække til at afholde Vedligeholdelsesomkostningerne og dække Renten af den anbragte Kapital, vorede derved selvfølgelig den Andel i Indkvarteringsudgiften, som ifølge Lovgivningen falder paa Kommunen.

En anden medvirkende Uarsag til at Kjøbstædernes Byrde af Indkvarteringen vorede, er at søge i den Ordning, som for c. 20 Aar siden ad administrativ Vej blev indført i Henseende til Tilvejebringelse af Kvarter til Underofficererne. Som bekendt have ifølge Forordning 15. November 1816 Underofficererne, saavel gifte som ugifte, kun Krav paa Kvarter in natura; de gifte kunne gjøre Fordring paa et eget Værelse med Dobbeltseng og Kaffelovn, forsynet med Røgeindretning, og de ugifte paa et sælles Værelse med andre ligestillede. Men ved Forhandlinger mellem Indenrigsministeriet og Kommunerne ere disse indtil videre gaaede ind paa i Steden for Kvarter in natura at give Underofficererne Kvartergodtgjørelse, og denne Godtgjørelse er succesfuld stegen saaledes:

|                                        | Indtil<br>1. April<br>1871. | Fra<br>1. April<br>1871. | Fra<br>1. April<br>1878. |
|----------------------------------------|-----------------------------|--------------------------|--------------------------|
| for en Stabssergent, gift ell. Enkemb. | 120 Kr.                     | 144 Kr.                  | 180 Kr.                  |
| — do. ugift. . . . .                   | 60 —                        | 96 —                     | 132 —                    |
| — Oversergent, gift eller Enkemb.      | 120 —                       | 120 —                    | 156 —                    |
| — do. ugift. . . . .                   | 60 —                        | 72 —                     | 108 —                    |
| — Sergent, gift eller Enkemand         | 108 —                       | 108 —                    | 144 —                    |
| — ugift Serg. og for en Korporal       | 60 —                        | 60 —                     | 96 —                     |

Det lader sig nu vel næppe antage, at Boliger passende efter Nutidens Fordringer for disse Underbefalingsmænd ville kunne erholdes billigere; men da Kommunerne maa bære Halvdelen af hvad Godtgjørelsen for disse Boliger overstiger den ved Forordning 1816 fastsatte Betaling af 24 Kr. aarlig, er det forholdsvis betydelige Summer, som Garnisonsbyerne uden nogen i selve Indkvarteringslovgivningen begrundet Forpligtelse maa udrede for at skaffe Hærens Underbefalingsmænd passende Boliger.

Overhovedet vise, som alt bemærket, Garnisonsbyernes Regnskaber, at medens disse Udgifter til Indkvartering for c. 20 Aar siden kun var ubetydelige, er denne Udgiftspost navnlig efter Emanationen af Hærloven af 1867 stadig stegen og er nu, efter at Lov af 25. Juli 1880 betydeligt har forøget Antallet af Hærens Underbefalingsmænd, vorat op til en Byrde, der tynger stærkt paa Kommunernes aarlige Budgetter. Det tør i denne Henseende være tilstrækkeligt at henvise til de i Rigsdagssamlingen 1881—82 under Behandlingen af Lovforslaget om Fastsættelse af visse Kjøbstæder som Garnisonssteder i Landsthinget fremkomne Oplysninger. Ifølge disse have Udgifterne med den ordinære Indkvartering udenfor Kjøbenhavn allerede i 1880, forinden Virkningerne af den reviderede Hærlov kunde gøre sig gjældende, andraget c. 364822 Kr., og heraf have de paagjældende Garnisonsbyer betalt 94665 Kr., eller c. 25 pCt. Vi tillade os at formene, at denne forholdsvis betydelige Skat, der er lagt paa Garnisonsbyerne, navnlig naar henses til, at Kjøbenhavn er aldeles fri for dette Paalæg, er en Ubillighed imod disse, der snarest muligt bør hæves. Da Kjøbstæderne ligesom Kjøbenhavn gennem Vigningskatten betale deres Andel i Udgifterne med Indkvarteringen, fjønnes der nemlig ikke nogen

rimelig Grund til yderligere og det endog med betydelige Beløb at besfatte de enkelte Kjøbstæder, som faa Garnison. Valget af disse maa komme til at afhænge af den enkelte Kjøbstads Beliggenhed og øvrige Forhold. Men ligesom man ikke bør lægge en særlig Skat paa en By, fordi den i Følge sin Beliggenhed faar en Statsstole, eller fordi den har en Statshavn, eller fordi de almindelige Samfærdselsforhold medføre, at man gjør den til Endepunkt for Jernbaneanlæg, saaledes bør heller ikke den Omstændighed, at Staten finder det hensigtsmæssigt at vælge en By til Garnisonssted, føre til at man i dyre Domme lader den betale for den indirekte Fordel, som en Garnison antages at bringe den. Denne indirekte Fordel er derhos i mange Tilfælde bleven meget overvurderet, og den kan under ingen Omstændigheder opveje den forholdsvis betydelige Udgift, som den paagældende Kommune — foruden forøgede Omkostninger til Skolevæsenet — for Tiden direkte maa yde til Indkvarteringen og som kommer til at hvile paa mange Andre end dem, der mulig indirekte have Gavn af Garnisonen. Den vil derhos i ethvert Tilfælde faa godt som ganske forsvinde, saasnart Militæret bliver kasereret, og denne Foranstaltning vil i denne Henseende stille Kjøbstæderne med Garnison ganske paa samme Fod som Hovedstaden.

I Genhold til foranstaaende Udvikling tillade vi os at rette en indtrængende Opfordring til den høje Rigsdag om, at der snarest muligt maa blive gjort Skridt til at søge den nuværende Lovgivning om ordinær Indkvartering forandret saaledes, at Garnisonsbyerne udenfor Kjøbenhavn i denne Henseende maa blive stillede omtrent paa samme Fod som Hovedstaden, og det forekommer os, at en saadan Ordning af Forholdet, der er en Velfærdsfag for flere Kommuner og begrundet i et billigt Hensyn til disse, ikke maatte kunne møde hoerften store praktiske Vanskeligheder eller vække finansielle Betænkeligheder for Statskassen. I denne Henseende skulle vi tillade os at bemærke følgende.

Naar Staten i samme Omfang som Tilfældet er i Kjøbenhavn overtager den hele Indkvartering, er det en Selsølg, at der i alle de nuværende Garnisonsbyer, forsaavidt saadant ikke alt er sket, maa opføres Kaserer og de øvrige til Garnisonen nødvendige Lokaler. Efter de Oplys-

ninger, som i forrige Rigsdagssamling ved Behandlingen af Garnisonsloven af Krigsministeriet bleve tilstillede det i Lands-  
thinget nedsatte Udvalg, vil dette forbre følgende Udgifter:

|                                             |                             |                   |
|---------------------------------------------|-----------------------------|-------------------|
| Byggeforetagender i Aarhus, Nyborg, Odense, |                             |                   |
|                                             | Handers og Viborg . . . .   | 2841200 Kr.       |
| do.                                         | i Helsingør og Næstved. . . | 374000 —          |
| do.                                         | i Aalborg og Fredericia . . | 1150600 —         |
|                                             |                             | <hr/> 4365800 Kr. |

|                                          |  |                               |
|------------------------------------------|--|-------------------------------|
| Desuden maatte Staten overtage de alt af |  |                               |
| Kommunerne opførte militære Bygninger,   |  |                               |
| der anslaaes til en Værdi af . . . . .   |  | 1861800 —                     |
|                                          |  | <hr/> ialt altfaa 6227600 Kr. |

|                                                                          |  |          |
|--------------------------------------------------------------------------|--|----------|
| Til Dækning af dette Beløb haves Indtæ-<br>teringsfonden med ca. . . . . |  | 700000 — |
|                                                                          |  | <hr/>    |

Tilbage bliver et Beløb af 5527600 Kr.,  
der afholdes af Statskassen. Da imidlertid Statskassen alle-  
rede i dette Øjeblik udgiver i Godtgjørelse for ordinær Ind-  
kvartering i Kjøbstæderne ca. 270000 Kr. aarlig, som selvfølgelig  
bortfalder, tør Anvendelsen af denne Kapital maaske endog be-  
tragtes som fordelagtigt for denne. Skulde det imidlertid mulig  
af Hensyn til den Byrde, der nu faktisk hviler paa Garni-  
sonsbyerne udenfor Kjøbenhavn, af den lovgivende Myndighed  
blive fundet rimeligt og billigt, at Garnisonsbyerne bragte et  
Offer for at blive befrieede for den aarlig tilbagevendende og  
vistnok fremdeles vokende Udgift til Indkvarteringen, da tro vi,  
ihvor lidet vi end efter det foran udviklede kunne finde saadant  
principrigtigt, at Garnisonsbyerne dog maatte kunne gaa ind  
herpaa, naar Bederlaget holdes indenfor rimelige Grænser.

Saafernt en saadan Ordning kan naas, maatte som alt  
bemærket den paagjældende Garnisonsby ligesom Kjøbenhavn  
være fritaget for ordinær Indkvartering, saa længe de opførte  
Kaserer ikke vare fuldt belagte. Men indtil Opførelsen af de  
militære Bygninger er tilendebragt, bør den almindelige For-  
pligtelse for Byen til at skaffe Mandsskabskvarterer, Staldrum  
og Værksteder forblive, og en lignende Forpligtelse maatte  
fremdeles paahvile den i Tilfælde af, at de opførte Statskaser-  
er ikke ere tilstrækkelige til det Mandskab, som indkvarteres.  
I saa Fald vilde det da være det naturlige, at der ydedes  
Kommunen fuld Erstatning for Præstationerne; men da dette

dog mulig vilde kunne bevirke, at disse bleve noget kostbarere, end naar Kommunen selv kom til at bære en Del af Udgiften, ville vi af praktiske Grunde finde det rimeligt, at Kommunen deltager i Udgiften i et passende Forhold. Den nugældende Regel, at Kommunen selv afholder henholdsvis Halvdelen eller en Trediedel af, hvad den virkelige Udgift overstiger Betalingen efter Forordningen 1816, kunde dog ingenlunde billiges; overhovedet er den hele nuværende Beregningsmaade som bekendt meget indviklet, og idet man derfor forlod Forordningen af 15. November 1816, jfr. Lov 29. December 1850 og Lov 9. December 1861, vilde det forekomme os naturligt at fastsætte, at den paagældende Kommune i de ovenangførte Tilfælde selv skulde bære  $\frac{1}{6}$  af hvad Indkvartering af Mandskab med Enmandsfenge og Tilvejebringelse af Staldrum og Værksteder udenfor de militære Bygninger maatte koste. At dog under alle Omstændigheder Udredelsen af Kvartergodtgjørelse til Underofficerer for Fremtiden maatte blive Kommunerne ganske uvedkommende, behøver med Henvisning til det ovenfor anførte næppe her nogen udførligere Begrundelse.

Det er vistnok en baaade naturlig og billig Forordning, at Underofficererne sættes istand til at erholde gode og tidsfvarrende Boliger; men da Garnisonsbyerne i Følge den nugældende Lovgivning kun ere forpligtede til at anwise dem Kvarter efter Forordning 15. November 1816, maa denne af Tidsforholdene fremgaaende Forordning formentlig ske Fyldest paa lignende Maade, som i Henseende til Officererne fandt Sted ved Lov 25. Juli 1867. Indtil dette sker, tillade vi os ærbødigst at andrage om, at de Udgifter, som den nuværende Ordning af dette Forhold medfører og som udgjøre henimod Halvdelen af Garnisonsbyernes Udgifter til Indkvartering, helt overtages af Statskassen og vi tør udtale, at Garnisonsbyerne, saafremt denne vor Begjæring ikke opfyldes, næppe ligeoverfor de stigende Krav, som de kommunale Forholds Udvipling i andre Retninger medføre, ville kunne forsvare i dette Forhold at præstere mere end Lovgivningen fordrer.

Forinden vi slutte denne vor ærbødige og tillidsfulde Henvendelse til den høje Rigsdag, tillade vi os kun at tilføje, at saafremt imod Forventning Gjennemførelsen af den foran antydede Forandring i den hele Indkvarteringslovgivning, muligens maatte medtage længere Tid, ville vi anse det for højest

ønskeligt som et Overgangsstadium til en bedre Tilstand og Ordning at se det af Regjeringen i forrige Samling forelagte Forslag om Fastsættelse af visse Kjøbstæder som Garnisonssteder, saaledes som dette Forslag blev ændret ved Behandlingen i Landsstinget, ophøjet til Lov i den nuværende Rigsdagsamling."

Da Byraadet kunde tiltræde foranstaaende, blev samme forsynet med Underkrift.

<sup>305</sup>/<sub>82</sub>. I Anledning af et fra Mægler C. v. d. Hude fremkommet Andragende om af Hensyn til et af ham paatænkt Byggeforetagende, nemlig for at faa Facadelinie i Flugt med Naboejendommen, at maatte faa en saadan Strimmel af Gaden til Kjøbs, som ud for den ham tilhørende Ejendom Matr.-Nr. 835 i Revet begrænses af en lige Linie, dragen fra Nabostedernes nærmeste Overpunkter, blev der nedsat et af C. Rjer, Ormøsløv og Baumann bestaaende Udvalgt til at forhandle med Andrageren om Sagen.

## Mødet den 30. Novbr.

<sup>43</sup>/<sub>82</sub>. Til Efterretning blev taget Decisioner til og Kvittering for Havneregnskabet for 1881, der gjennem Amtet vare modtagne fra Indenrigsministeriet. (Se Mødet den 23. Marts.)

<sup>221</sup>/<sub>82</sub>. Der fremlagdes en Skrivelse af 24de d. M., hvor- efter Amtsraadet i sit Møde den 15. næstforud har fastsat Landdistriktets Bidrag til Kjøbstadens Brandvæsensudgifter for indeværende Aar til 28 Kr. 60 Ø. (Se Mødet den 21. Septbr.)

<sup>225</sup>/<sub>82</sub>. Fra Amtet fremlagdes Kommunikation af Skrivelse fra Justitsministeriet af 13. d. M., indeholdende Approbation paa den i Mødet den 12. Oktober vedtagne Bestemmelse om den fremtidige Lønning af Politiasistenten. Skrivelsen er saa lydende:

„I Anledning af det med Hr. Stiftamtmandens behagelige Skrivelse af 20. f. M. hertil indsendte Andragende fra Aarhus Byraad meddeler Justitsministeriet herved Approbation paa følgende af Aarhus Byraad vedtagne Forandringer i den under 6. Marts 1869 allerhøjest stadfæstede Vedtægt for Politiets Ordning i bemeldte Kjøbstad, saaledes som denne er ændret i Genhold til Ministeriets Approbation af 9. Decbr. 1879, nemlig:

1. Bestemmelsen i § 2, 2. Stykkes 1. Punktum, om at der tilkommer Politiasistenten Pensionsret, bortfalder, og
2. i § 4 ændres Angivelsen af Lønningen for Politiasistenten til 2000 Kr. med Tillæg efter 3 Aars Tjenestetid af 200 Kr., andre 3 Aar 200 Kr. og atter andre 3 Aar 300 Kr. indtil 2700 Kr.

Hvilket herred tjenstligt meddeles Dem til behagelig Efterretning og videre Bekjendtgjørelse." (Se næste Møde.)

<sup>307</sup>/<sub>82</sub>. Efter Indstilling af Markudvalget approberede Byraadet Konditionerne for den forestaaende Bortleje oed Auktion af Græsningen paa Artilleriets Exerцерplads og det den store Exerцерplads tillagte Areal af 8<sup>1</sup>/<sub>7</sub> Td. Land.

<sup>308</sup>/<sub>82</sub>. Paa Forslag af Udvalget for Skt. Klemensbroen vedtog man at bortfælge til Snedkermester J. P. Sørensen en Parcel, stor 322 □=Alen, af de til Skt. Klemensbroarealerne hørende Matr.=Nr. 205 a og 205 b, for en Pris af 25 Kr. pr. □=Alen og forøvrigt paa aftalte Vilkaar med Kjøberen.

Det bemærkes, at denne Afhændelse er bleven approberet af Indenrigsministeriet under 19. Decbr. 1882, hvorom Byraadet under 22. f. M. er tilskrevet af Amtet.

<sup>311</sup>/<sub>82</sub>. I Anledning af Opførelsen af de søndre Endepiller til Skt. Klemensbroen var af Bygningskommissionen forelagt et paa en fremsendt Situationsplan tegnet Forslag til en ny Byggelinie for Tissergade, gaaende ud paa, at den lige Linie fra det nordøstre Hjørne af Nr. 30 til det nordvestre Hjørne af Nr. 42 fremtidig skal følges som faadan.

Forslaget blev taget til Følge.

<sup>312</sup>/<sub>82</sub>. Da Rasmus Petersen som Ejer af Stedet Nr. 29 i Tissergade i et fremsendt Andragende havde nedlagt Paastand paa, at Kommunen skulde istandsætte den imellem hans fornævnte Ejendom og det nu i Anledning af Skt. Klemensbroen nedrevne Sted Nr. 27 værende Gav, der tidligere var Fællesgavl for disse to Ejendomme, besluttede man at annode Udvalget for Skt. Klemensbroen om paa lempeligste Maade at tilfredsstille ikke alene denne Fordring, men ogsaa andre mulige Klager af samme Art, der efter Udvalgets Formening ikke vilde udeblive fra Ejerne af de Steder, hvis Nabosteder vare blevne nedrevne. Udvalget bemyndigedes derfor til at foranstalte den nødvendige Istandsættelse af Gavlene foretaget.

## Mødet den 7. Decbr.

— Ved foretagen skriftlig Afstemning valgtes Ojemøller Chr. Bang til Medlem af Havnendvalget i Stedet for Tolbinspektør Boldt, der er ndtraadt paa Grund af Forflyttelse.

<sup>225/82</sup>. Efter Indstilling af Politimesteren blev exam. juris, Fuldmægtig Chr. P. Hollesen her af Byen ansat som Politiaffistent fra den 1. Januar 1883 at regne. (Se Mødet den 30. f. M.)

<sup>295/82</sup>. Gjennem Amtet var fra Indenrigsministeriet til Erklæring modtaget et Andragende, hvori Bestyrelsen for Prins Frederik Ferdinands tekniske Skole anholder om at maatte blive ydet et Tilskud af Statskassen til Opførelse af en ny Bygning for Skolen.

Man vedtog at anbefale Andragendet under Henviisning til, at Byraadet under 23. f. M. har tilslagt Skolen et Beløb af 15000 Kr. af Kommunens Kasse i samme Njemed.

<sup>297/82</sup>. Da der ingen Bemærkning var fremkommen til den i Mødet den 23. f. M. fremlagte Oversigt fra Kommunebogholderen over de i indværende Aar stedfundne Budgetoverskridelser, blev samme tagen til Efterretning.

<sup>315/82</sup>. Et fra Lømmermester Landrup foreliggende Andragende om Dispensation fra Byggelovens § 21 i Henseende til paatænkte Nybygninger paa Matr.-Nr. 1234 besluttede man efter derom foreliggende Indstilling fra Bygningskommissionen ved sammes Indsendelse til Justitsministeriet at ledsage med Forespørgsel om, hvorledes det ubebyggede Areal i det foreliggende Tilfælde rettelig bør beregnes.

Denne Sag fremkaldte en Skrivelse fra Justitsministeriet af 18. Decbr. til Aarhus Stiftamt, saa lydende:

„Med Hensyn til, at Lømmermester Landrup af Aarhus agter, overensstemmende med de hoslagt tilbagesølgende Bilag, paa den ham tilhørende Ejendom, Matr.-Nr. 1234, af bemeldte Kjøbstad, hvis Fladeindhold udgjør 815 □ Alen, at lade opføre et til Behoelse bestemt 3 Etages Forhus med Kjælder, et til Behoelse og Værksted bestemt 2 Etages Baghus samt en Retirade, hvilke Bygninger ville indtage et Areal af henholdsvis 260 □ Alen, 120 □ Alen og 5½ □ Alen eller i alt 385½ □ Alen, har Aarhus Bygningskommission i det med Hr. Stiftamtmandens paategnede Erklæring af 12. d. M. hertil indkomne Andragende forespurgt, om den Forøgelse, som paa Grund af, at det nævnte Forhus agtes opført i en Højde af 3 Etager i

Medfør af Bygningslov af 30. Decbr. 1858 § 21, 2. Punktum bør gives den Del af Ejendommens Areal, der i Følge bemeldte Paragrafs 1. Punktum skal forblive ubebygget, vil være at beregne alene i Forhold til det Areal, som Forhuset indtager, eller i Forhold til Ejendommens hele bebyggede Areal.

For det Tilfælde at det saaledes opfattede Spørgsmaal maatte blive besvaret i den hidstførte Retning, har bemeldte Tømmermester Tandrup derfor i ligeleeds med Deres paategnede Erklæring af 12. d. M. hertil indkommet Andragende anholdt om Tilladelse til at iværksætte det forommeldte Byggeforetagende, uanset at Ejendommens ubebyggede Areal herefter vil blive ca. 20 □ Alen mindre end lovbestemt.

Foranlediget heraf skal man næst at bede Bygningskommisjonen tilkjendegivet, at det af denne fremsatte Spørgsmaal overensstemmende med, hvad der er udtalt i Ministeriets Skrivelser af 18. Maj og 5. Juli f. M., maa besvares derhen, at den i Bygningslovens § 21, 2. Punktum, omhandlede Forøgelse af en Ejendoms ubebyggede Areal ogsaa i Tilfælde som det foreliggende vil være at beregne i Forhold til Ejendommens hele bebyggede Areal, til behagelig Efterretning og videre Beskjendtgjørelse tjenstiligt melde, at Ministeriet herved meddeler den til Iværksættelsen af det fornævnte Byggeforetagende fornødne Dispensation fra den ansførte Lovbestemmelse."

<sup>315/82</sup> Fra Fotograf B. E. Svendsen forelaa et Andragende, hvorefter han agter at udstykke den ham tilhørende Ejendom, Matr.-Nr. 911, imellem Mejlgade og Rystvejen, i 3 Parceller, i hvilken Anledning han anmoder om, at Facadelinierne, hvis nuværende Skikkelse formentlig vil være at ændre, maa blive affatte paa Stedet.

Man vedtog at indhente Erklæring af Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse. (Se Mødet den 21. ds.)

<sup>317/82</sup>. Der forelaa en efter Udmeldelse af vedkommende Ret paa sædvanlig Maade afholdt Burderingsforretning med Hensyn til den Erstatning, der tilkommer Kommunen for Militæretatens Benyttelse i indeværende Aar af den store Exercerplads ved Skejby Led og den lille Exercerplads paa Galgebakken. Byraadet acquiescerede for sit Vedkommende ved den udfundne Erstatning, der for den store Plads paa ca. 52 Tdr. Land er bestemt til 70 Kr. pr. Td. Land og for den mindre — ca. 8 Tdr. Land — til 125 Kr. pr. Td. Land, eller i Alt til 4640 Kr.

Indenrigsministeriet har ved Skrivelse af 10. Januar 1883 til Stiftamtet, af dette kommuniceret den 19. f. M., approberet den afholdte Forretning.

<sup>318</sup>/<sub>82</sub>. Efter Forslag af Markudvalget, begrundet paa, at Artilleriet nu kun undtagelsesvis benytter den store Exerцерplads, besluttede Byraadet at opfige Græsniugslejen af samme til Dphør den 1. Januar 1884 og derefter paany at stille den til Bortleje ved Auktion.

## Mødet den 14. Decbr.

<sup>320</sup>/<sub>82</sub>. Et fra Overlærerne ved Byens Skoler indkommet Andragende om Lønningsforhøjelse blev efter Forslag af Skoleudvalget udsat til næste Aar, da det er blevet Udvalget meddelt, at Overlærer Kraiberg til den Tid vil tage Afsked fra Skolevæsenets Tjeneste, og Spørgsmaalet om Ansættelse af en Skoleinspektør som Følge heraf da vil paatrænge sig og formenes at ville influere paa den foreliggende Sag.

<sup>321</sup>/<sub>82</sub>. Fra Murmester G. P. Carstensen forelaa et Forslag til Dannelse af en ny Vej fra Knudrigsgade til Kirkegaarden, i hvilken Anledning han tilbyder at udlægge den fornødne Grund her- til mod som Wederlag at erholde et Par nærmere betegnede Arealer, ligesom han forventer, at Byen vil anlægge Gaden med dertil hørende Gas- og Bandalæg, hvorimod han tilbyder at betale Kloaken i Løbet af 10 Aar.

Man besluttede at indhente Erklæring fra Udvalget for Byens Udvidelse og Behbyggelse. (Sagen blev paa ny foretaget i Mødet den 11. Januar 1883.)

<sup>322</sup>/<sub>82</sub>. Efter derom foreliggende Andragende tilstodes der Aften-skolen for Arbejdere den sædvanlige Understøttelse af Kommunens Kasse til at dække dens Underskud med for i Winter, ca. 180 Kr.

## Mødet den 21. Decbr.

<sup>232</sup>/<sub>80</sub>. Efter at have modtaget Sundhedskommissionens i Mødet den 31. August forlangte Erklæring over Stadsingeniørens Forslag til Forbedring af Afløbsforholdene ved Møddingspladserne paa Rytterietablisementet samt en af Indkvarteringskommissionen tiltraadt yderligere Erklæring og Redegjørelse fra Stadsingeniøren

med Hensyn til hans fornævnte Forslag, besluttede man at lade dette bringe i Udførelse og at anmode Kommissionen om at foranstalte det i saa Henseende videre fornødne.

<sup>251/82</sup>. Fra det i Møderne den 12. og 19. Oktober nedsatte Udvalg var modtaget Forslag til en ny Affattelse af Vedtægten for, hvad der er at anse som hunden Næring her i Kjøbstaden.

Man udsatte foreløbig Sagen og besluttede imidlertid at lade Dokumenterne henligge til Eftersyn i Skabet.

<sup>273/82</sup>. Efter at have modtaget Erklæring fra det i Mødet den 2. f. M. nedsatte Udvalg besluttede Byraadet at lade de nu gjældende Satser for Udredelsen af den saakaldte Brændevinsafgift forblive uforandrede for Aarene 1883—85.

Som Følge heraf kunde Byraadet ikke tage noget Hensyn til forskellige fra Handlende og Beværtningsdrivende indkomne Andragender om, at denne Afgift for deres Vedkommende maatte blive nedsat.

<sup>313/82</sup>. Et af Udaalget for Ekt. Klemensbro fremsat Forslag til Broens ydre Udstyrelse, blev vedtaget saaledes, at Udaalget bemyndigedes til i dette Djiemed at anvende et Beløb af indtil 20000 Kr.

<sup>315/82</sup>. Over det i Mødet den 7. d. M. fremlagte Andragende fra Fotograf Svendsen var modtaget Erklæring fra Udaalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse, men da Byraadet kunde ønske en noget større Bredde for Mejlgade, end der var forudsat i denne Erklæring, blev Udaalget anmodet om at tage Sagen tilbage til yderligere Forhandling med Andrageren. (Sagen blev paa ny foretagen i Mødet den 18. Januar 1883.)

<sup>325/82</sup>. Efter Indstilling af Politimesteren blev Reservepolitibetjent Carl Peter Søren Andraaen beskiftet til Politibetjent af 3. Lønningsklasse fra den 1. Januar 1883 at regne.

<sup>326/82</sup>. Fra Amtet var modtaget de sædvanlige Schemata til Udfyldning med Beretning om Høstens Udsalv i 1882. Blev overgivet Markudvalget til Erklæring.

<sup>327/82</sup>. Af Sundhedskommissionen var der foranlediget foretaget en kemisk og mikroskopisk Undersøgelse af Brøndvandet paa Artillerikaserne, hvorom Beretning i Gjenpart var tilstillet Byraadet, saa lydende:

„Til Sundhedskommissionen i Aarhus.

Jeg tillader mig herved at meddele Resultatet af Undersøgelsen af de indsendte to Prøver Vand fra Artillerikaserne, mrkt. Nr. 1 og 2, og om hvilke der medfulgte Oplysning om,

at de vare fra samme Brønd, idet Nr. 1 var taget efter nogen Pumpning og Nr. 2 efter yderligere fortsat Pumpning. Der blev foretaget mikroskopisk Undersøgelse af hver af Prøverne og kemisk Undersøgelse af en Blandingsprøve af begge.

Prøverne vare af forskjelligt Udseende ved Modtagelsen, idet Nr. 1 var farveløst, men blaffet med et rigeligt rødbrunt, jernholdigt Bundfald, Nr. 2 var farveløst og klart med et meget lille brunligt Bundfald. Ingen af Prøverne havde Lugt eller Afsmag. Ved mikroskopisk Undersøgelse efter Vandets Genstand til Udfilning af Bundfaldet fandtes i

Nr. 1 i Overfladen ingen Organismer, i Bundfaldet kun nogle Infusorier;

Nr. 2 i Overfladen ingen Organismer, i Bundfaldet en Del Traadbacterier (*Leptothrix*), Svamptraade og Infusorier.

Ved kemisk Undersøgelse af en Blandingsprøve af de tilsendte to Glasers Indhold fandtes af efternævnte Stoffer, hvis Mængde er angivet som Gram i 10000 Gram (10 Liter):

|                                                     |                  |      |
|-----------------------------------------------------|------------------|------|
| Inddampningsrest (130 c) . . . . .                  | 7 <sub>620</sub> | Gram |
| Ammoniak . . . . .                                  | 0                |      |
| Salpetersyre ( $H\ N\ O_3$ ) . . . . .              | 1 <sub>056</sub> | —    |
| Salpetersyrerling . . . . .                         | til Stede.       |      |
| Saltsyre ( $H\ A$ ) . . . . .                       | 1 <sub>060</sub> | Gram |
| Svovlsyre ( $H_2\ S\ O_4$ ) . . . . .               | 1 <sub>253</sub> | —    |
| Fri og halobunden Kulsyre ( $C\ O_2$ ) . . . . .    | 1 <sub>064</sub> | —    |
| Josforsyre . . . . .                                | 0                |      |
| Kalk ( $C_{11}\ O$ ) . . . . .                      | 2 <sub>180</sub> | —    |
| Magnesia ( $M\ g\ O$ ) . . . . .                    | 0 <sub>280</sub> | —    |
| Til Altning af organisk Stof forbrugt Jlt . . . . . | 0 <sub>025</sub> | —    |

Da der senere tilsendtes mig ved Hr. Dr. Ditlevsen i Lyngby en ham fra Stadsingeniøren tilsendt Prøve Vand fra samme Brønd, hvilken altsaa var tagen nogle Uger efter den af Sundhedskommissionen indsendte Prøve, i hvilken Tid Brønden efter Stadsingeniørens Udsagn ikke havde været benyttet, fandt jeg ikke Anledning til at foretage nogen fuldstændig kemisk Undersøgelse af denne Prøve. Der blev kun foretaget Bestemmelse af enkelte Stoffers Mængdeforhold for at konstatere, om denne sidste Prøve var af væsentlig samme Bestaffenhed som den første, og der fandtes i de sammenholdte Bestemmelser en stor Overens-

stemmelse, idet der nemlig fandtes for samme Vandmængde, som ovenfor angivet

|                      |       |       |
|----------------------|-------|-------|
| Salpetersyre . . . . | 1,200 | Gram  |
| Salpetersyrning. . . | til   | Stede |
| Saltsyre . . . . .   | 1,050 | Gram  |
| Ammoniak . . . . .   | 0     |       |
| Altforbruget . . . . | 0,023 | Gram  |

Som det ses af den kemiske Undersøgelses Resultat, er Vandet haardt og kalkholdigt, rigt paa Svovlsyre og Klorforbindelser. Indholdet af opløste organiske Stoffer er kun ringe; der findes ikke Ammoniak, men derimod en forholdsvis stor Mængde af Salpetersyre, hvilket efter den kemiske Undersøgelse maa anses som det Forhold, der væsentligt karakteriserer Vandet som urent, og dette Forhold faar større Betydning ved Tilstedeværelsen af Salpetersyrning.

Som omtalt var Udseendet af Vandet, taget efter kortere eller længere Pumpning, forskjelligt, og dette kan antyde, at Brønden's Renhedstilstand er mangelfuld. Det i Nr. 1 indeholdte større Bundfald kan næppe hidrøre fra en Udfilning, efter at Prøven er taget, efter som Nr. 2 kun affatte et meget lille Bundfald, men det taler for, at der kan være samlet en Del Slam og muligvis tillige anden Forurensning i Brønden. De tilstedeværende Organismer ere ligeledes Tegn paa Forurensning.

Erhøbdigt

B. Stein."

Man vedtog at henlægge samme i Skabet til næste Møde, i hvilket, afholdt den 4. Januar 1883, Sagen blev tagen til Efterretning.

<sup>328</sup>/<sub>82</sub>. Forskjellige fra Udvalget for Tilvejebringelsen af et nyt Torv m. o. fremkomne Indstillinger bleve fremlagte, men derpaa udsatte til Behandling efter Nysaar; imidlertid forbliver Sagen henliggende i Skabet til Medlemmernes Eftersyn.

<sup>333</sup>/<sub>82</sub>. Fra Politimesteren forelaa Tillæg til den under 18. April 1869 approberede Instrux for Politiasistenten i Aarhus, med Bemærkning, at der paa samme vilde blive andraget om Amtets Approbation.

Toges til Efterretning.

Er optagen i Tillægget.

